

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

SOSYAL MEDYANIN KENDİ GERÇEKLİĞİ: ZAYTUNG ÖRNEĞİ

TEZLİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLBEN TOKER

1641104006

DR. ÖĞR. ÜYESİ SAVAŞ ÇAĞLAYAN

TEMMUZ, 2019

MUĞLA

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

SOSYAL MEDYANIN KENDİ GERÇEKLİĞİ: ZAYTUNG ÖRNEĞİ

TEZLİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLBEN TOKER

1641104006

DR. ÖĞR. ÜYESİ SAVAŞ ÇAĞLAYAN

TEMMUZ, 2019

MUĞLA

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

TEZ ADI
SOSYAL MEDYANIN KENDİ GERÇEKLİĞİ: ZAYTUNG ÖRNEĞİ

HAZIRLAYAN
GÜLBEN TOKER
1641104006

Sosyal Bilimler Enstitüsünde
Tezli Yüksek Lisans
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tez.

Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih: 26/07/2019
Tezin Sözlü Savunma Tarihi: 19/06/2019

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Savaş ÇAĞLAYAN

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Sergender SEZER

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Melike AKTAŞ

Enstitü Müdürü: Prof. Tuncay ÖĞÜN

TEMMUZ, 2019

MUĞLA

TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 22/05/2019 tarih ve 891/1
.../..... sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin
24/6 maddesine göre, Sosyoloji Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi
Gülben TOKER' in "Sosyal Medyanın Kendi Gerçekliği: Zaytung Örneği" adlı tezini
İncelemiş ve aday 19/06/2019 tarihinde saat 14:30'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra .../60 dakikalık süre içinde
gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği
cevaplar değerlendirilerek tezin kabul edildiğine .../... ile karar verildi.

Tez Danışmanı
Savaş ÇAĞLAYAN
Dr. Öğr. Üyesi

Üye
Sergender SEZER
Dr. Öğr. Üyesi

Üye
Melike AKTAŞ
Doç. Dr.

YEMİN

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Sosyal Medyanın Kendi Gerçekliği: Zaytung Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

26.07.2009

Gülben TOKER

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN

Soyadı : TOKER

Adı : Gülben

Referans No: 10275624

TEZİN ADI

Türkçe : SOSYAL MEDYANIN KENDİ GERÇEKLİĞİ: ZAYTUNG ÖRNEĞİ

Y. Dil : The Reality of Social Media: Example of Zaytung

TEZİN TÜRÜ: Yüksek Lisans

Doktora

Sanatta

X

O

O

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite : Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Fakülte : Edebiyat Fakültesi

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Diğer Kuruluşlar :

Tarih :

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayımlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : ÇAĞLAYAN, Savaş

Ünvanı : Dr. Öğr. Üyesi

TEZİN YAZILDIĞI DİL : Türkçe

TEZİN SAYFA SAYISI: 103

TEZİN KONUSU (KONULARI) :

1. Hiper- gerçeklik
2. Sosyal Medyada Bilgi Üretimi
3. Sosyal Medyada Rol Ve Performanslar

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELEER:

1. Toplumsal Değişme
2. Günümüz Toplumu
3. Ağ Toplumu
4. Dijital Sosyoloji

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELEER:

1. Social Change
2. Today's Society
3. Network Society
4. Digital Sociology

1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum

2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir

3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir

Yazarın İmzası :

Tarih : 26.07.2019

ÖZET

Dijital teknolojiler ve internetin gelişimiyle istediği bilgiye, anında ulaşabilen bireylerin değişim içerisinde olmasıyla bu araştırma planlanmıştır. Bireylerin hayatlarındaki değişim, ancak bilgi ile açıklanabileceği varsayılmaktadır. Anında ulaşılan bilgi, bireylerin hayatlarını değiştirirken yararlanılan toplumsal gerçekliklerin yeniden üretilmesini sağlamaktadır. Bu toplumsal gerçeklikler; ekonomi, yoksulluk, enflasyon, ulaşım, siyaset, eğitim olmaktadır. Bu bilgilere anında erişim, bilgiden yeni bir toplumsal gerçeklik üretilerek ağ toplumunu oluşturmaktadır. Bilgiye anında erişerek bunu paylaşımına sokan bireyler, ağ toplumunu oluşturmaktadır. Araştırmada seçilen toplumsal gerçeklikleri mizahi olarak ele alan Zaytung, Türkiye’de var olan toplumsal gerçekliklerin yeniden üretilmesini kolaylaştırdığı varsayılarak incelemeye tabi tutulmaktadır. Yeniden üretilen bu toplumsal gerçeklikler, tamamen ilüzyon veya yanılsama olmamaktadır. Zaytung’un editöryal ekibi tarafından hazırlanan toplumsal gerçekliklerdir ve Türkiye’deki toplumsal gerçekliklerden uzak olmamaktadır.

Bireylerin hayatlarındaki değişim ve gelişmeleri, dijital teknolojilere ve internetin gelişimine bağlamak, sadece teknolojik determinizmi oluşturacağı için, toplumun gelişimini ve değişimini açıklamak gerekmektedir. Toplumun açıklarken yararlanılan üretim merkezli tanımlardan, tüketim ve bilgi odaklı bir topluma doğru ilerlemeler, toplumu geliştirdiği gibi bireylerin hayatını da değişime uğrattığı varsayılmaktadır.

Toplum gelişip değiştikçe bireyler, bu değişim süreci içerisinde kendini sosyal medyada ifade etmekte, bilgi üreten bugünün toplumunu oluşturmaktadır. Toplum içerisinde bireyler, Zaytung’un yarattığı toplumsal gerçeklik ile bağlantılı haberlere yorum yaparak kendini ifade etmektedir. Zaytung’un yararlandığı ulusal haber sitelerindeki haberlerin görselleri ve metinleri kullanılarak oluşturulan capsler, bireylerin yorum yaparken yararlandıkları araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ulusal haber sitelerinin görselleri ve metinleriyle toplumsal gerçeklikleri barındıran capslere yapılan yorumların açıklanması, bireylerin toplumsal olaylara tepkilerini ortaya koymalarını sağlamaktadır.

Zaytung capsleri, mizahi bir dille ulusal haber sitelerindeki orijinal haber metin ve görsellerinin kullanılarak oluşturulmaktadır. Bu toplumsal gerçeklikler; eğitim, ekonomi, enflasyon, işsizlik, ulaşım, tüketim, teknoloji, bilim ve siyasetten etkilenerek oluşturulmaktadır. Toplumsal gelişmeye ve değişmeye bakıldığında, bilginin her zaman önemli olduğu sonucuna ulaşılabacaktır. Orijinal haber metinlerinden üretilen caps haberler, sosyal medya kullanıcısı olan bireyler tarafından yorum yapılarak, tekrardan bilgi üretmek için anlamlı bir hale getirilerek paylaşımına sokulmaktadır. Orijinal haber metni ve görselinden bilgi üretilirken, araç olarak kullanılan sosyal medya, tüm bu bilgilerin sınır tanımadan herkese ulaştığı bir mecra olmaktadır. Anlamlı gerçekliklerin yorumlanması(capslere yapılan yorumların) aynı dil ve kültürel bağlam içerisinde anlamlı olduğundan bağlam yetisi kavramı ile açıklanmaya çalışılacaktır.

Bugünün toplumunda bireylerin, cinsiyetinin, medeni durumunun, demografik yapısının yanısıra; toplumsal gerçekliklere tepki vermesinin sosyal medyada gerçekleştiği düşünülmektedir. Bu sosyal paylaşımındaki yorumlarının rol ve performanslarından çok farklı olmayacağı, gelecek yıllar içerisinde sosyolojik araştırmaların dijital sosyoloji araştırmaları kapsamında incelenmesinin arttıracığı varsayılmaktadır. Bu nedenle mizahi haber yapan Zaytung'un capslerine yapılan yorumların incelenmesi, toplumsal değişim ve gelişmenin bir boyutu olarak ele alınmaktadır. Toplumsal gerçekliklere, caps altında yorum yapılması rol ve performansına bağlı olarak değişen toplumsal ilişkiler olarak ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Değişme, Bugünün Toplumu, Ağ Toplumu, Dijital Sosyoloji

ABSTRACT

It is assumed that individuals who reach the information they want instantly, find themselves in change with development of digital technology and internet. The change of individuals' lives can be explained only with information. The information that we reach on social networks instantly, provides reproducing of social realities which we utilise while explaining individuals' lives. These social realities are economy, poverty, inflation, transportation, politics and education. The access to this information instantly, forms network society by producing a new social reality from information. The network society being formed by individuals who reach the information instantly by opening to share and Zaytung which handles social realities that are chosen on research as containing humorous elements, are subjected to investigation by assuming that facilitate the reproducing of social realities existing in Turkey. These social realities being reproduced are not completely illusion. They are social realities being prepared by Zaytung's editorial team and they are not far from the social realities in Turkey.

Because of attributing the developments of individuals' lives to the digital technologies and the development of internet forms only technological determinism, it would be more accurate to explain the development and change of the society. It is assumed that improvements from society which is defined as production-centred while explaining the society to a consumption and information-based society, not only improve the society but also change the lives of individuals.

As long as the society changes and evolves, individuals express themselves on social media in this process of change and they form today's society by utilising from production or fund-based explanation of society. In society, individuals express themselves by commenting on news connected to the social reality created by Zaytung. The caps which are created by using images and texts on news sites being utilised by Zaytung, emerge as tools that individuals utilise from while commenting. By explaining the comments of caps which consist of social realities with news formal news sites' images and texts, provides reacting to the social events to individuals.

While creating caps of Zaytung containing humorous elements by using original news texts and images of formal news sites, it is created affected by social reality such as education, economy, inflation, unemployment, transportation and politics. The comments which are said for these social realities, requires explaining with the development of internet and technology. Because this situation cannot be just explained with technology, it must be explained with social development. Considering the social development and change, it is proved that information is always important. The news producing from original news texts are opened to share by commenting by individuals using social media and by making it meaningful for reproducing information. Social media which is used as a tool for producing information from original news text and image, becomes a process that all those information reaches to everyone without a limit. Because of being commented of the meaningful realities (the comments of caps) is meaningful in the same language and cultural context, it would be explained with the ability of context.

In today's society, as well as individuals' gender, marital status, demographic structure; it is claimed that investigation will increase in social network comments as a reacting to social events by coming true on social media, sociological researches in the future within the scope of digital sociology researches. Therefore, the investigation on the comments of Zaytung caps containing humorous elements, is handled as a dimension of social change and development. It has been handled as social realities are social relations that can be differ in comments under the caps.

Key Words: Social Change, Today's Society, Network Society, Digital Sociology

ÖNSÖZ

Hayatı sorgulamaya başladığımız zaman, yaşamaya başlıyorsunuz. Belki de iş hayatının yoğunluğu içerisinde geçiyor zaman. Ankara Üniversitesi Halkla İlişkiler Fakültesi Tanıtım bölümünden mezun olmuştum ve sosyoloji ile yüksek lisans eğitimine başlamıştım eğitimim devam ederken hayatı sorgulamaya başladım.

Sosyal medya çalışacağım ben dediğimde, Doktor Öğretim Üyesi Sergender SEZER hocam, bu konuyu en iyi şekilde başaracağımı düşündüğü Doktor Öğretim Üyesi Savaş ÇAĞLAYAN hocamla tanışmamı sağladığı için, tez hocam olmasa da, tezle ilgili her şeyi sorduğumda beni dinleyip sakince anlattığı ve bana yardımları için teşekkür ederim. 3 yıl boyunca benim derin telaşlarımı, büyük mutluluklarımı ve derin mutsuzluklarımı dengede tutmaya çalışan tez danışmanım, Doktor Öğretim Üyesi Savaş ÇAĞLAYAN hocam, size bir ikizler burcu olarak, iki kişilik teşekkürlerimi sunarım. Ankara'da olmasına rağmen hiçbir yardımını esirgemeyen Doç. Dr. Melike AKTAŞ hocama da ayrıca minnetlerimi sunarım.

Tezin tüm grafik tasarımlarıyla ilgilenen arkadaşım Vahit YALÇIN'a, Akademik İngilizce için yardımlarını esirgemeyen çocukluk arkadaşım Yaren ÖZTÜRK DURAN'a, Tezle ilgili aklıma ne gelirse konuşup paylaştığım, ne yazarsam yazayım kaynakça düzenlenmelerimde yardımcı olan arkadaşım Deniz ÇALIK'a, böyle yazdım ama olmuş mu dediğimde, olmuştur olmuştur diye beni sakinleştiren arkadaşım Asiye KEMİK'e, ben yazıyorum ama bitmeyecek galiba dediğimde desteklerini hiç esirgemeyen annem, babam ve anneanneme, bıkmadan beni dinleyen tüm arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim. İyi ki varsınız.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	II
EKRAN GÖRÜNTÜLERİ LİSTESİ	V
GİRİŞ	1

1.BÖLÜM

TOPLUMSAL DEĞİŞME VE ENFORMASYON TOPLUMU TARTIŞMALARI: BUGÜNÜN TOPLUMU

1.1.Toplumsal Değişme Tartışmaları	4
1.2.Bugünün Toplumu Tartışmaları	11

2.BÖLÜM

SOSYAL PAYLAŞIM AĞININ KENDİ GERÇEKLIĞİ

2.1. Toplumsal Gerçeklik Tanımı ve Hiper-Gerçeklik	19
2.2.Garfinkel'in Etnometodolojisi ve Bağlam Yetisi.....	21
2.3.Baudrillard'ın Hiper-Gerçeklik kavramı ve Garfinkel'in Etnometodolojisi ile Zaytung Caps'ini Yorumlama	23
2.4. Zaytung Haber ve Toplumsal Gerçeklik İlişkisi	28
2.4.1. Twitter Zaytung Haber Söylemi; Parodi ve Caps.....	29
2.5.Tüketim Toplumu.....	33
2.5.1..Ağ Toplumu.....	34
2.5.1.1. Ağ Toplum'unda Kimlik.....	36
2.5.2. Enformasyon Çağı ve İnternet.....	38
2.5.3.Dijital Sosyoloji.....	40
2.5.4.. Z. Bauman'ın Bağızsız İnsan Kavramı ve Zaytung Yorumları.....	41
2.6. Günlük Hayatta Benliğin Sunumu ve Zaytung Yorumu.....	43

3.BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMSEL YAKLAŞIMI

3.1. Araştırmanın Amacı ve Problemi.....	48
3.2. Araştırmanın Yöntemsel Yaklaşımı.....	50
3.3. Araştırmanın Sorunsalı.....	56

4. BÖLÜM

DEĞERLENDİRME

4.1. Değerlendirme.....	58
4.2. Toplumsal Gerçekliklerin Temsillerinin Sınıflandırılması.....	60
4.2.1.Ulusal Haber Sitesinin Orijinal Metnin ve Görselinin Sosyal Paylaşım Ağındaki Temsili.....	60
4.2.1.1. Enflasyon Haberi.....	60
4.2.1.2. Ekonomi Haberi.....	64
4.2.1.3. İşsizlik Haberi.....	66
4.2.1.4. Ulaşım Haberi.....	68
4.2.1. 5. Suriyeli Haberi.....	70
4.2.1.6. Siyaset Haberi.....	74
4.2.1.7. Teknoloji Haberi.....	76
4.2.2. Zaytung Haberin Mizahi Olarak Toplumsal Gerçekliği Temsil Etmesi.....	80
4.2.2.1.Bilim Haberi.....	80
4.2.2.2. Sosyal Medya Kullanım Haberi.....	80
4.2.2.3. Ekonomi Haberi.....	82
4.2.2.4. İşsizlik Haberi.....	84
4.2.2.5. Enflasyon Haberi.....	86
4.2.2.6 Tüketim Haberi.....	88
4.2.2.7. Yoksulluk Haberi.....	91

SONUÇ.....	93
KAYNAKÇA.....	99

EKRAN GÖRÜNTÜLERİ LİSTESİ

EKRAN GÖRÜNTÜSÜ 1: ENFLASYON HABERİ.....	60
EKRAN GÖRÜNTÜSÜ 2: EKONOMİ HABERİ.....	64
EKRAN GÖRÜNTÜSÜ 3: İŞSİZLİK HABERİ.....	66
EKRAN GÖRÜNTÜSÜ 4: ULAŞIM HABERİ.....	68
EKRAN GÖRÜNTÜSÜ 5: SURİYELİ HABERİ.....	70
EKRAN GÖRÜNTÜSÜ 6: SİYASET HABERİ.....	74
EKRAN GÖRÜNTÜSÜ 7: TEKNOLOJİ HABERİ.....	76
EKRAN GÖRÜNTÜSÜ 8: BİLİM HABERİ.....	78
EKRAN GÖRÜNTÜSÜ 9: SOSYAL MEDYA KULLANIM HABERİ.....	80
EKRAN GÖRÜNTÜSÜ 10: EKONOMİ HABERİ.....	82
EKRAN GÖRÜNTÜSÜ 11: İŞSİZLİK HABERİ.....	84
EKRAN GÖRÜNTÜSÜ 12: ENFLASYON HABERİ.....	86
EKRAN GÖRÜNTÜSÜ 13: TÜKETİM HABERİ.....	88
EKRAN GÖRÜNTÜSÜ 14: YOKSULLUK HABERİ.....	91

GİRİŞ

Bugünün toplumunu açıklamak için yararlanılan toplum kavramsallaştırmaları, üretim temelli toplum açıklamalarına odaklanmak yerine toplumsal değişmeye odaklanmayı gerektiğini varsaymaktadır. Bu değişimi tanımlama, isimlendirme ve kavrama çabalarından birisi de, kuramsal bir yaklaşım olarak enformasyon toplumu kuramı olmaktadır. Enformasyon toplumu kuramcılarının birçoğu, günümüzde yaşanan teknolojik gelişmelerin, toplumsal yaşam üzerindeki etkisini ortaya çıkarmaya çalışarak, yaşanan değişimin yönünü ve geleceğini belirleme çabası içerisinde. Enformasyon toplumu kuramcıları teknolojik gelişmeyle birlikte, yaşanan teknolojik gelişmeyi devrim; bu devrimin etkilerini de yeni bir toplumun ortaya çıkışı olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda oluşan bu yeni toplumsal yapı, hayatın her alanını değişime uğratmaktadır. Enformasyon toplumu kuramcıları daha çok beş farklı alandaki değişim üzerinde durarak, enformasyon toplumunun karakteristiğini ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu alanlar, ekonomik yapı, işgücünün yapısının değişmesi, bilginin yapısının ve rolünün değişmesi, teknolojik gelişme ve karar alma mekanizmalarındaki değişimdir. Bu bağlamda Enformasyon Toplumu Kuramı, deterministik, geleceğe atıfta bulunan, küresel anlamda kapsayıcı bir çabadır.

İlk bölümde toplumsal değişim tartışmaları yapılarak, toplumsal değişmeden enformasyon toplumu tartışmalarını açıklamakta yararlanılmaktadır. Toplumsal değişim tartışmaları ve enformasyon toplumu tartışmalarıyla bugünün toplumu açıklanmaya çalışılarak kuramsal çerçeve oluşturulmaktadır. Toplumsal değişim, üretim ilişkilerinden başlayarak tüm toplumsal ilişkileri değişime uğratması enformasyon toplumunu açıklamakta belirleyici bir faktör olmaktadır. Enformasyon toplumunun yapı taşı olan bilginin de konumu değişmeye başlamaktadır. Bilginin konumunun değişmesi ile birlikte teknolojik gelişmelerin sonucunda, bilgiye erişimin kolaylaşması, bilgiden üretilen bilgiyle toplumun değişmesine sebep olduğu kuramsal tartışmalarda bahsedilmektedir. Bugünün toplumunun geçirdiği toplumsal değişimler odağında açıklanmaya çalışılmaktadır.

Bu kuramsal tartışmaların sonucunda, bugünün toplumunun geçirdiği toplumsal değişimlerin hız kazanması ve yaygınlaşmasıyla, sosyal paylaşım ağlarından olan

Zaytung'un toplumsal gerçeklik inşasında, toplumsal ilişkilerdeki değişimin niteliğine değinilmektedir. Toplumsal ilişkilerdeki değişimde odaklanacağımız konu ise sosyal paylaşım ağındaki toplumsal gerçeklik olmaktadır. Toplumsal gerçekliklerin (siyaset, enflasyon, ekonomi, işsizlik, yoksulluk, ulaşım, siyaset vb.) incelenmesinde Baudrillard'ın hiper-gerçeklik yaklaşımından yararlanılacaktır. Zaytung'un caps paylaşımları, tam anlamıyla gerçek dışı olmamaktadır. Toplumsal gerçeklik ve sosyal paylaşım ağındaki toplumsal gerçeklik arasındaki çizginin silikleştiği sosyal paylaşım ağında bireyler, toplumsal gerçekliğe karşı tepkilerini yorumlar ile ifade etmektedir. Bireylerin Zaytung capslerine yaptığı yorumlardan, Zaytung'un toplumsal gerçekliği temsil etmesi, Garfinkel'in Etnometodolojisi ile açıklanmaya çalışılmaktadır. O kültür içerisinde anlamlı olan sosyal medya paylaşımlarının ancak Garfinkel'in bağlam yetisi ve refleksivite kavramları ile açıklanmasını gerektirmektedir. Üyesi olunan toplum ve kültürü ile birlikte tüm bu paylaşımlar ve yorumlar açıklanabilir olduğu varsayılmaktadır.

Sosyolojik olarak Zaytung capslerine yapılan yorumların inceleniyor oluşu, toplumsal değişme içerisinde olduğunu göstermekte ve sadece geleneksel araştırmaların yanısıra sosyal paylaşımların da incelenmesi gerektiği savunulmaktadır. Bu değişim, tek bir toplum tipinden yararlanılarak yapılan açıklamaların aksine, ağ toplumu, tüketim toplumu gibi kavramsallaştırmalarından da yararlanmayı gerektirdiği düşünülmektedir. Tek tık ile tüm dünyadaki bilgiye erişebilen ağ toplumunda birey, tüm bu bilgiyi anında kullanmakta ve yaymaktadır. Tüm bunların sonucunda bireyin, toplumsal gerçekliklere tepkisi, hem Zaytung capsine yorumlar aracılığıyla gerçekleşmekte hem de bu değişimin sonucunun gözlemlendiği yer olarak twitter zaytung yorumlarını incelemeyi gerektirmektedir. Tüm bu gelişmelerin açıklanmasında internetin ilk kullanılış amacından şuan ki konumuna kadar bir açıklama yapılmaktadır. İnternette bireylerin rumuz ile bulunmasının yerini, kendi fotoğrafı ve günlük hayattaki işi, cinsiyeti, rolleri ile uyumlu hesaplarla gezinmeye bırakmakta olduğu varsayılmaktadır. İnternetin takma ad ile sosyal paylaşım sitelerinde sadece eğlence amaçlı kullanımında değişime gidildiği varsayılmaktadır. Bugünün toplumunda internet, sosyal medya, sosyal paylaşım ağı gibi kavramsallaştırmaların dahi birbirinin yerine kullanılıyor oluşu halen toplumun değişmekte olduğunu göstermektedir.

Dijital teknolojilerin ve internetin gelişimiyle, değişim içerisinde olan bireyler, Bauman'ın yersiz yurtsuzlaştırılmış birey kavramsallaştırmasıyla kapsamında ele alınmaktadır. Bağsız birey, tüm dünyadaki haberlerden haberdar olmakta, gelişen teknoloji sayesinde de kreselleşmektedir. Odaklandığımız küreselleşme, bilgi ile dünyada olup bitenden haberdar olduğudur. Her Şeyi bilen birey günlük hayatta, Goffman'ın bahsettiği roller ve performanslara uygun olarak, kendini ifade ederken; Zaytung'un toplumsal gerçeklik içeren capsine yorumu ile tepkisini ifade edebilir olmaktadır. Zaytung caps paylaşmalarının altına yorumlarla, toplumsal gerçekliklere; ekonomi, enflasyon, ulaşım, işsizlik, siyaset, ulaşım, yoksulluğa karşı tepkisini ifade etmesini sağlamaktadır. Mizah yoluyla bireylerin dikkatinin çekilmesi, haberin orijinal metnin aranarak bilgi edinimesini sağladığı varsayılmaktadır.

nc bölümde, araştırmanın amacı ve problemi, yöntemsel yaklaşım modeline değinilmektedir. Sosyolojik çalışmalardaki nitel araştırma yöntemi seçilerek, Zaytung paylaşmalarındaki yorumların incelenebileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda twitter Zaytung paylaşmalarına yapılan yorumlar incelemeye tabi tutulmaktadır. 500.000 kişinin etkileşime girdiği Twitter Zaytung paylaşmalarına yapılan yorumların incelenmesi için screenshot ve ulusal haber sitelerindeki orijinal metin ve görselin seçildiği haber fotoğraflarından yararlanılmaktadır. Ulusal haber sitelerindeki orijinal metin ve görsellerin mizahi bir Şekilde ele alınmasıyla toplumsal gerçekliğe dikkat çekilerek bu konu hakkında yorum yapılması sağladığı varsayılmaktadır.

Dördüncü bölüm, seçilen Twitter Zaytung caps paylaşmalarına yapılan yorumların değerlendirildiği kısımdır. Bu kısımda ekonomi, enflasyon, işsizlik, ulaşım, siyaset, tüketim, yoksulluk olarak kategorilendirilen paylaşmalar, orijinal metin ve görsele yapılan ve Zaytung'un üretmiş olduğu Caps'e yapılan yorumlar analize tabi tutularak varsayımda bulunmaktadır. Toplumsal gerçekliklerin kategorize edilmesi ve anlamlandırılması yapılmaktadır. Bu kategorilendirme; resmi haber sitelerindeki orijinal haber metnine yapılan yorumlar ve Zaytung'un capsine yapılan yorumlar olarak yapılandırılmaktadır. Kategorilendirilen yorumlar incelenirken toplumsal gerçekliklere göre ekonomi, enflasyon, işsizlik, eğitim, ulaşım, yoksulluk, siyaset sınıflandırılmaktadır.

1. BÖLÜM

TOPLUMSAL DEĞİŞME VE ENFORMASYON TOPLUMU TARTIŞMALARI: BUGÜNÜN TOPLUMU

Enformasyon toplumu tartışmalarına girmeden önce toplumsal değişim tanımının yapılması gerekmektedir. Bunun nedeni enformasyon toplumu tartışmalarının ortak görüşünün, toplumsal değişim varlığının olmasıdır. Bugünün toplumu tartışmalarına başlamadan önce toplumsal değişim tartışmalarını ve enformasyon toplumu tartışmalarını açıklamanın bugünün toplumunu tanımlarken kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Toplumsal Değişme Tartışmaları

İnsanlık tarihi boyunca ‘değişim’ kavramı var olmuştur. Bu yüzden toplumsal değişim ele alınırken bu kavramın olumlu veya olumsuz tüm boyutlarıyla ele alınmasını gerektirmektedir. İster geleneksel olsun ister çağdaş toplum olsun, her toplum sürekli olarak değişim içerisinde. Bu değişim, kültürleri de etkilemektedir (Fichter, 2006). Teknolojik değişimler, toplumların gelişmesinde önemli bir role sahip olmaktadır. Bir toplumun çağdaşlığı, teknolojik gelişmelerinin hızına bağlı olmaktadır (Özer, 2003: 571). Özkalp (2008: 135), “teknoloji, değişimin itici gücüdür.” diye tanımlayarak teknoloji ile değişim arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışmaktadır.

“Teknoloji, insanın doğayı denetlemesini sağladığı gibi insani ilişkilerini de etkilemektedir” (Özkalp, 2008: 315). İletişim ve ulaşım teknolojilerinin gelişimiyle birlikte uzak mesafeler ile hızlı iletişim sağlanarak kültürel etkileşimde başlamıştır. Modern toplumda, sanayileşme, toplumsal değişimin en önemli anahtarı olmuştur. Bu bakımdan Doğan (2007: 343) teknoloji, toplumsal değişimin hem nedeni hem de sonucu olduğunu savunmaktadır.

Bilimsel icatlar, teknolojik ilerlemeler, toplumsal ilişkilerde değişmeyi hızlandırmaktadır (Bahar, 2008: 82). Kongar (1997: 24), teknolojik gelişmelerin, toplumsal ilişkilerde değişime neden olurken, maddi kültür ve manevi kültürden bahsetmektedir. Maddi kültürün altında teknolojinin yattığı, böylece teknolojinin insanlar arasındaki ilişkileri düzenlediğinden bahseder. Bu anlamda teknoloji,

ilişkileri düzenleyen anlamları, değerleri ve kuralları etkilemektedir. (Kongar, 1997: 24).

Dünya tarihinde hızlı değişimler meydana gelirken, Bugünün toplumunda, toplumbilimciler, ekonomistler, siyasal bilimciler vb. tüm bilim adamları bu değişim sürecinin geçmişe göre daha hızlı bir şekilde gerçekleştiğini savunurlar (Nair, 2008: 74). 20. Yüzyıla gelindiğinde ileri derece teknolojik gelişim sağlanarak daha önceki yıllarda yaşanmamış derecede bir gelişim yaşanarak uzaya açılmanın ve orada hayatta kalmanın yolları aranmaya başladı. Araştırma geliştirme faaliyetleri ile hızla gelişmeler devam ederken değişimler yıllarla değil aylarla açıklanmaya başladı. Artık mikroçiplere geçilerek büyük bilgiler saklanabilir olmuş, dünyanın bir ucundan diğerine taşınabilir olmuştur. Bu nedenle dünya tahmin edilemez hızda değişimler yaşamaktadır. Geniş alanda gerçekleşen bu değişimler hem seri hem de köklü olmaktadır. Bu süreç, gerçek bilginin öneminin artması toplumsal yaşamı etkilemektedir. Son zamanlarda görülen iş hayatında, ekonomi de ve siyasal hayatta da gözlemlenen bu değişimler daha sonra karşılaşılabilecek olan küresel güç mücadelesinin göstergesi olmaktadır (Toffler, 1992: 26). Tüm alanlardaki değişimler, özgürlüğün sınırlarını zorladığı gibi bilginin tekellikten çıkıp evrenselleştiği, iletişim, siberititik vb. devrimlerin gerçekleştiği bu dönemde, farklı görüşleri ve zıtlıkları da içerisinde barındırmaktadır.

Bugüne kadar varolan sınıflar değişime uğrayarak; bilenler ve bilmeyenler, eğitilebilenler ve eğitilemeyenler diye iki sınıfa ayrılacaklarını savunan Alatlî'nin (1992: 138), yeni sınıf yeni üretim anlayışlarını aşarak tamamiyle büyük bir değişim içerisinde olduğumuzu anlatmaya çalışır. Evrensel olarak bu hızla gerçekleşen değişimin sonuçlarının görülebilmesi açısından Drucker, tam bir zaman sınırlaması yapmaktadır. 21. Yüzyılın ilk çeyreğinde bu değişimlerin sonuçları görüleceğini savunmaktadır. 2010-2020 yıllarını değişimin net sonuçlarının görüleceği yıllar olarak tanımlanır (Drucker, 1994: 26). Bu sonuçlar görünürken beraberinde problemleri de getireceği açıktır. Bu sorunlardan da en önemlisi değişimi her toplumun aynı hızda aynı doğrultu da gerçekleştirememesidir.

Değişim sürecini değerlendirirken Kongar, belirleyici değişkenin "katılım" olduğunu savunur. Sözcüğe kavramsal olarak baktığımız zaman siyasal katılım anlamını

barındırmaktadır. Fakat bu katılım devrimi sadece siyasal değil, sosyal ve kültürel anlamda da gerçekleşmektedir. Aynı zamanda üretim kararlarına katılım, adil pay almayı da kapsamaktadır. Katılım devrimiyle birlikte her biri birer devrim niteliğinde olmaktadır (Kongar, 1992: 13-14). Bu değişimleri Kongar, Silah devrimiyle başlatarak elektronik sanayinin gelişmesi iletişim devriminin yaygınlaşmasıyla bir örnekleşen davranışların yaşanmasına sebep olduğunu savunur. Bilgisayarların bu alandaki gelişmelerin sonucu ise siberetik devrim olmaktadır. Bu devrim insanlara zaman sağlayarak, insanların sanatsal ve kültürel faaliyetlere daha çok katılması beklenmektedir (Kongar, 1992: 17). Bu değişimin olumlu sonuçları olduğu gibi tüm eşitsizlikleri de beraberinde getirmektedir. Özellikle tüketim devrimiyle üst sınıfların kullandığı mal ve hizmetlere alt sınıftakilerin erişememesi eşitsizliğin önünü açmaktadır.

Toplumun teknoloji ile olan ilişkisi toplumsal ilişkilerde değişmeyi etkilediği gibi teknolojinin de toplumu etkilediği, karşılıklı girift bir ilişkiden bahsetmeyi gerektirmektedir. Bu ilişkiyi Castells (2013: 5-7) deterministik ikilemin dışında incelemek gerektiğinden bahseder. 1970'lerden sonra iletişim ve uzay teknolojileri toplumsal yaşamın her alanında kendisini göstermektedir. Bu nedenle bilgisayar, televizyon, iletişim araçları, yüksek hızlı ulaşım araçları tüm toplumsal hayatı kapsamaya başlamıştır. Teknoloji, üretim anlayışını değiştirdiği gibi tüketim alışkanlıklarını da değişime uğratmaktadır. Tüketilen nesneye göre sınıfsal eşitsizliklerin önü açılan bir toplumsal değişmeden bahsedebilmek mümkün olmaktadır. İnsanlar artık endüstriyel anlamda ürün değil, toplumsal yaşamda somut ve soyut karşılığı olan tüketme arayışına girmektedir.

Teknolojinin yaşamın geniş bir alanına yayılması nedeniyle, insanlar üzerinde baskıda bulunduğunu ve internetin icadıyla birlikte beklenen özgürlük vaadinin aksine baskı olarak ortaya çıkması üzerinde durulacak konular arasında bulunmaktadır (Aktan, 2016: 21). Bilgisayar ve telekomünikasyon ağlarının 1980'li yıllardan sonra hızlı bir şekilde bireylerin hayatının içine girmesi özellikle 2000'li yıllarda ceplerine kadar girmesi bu baskılara ayak uydurmasını zorunlu hale getirmektedir. Bu durum bize, toplumsal olarak değişimin teknoloji boyutu göstermektedir.

Dünya, teknoloji ile giderek küçülmemekte, sınırlar ortadan kalkmakta, zamanın anlamı değişmekte ve insanların ilişkilerini de değişime uğratmaktadır. Söz ve eylemlerin bir yansıtıldığı bir mecra olarak sosyal medya; öznelde zaman ve mekan özgürlüğü sağlarken yeni toplumsal ilişkilerin incelenmesi, değişimin gözleneceği yer olması bakımından önemli olmaktadır. Sosyal medya kullanıcıları, Jan Van Dijk (2016) tarafından ağ toplum'unda, bilgi üreten, bilgi işleyen, sembol iletişimi içerisinde olan bireyler olarak konumlandırılmaktadır. Bu konumda bireyler hem toplumsal ilişkilerdeki değişimin nesnesi hem de öznesi durumuna gelmektedir.

Sosyal medyanın, toplumsal değişmeyi hızlandırmasıyla ilgili düşüncelerinden bahsederken ağ bireyselleşmesinden de bahsetmek gerekmektedir. Castells'in (2013) kullandığı "ağ bireyselliği" kavramı, benmerkezciliği taşıması açısından tartışılmalı kavramlardır. Ağların bireyselleşmesi ile bireyler belli bir yer veya grup yerine belli bir ağda olmayı tercih etmektedir. Bu yönelim batılı toplumlarda internetten çok daha önce ortaya çıkmıştır ve sosyal ağlar ve medya ağlarının yükselişini desteklemiştir. Sosyal medyanın ortaya çıkması, internetin kökenine bağlı olmamaktadır. Tüketim ve enformasyon amaçlı olmadan, değiş tokuş için ve işbirliği ağı olmasından kaynaklıdır (Dijk, 2016: 27).

Bazı gözlemciler göre sosyal medya, gerçek hayat etkileşimi daha az olduğu için yalnızlığı seven kişiler, bilgisayar delileri ve internet bağımlıları olarak görülmektedir. Bu ortamın yüz yüze etkileşimi azaltacağı düşünülmektedir (Dijk, 2016: 259). Aslına bakıldığında bu süreç, iletişim akışının başlamasını sağlayarak yüz yüze iletişimi desteklemektedir. Televizyon farklı fiziksel ve enformasyon alanlarda yaşayan insanlar arasında köprü kurarken; internetle hem farklı insanlar hem farklı ortamlar arasında bağlantı kurulmasını sağlamaktadır. Özellikle internet sayesinde sosyal medyada, yeni toplumsal ilişkiler ve yeni iletişim çeşitleri ortaya çıkmaktadır (Dijk, 2016: 263). Birey, sosyal medya aracılığıyla kendisini daha iyi konumlara getirmek için uğraşmaktadır. İnternetin artan popülerliğiyle, internet kullanımında sosyo kültürel farklılaşma görülmektedir. Bu farklılaşma internet kullanımında; enformasyon ve haber, sosyal iletişim ve eğlence, eğitim ve kariyer, alışveriş ve ticaret olmak üzere dört ana grupta toplanmaktadır (Dijk, 2016: 265).

Toplumsal ilişkilerde değişmeyi açıklamak, bir toplum için mutlak iyiyi veya kötüyü, olumluyu veya olumsuzunu, iyi yönde ve kötü yönde değişmeyi ifade etmemekte, tarafsız bir anlam içeriğine sahip olmaktadır. Bu değişim normatif değil objektif bir anlam içeriğine sahiptir. Toplumsal ilişkilerde değişimin gösterilebileceği bir mecra olarak sosyal medya, görece iyi veya kötü olsun; sosyal bir fenomen olarak toplumsal değişime etkiyi ifade etmektedir.

Sosyal ilişkilerimizdeki birbirimize bağlılıklarımız nitelik değiştirerek, dijital bağlantılar yüzünden zayıf ilişki içerisinde olunmasına sebep olmaktadır. Arkadaşlık kurma isteğiyle arkadaşlık kurulmakta, takipten çıkartmakla arkadaşlık bitirilmektedir. (Yücedağ, 2017: 57). Bugünün toplumu, ağ toplumu olarak belli bir ağ etrafında toplanan kişilerden oluşturuğu açıklamasına göre tamamiyle homojen bir yapıya sahip değildir. Yeni toplumsal ilişkileri içerisinde dönüştürmektedir.

Bu başkalaşma, sosyal paylaşım ağları sayesinde, kendimize ait bloğumuzda kendi evimizde amatörce çektiğimiz videoları paylaşabilir, ikinci el eşya satabilir, yemek siparişi verip kredi kartıyla kapıda ödeme yapabilmemizi sağlamaktadır (Yücedağ, 2017: 54). Web 2.0 ile karşılıklı bilgi paylaşımına dayanan sosyal medya, kişilerin istedikleri şekilde kendilerini ifade etme olanağı vermektedir.

Calhoun'a göre, toplumsal değişme tanımlaması yapan bir diğer enformasyon toplumu savunucusu ise Castells'tir. Castells, 1970'lerden bu yana değişim içerisinde olduğumuzu ve bunun yeni bir çağın başlangıcı olduğunu savunur. Bu çağın, Enformasyon çağı olduğunu savunmaktadır. Enformasyon, tüm toplumlar için önemli olmuştur ancak enformasyon toplumunda, toplumsal üretimden, toplumsal örgütlenmeye ve bilginin aktarılmasına kadar tüm süreçlerde etkisini göstermektedir (Armağan, 2018: 36).

Calhoun'a göre Castells, tam gün çalışmaya dayalı geleneksel çalışma hayatının da değişmeye başladığını, belli bir görevde çalışmak yerine esnek çalışma saatleriyle hayat boyu kariyer arayışının geliştiğini savunur. Genel olarak, işler kişiselleştirilmektedir. İşin kişiselleşmesi ise, işe katılan herkes için işin ayrı ayrı tanımlanmasını gerektirmektedir. Böylece bireylerin, esnek bir üretim içerisinde bilgisayar destekli üretim içerisinde yer almaktadır (Armağan, 2018: 42-43). Esnek

üretim biçimleri içerisinde bireyler, bilgisayar desteğiyle, üretim süreçlerine dahil olmaktadır.

Toplumsal değişimin farklı bir yönünü vurgulayan enformasyon toplumu Japon savunucusu Yoneji Masuda, yeni toplumda enformasyon hizmeti veren kurumların, fabrikaların yerini alacağını savunur. Bu sayede ekonomi yapısında bilgi sermayesi maddi sermaye karşısında üstünlük sağlamaktadır (Masuda, 1981 Akt: Kumar, 2013: 26). Bu açıklamalardan da anlaşılacağı gibi geçmişteki değişimlerden türetilen bir model ile gelecekteki varsayımsal değişimler ön görülmeye çalışılır. Böylece tarım toplumunun yerine sanayi toplumu; sanayi toplumunun yerine enformasyon toplumu gelmektedir.

Enformasyon toplumundaki değişimleri Bell, ekonomiyi başat olarak ele almayarak, ekonomi politik birim ve kültür, farklı değişim birimlerine sahip ve farklı alanlar olarak tanımlamaktadır (Bell, 1976 Akt: Kumar, 2013: 26). Bu yüzden değişimin devrimci nitelikte olduğu savunulur. Toplumsal hayatın tamamında değişimin olmasını beklemek gerekecektir. Enformasyon toplumu kuramı savunucularının çoğu bu görüşü savunmaktadır.

Toffler, toplumsal değişimleri “tekno-küre”, “sosyo-küre”, “iktidar-küresi”, “bio-küre”, “psiko-küre”deki değişimler olarak ayırmaktadır (Toffler, 1981 Akt: Kumar, 2013: 27). Bu düşünürlerin çoğu ve dahası enformasyon toplumunun yaratacağı tüm sorunlara rağmen yeni bir üretim şekli olarak değil, yeni bir yaşam tarzı olarak karşımıza çıkacağını savunmaktadır. Toffler bu durumu, sanayiciliğin ölümü yeni bir medeniyetin doğuşu olarak tanımlar (Toffler, 1981, Akt: Kumar, 2013: 27). Gündelik hayatımızdaki genel tecrübeler tüm bu değişimleri onaylar niteliktedir. Bankalardaki otomatik vezneler, süper marketlerdeki jet kasalar, online olarak para göndermek, ödeme yapmak bunlara örnek gösterilebilir. Bilgiye erişim de aynı şekilde değişime uğrayarak sadece basılı kitapla aracılığıyla olmamaktadır, pdf olarak çevrim içi erişilebilmektedir. Gazete haberlerine de basılı gazete yerine, web sitesinden ulaşabilmektedir.

Toffler’ın (1981) ifadesine göre “Üçüncü Dalga” olarak adlandırılan enformasyon toplumu, merkeziyetçiliğin, standartlaşmanın fabrikalaşmanın ortadan kalktığı

sürekli ve hızlı değişmelerin egemen olduğu bir toplum biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır (Toffler, 1981 Akt: Kumar, 2013: 27). Teknolojinin gelişimi ile birlikte bilgi edinme anlayışının değişmeye başlamış olması sosyal medyada bilgiye erişimin kolaylığı; araştırma yapılırken bu mecranın incelenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Değişen şey tek taraflı olarak kullanıcılar değil, kullanıcıların yorumları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda denetlenen bireyin toplumsal gerçeklik olan capslere tepkisi yorumlar ile gerçekleşmektedir.

James Beniger, bugünün toplumunu enformasyon toplumu olarak savunanlardan biridir. Ortaya attığı tarihsel inceleme bunun sadece sanayi toplumdan etkilenecek oluşan bir değişim ürünü olarak değil, daha derin bir değişimin ürünü olarak görülmesi gerektiğini savunur. Beniger bu değişimi “Denetim Devrimi” olarak adlandırır. Sanayi devriminin toplumun malzeme işleme sistemini çok hızlandırdığını bunun da bir denetim krizine sebep olduğunu savunmaktadır (Beniger, 1985 Akt: Kumar, 2013: 32). Bilgisayar işlemlerinin gelişimiyle birlikte toplumun denetimini kolaylaştırmaktadır. İçinde bulunulan durum, sadece denetim içerisinde olan bireyleri ele almamakta aynı zamanda denetlenen bireyleri denetlemeye mecbur bırakmaktadır. Denetlendiğini bilen birey, kendini de bu kontrol mekanizmalarından sayarak çevresini denetleyen bir bireye dönüşmektedir.

Tam olarak toplumsal değişme kavramı üzerinde bir anlaşma bulunmamaktadır. Bu anlaşmazlığın temelinde toplumsal değişmenin nedenleri, yönleri, hızı konusunda sınırlarının tam olarak belirlenememesinden kaynaklanmaktadır. Toplumsal değişme dendiğinde, toplumsal düzendeki alışılmışın dışında olan farklılıklara dikkat çekilmektedir. Toplumsal yapının, kültürel ve siyasal yapıyı belirliyor oluşu insan ilişkileridir. Toplumsal yapının, kültürel ve siyasal yapıyı belirlemesi iki temel sürece dayanmaktadır. İlki tarihsel süreç; insanların bir arada yaşamalarıyla başlar. İkinci süreç ise, insanların birbiriyle etkileşimi sonucunda bir siyasal süreç ortaya çıkmasıdır. Böylece toplumsal yapı, kültürel ve siyasal yapıların arasında sıkı bir bağlantı ve etkileşim ile toplumsal değişme var olmaktadır (Kongar, 1992: 55). Toplumların oluşmaya başladığı andan itibaren değişimin varolmaya başladığını söylemek doğru olacaktır. Tüm bu değişimlerin açıklanması ise tüm yapılarla ilişkili ve aynı yönde olmaktadır.

1.2. Bugünün Toplum Tartışmaları

Yirmibirinci yüzyılda egemen olacak olan devrimi ve sonuçlarını Kongar, global gücün değişmesi, gelir eşitsizliği önem kazanarak gelirin, emekten soyutlanacağını tüketim toplumu ideolojisinin yaygınlaşacağını savunmaktadır. 20. Yüzyılın en önemli gelişimleri arasında yer alan bilgisayarlar, sibernetik devrimin abaküsle başlayan tarihin sonu olarak görülmektedir. Gerçekleşmekte olan bu değişim sürecini Nair(2001), Amitain Etzioni- modern sonrası çağ, George Lichteim- burjuva sonrası toplum, Herman Kahn- ekonomi sonrası toplum, Murray Bookhichn- kıtlıksonrası toplum, Kenneth Boulding- uygarlık sonrası toplum ve Daniell Bell- sanayi sonrası toplum olarak adlandırmaktadır (Nair, 2001: 329). Son zamanların en popüler adlandırması olarak “Bilgi Toplumu” kapitalizm’in yeni bir evresi olarak değerlendirenler olmaktadır. Bu kavramsallaştırmaya ek olarak bugünün toplumunu açıklayabilmek için “Günlük Hayatta Benliğin Sunumu” (Goffman)’ın kavramsallaştırılmasından da yararlanılabileceği düşünülmektedir. Marx, Raymond Aron, Giddens, Drucker ile bu kavramsallaştırmadan yararlanılmaktadır.

Bugünün toplumunu, enformasyon toplumu olduğunu düşünenler, bunu en iyi şekilde açıklayabilmek için öncelikle sanayi toplumunun karakteristiğini açıklamak gerektiğini savunmaktadır. Fransa’da ve İngiltere’de başlayan iki devrim sonrasında dünya toplumları sanayileşme sürecine girmiştir. Sanayileşme süreci ile değişim süreci başlamış sosyoloji bilimi de toplumları yaşadıkları değişimi anlamaya ve açıklama çabasına girişmiştir. Sanayileşme sürecini Marx, toplumsal değişim olarak ele alarak, bilgi toplumu tartışmalarıyla doğrudan ilgili olmasa da literatürde yer alan orta sınıfın bir parçası olan beyaz yakalılar kavramsallaştırmasıyla, bilgi toplumunun kuramsal tartışma boyutunda açıklamaktadır. Marx’a göre toplumda üç değişim gerçekleşmektedir. İlk değişim; yeni banka sistemi doğuşuyla sermaye birikimi, toplumların tasarruflarına bağlı olmaktadır. Diğer şirketlerin yaşadığı yeni yönetim emekçileridir. Sonuncusu ise banka ve kredi sistemlerinin gelişerek beyaz yakalı işçiler çoğalmaktadır (Dura, 1990: 8). Marx’ın sanayileşme sürecini açıklarken yararlandığı toplumsal değişme kavramı aynı zamanda bugünün toplumunu açıklamaya çalışırken Raymond Aron tarafından da kullanılmaktadır.

Bugünün toplumunu, Raymond Aron, kapitalizm toplumu yerine, sanayi toplumu kavramını açıklayarak başlar. Aron'un açıklamalarına göre Bilgi Toplumu olmanın yolu, sanayi toplumu olmakla ilişkilidir. Bir toplum ne derece sanayi toplumu olursa, bilgi toplumuna dönüşmesi oldukça çabuk olacağını savunmaktadır (Dura, 1990: 28). Bu açıklamaya göre; iyi bir şekilde sanayi toplumu sürecini tamamlamış toplumlar ile üretim ve örgütlenmenin son derece önemli olduğu sanayi toplumunda, bilgi ve teknolojinin giderek önem kazanacağı enformasyon toplumuna, dönüşeceği savunulmaktadır. Bugünün toplumunu açıklarken toplumsal değişme üzerine odaklanmak yerine Giddens, bilgi üzerine odaklanmaktadır.

Sanayi toplumu döneminin kapandığını, yeni bir topluma geçildiğini vurgulayan Giddens, bugünün toplumunu açıklarken postmodernlik, sanayi sonrası toplum, kapitalist ötesi toplum, sanayi ötesi dönüşüm, modern çağın sonu kavramsallaştırmalarından da yararlanmaktadır. (Giddens, 2013: 170). Giddens, Sanayi toplumu ve kapitalist ötesi toplum kuramlarının birbirinden kesin çizgilerle ayrılması gerektiğini vurgular. Giddens, bilginin moderniteyle birlikte önem kazandığının altını çizer. Buna göre bilgi, ilk defa post modern toplumlar tarafından önemsenmemiştir, kronolojik bağlamda her zaman önemli olmuştur. Sanayi toplumunda sermaye sahipleri belli bir güce sahipken; bugünün toplumunda bilgiye erişenlerin gücünden bahsetmek önemli olmaktadır. Genel çerçevede bugünün toplumu ile ilgili açıklamalar toplumsal değişime ve post modern toplum kavramsallaştırmalarıyla birlikte alınmaktadır.

Bugünün toplumunu "Postmodern Toplum" Kuramı'na göre tüm değişim biçimlerini, kültürel, politik ve ekonomik değişimleri kapsamaktadır. Diğer kuramların gördüğü değişimleri açıklarken postmodernizm kendi kavramsallaştırmasından yararlanarak açıklamaya çalışmaktadır. Sanayi sonrası toplum kuramı üzerine yazılmış olan literatürün çoğu içinde yaşadığımız durumu oldukça olumsuz bir şekilde açıklamaktadır (Kumar, 2013: 17). Bu kuramlar, içinde yaşadığımız durumu açıklamaya çalışırken, kuramların yeterliliği konusunda düşünmemize de sebep olabilmektedir. Kültür ve toplum birbirlerini tamamlayıcı unsur olarak görülmektedir. Modernlik, modernliğin belli başlı akımlarına genel bir tepki olurken; post modernlik ile sanayi sonrası toplum arasında bir ayrım

bulunmamaktadır. Tamamlayıcılık ve yöndeşlik söz konusu olmaktadır. Bilginin artan önemiyle birlikte bilgi, kültürü de etkilemektedir. Bilginin değişen niteliği, bilgiyi üretimin temel gücü haline getirmekte ve toplumu bilgisayarlaşmaktadır.

20. yüzyılı değerlendirerek sanayi toplumu döneminin kapanmak üzere olduğunu vurgulayan tezler bugünün toplumunu, “bilgi toplumu”, “tüketim toplumu”, “enformasyon toplumu” kavramlaştırılmalarıyla açıklamaya çalışarak, toplumsal değişimin hızını tüm kurum ve kurallarla gerçekleşmediğini savunmaktadır. Gelecekteki toplumun nasıl olacağı “bilgi toplumu” olarak nitelendirme konusunda tartışmalar bulunmaktadır (Drucker, 1994: 29). Fakat geleceği şekillendirecek toplum, sanayi toplumunun değişimiyle açıklanacak olan bilgi toplumudur. Üretimde sermayenin yerini alan bilginin önemiyle, emek ve işgücünün yerini alan makineleşmeyle bilgi, hayatın her alanına dahil olmaya başlamıştır. Bilginin hayatı şekillendirdiği bir toplum tipi oluşurken; bu toplum aynı zamanda bireylerin ilişkilerini, hayatı anlamalarını ve yaşayış şekillerini değiştirmektedir. Artık bilgiye kimin erişip erişmediği tartışma konusu olmaktan çıkıp; bilgiye erişenlerin onu nasıl kullandıkları tartışma konusu olmaktadır.

Drucker’ın bugünün toplumuna ilişkin yorumları “kapitalist ötesi toplum” tanımlaması ikinci dünya savaşı’ndan sonra başlamıştır. Bu toplumun tamamen kapitalizmden koptuğunu söylemek doğru olmayacaktır. Değerlerin yaratılmasında verim ve yenilik önemli olmakta, kapitalist toplumda sermaye, verimli olmayı sağlarken bu yeni dönemde bilgi, verimliliği belirlemektedir. Kapitalist ötesi toplumun ekonomik sorunu bilgi işi ve bilgi işçisinin verimidir. Kapitalist toplumda sermaye sahipleri ve işçiler varken, işçilerin ilk kez varlıklı toplumsal sınıf haline gelmesini, Drucker ‘Prodüktivite Devrimi’ olarak adlandırmaktadır. Proleter sınıfın 1950’lerde yeni kimliği emekçiye dönüşerek toplumu ve kültürü etkileyen bir güç haline gelmiştir. Prodüktivite devriminden sonra gerçekleşen Yönetim Devrimi ile üretiminin temel gücü bilgi olmuştur (Drucker, 1994: 63). Drucker’ın anlatmaya çalıştığı şey içinde yaşadığımız topluma, tam olarak bilgi toplumu olarak adlandırmaya bile kapitalist ötesi bir toplum olduğu görüşündedir. Fakat bilginin artan önemini özellikle vurgulamaktadır. Kapitalist sistemin değişmesi kapitalist ötesi toplum kavramsallaştırması, bilgi toplumunun ön aşaması olarak ele

alınmaktadır (Drucker, 1994: 34). Bugünün toplumu açıklamalarına bakıldığında en temel kavram toplumsal değişim ile birlikte bilgi olurken; bir diğer kavram postmodern kavramsallaştırmasıdır.

Bugünün toplumunu, kapitalist ötesi (post- industrial) olarak kavramsallaştırmasının iki önemli dayanağı bulunmaktadır. Birincisi sanayileşme sürecinin sanayi ötesi süreçle bağlantılı olduğuna işaret etmektedir. İkincisi sanayi ötesi toplum kavramı, teknolojinin gelişmeler sayesinde, sanayi toplumundan farklılaşmayı ifade etmektedir (Kurtuluş, 1996: 99). Postmodern kavramsallaştırılmasıyla Lyotard (2013: 139) post endüstriyel çağa girildikçe bilginin konumunun, değiştiğini savunmaktadır. Allain Touraine, Daniel Bell, M. Köhler, Micheal Menamau da aynı düşünceyi paylaşmaktadır (Lyotard,2013: 139). Post modern olarak tanımlamalar yapmaya çalışanları çoğu, değişimi göstermek amaçlı bu kavramsallaştırma içerisinde olmaktadır. Postmodern tartışmalarına girilmeyerek, post modernizmden; toplumsal değişmeyi, bilginin konumunun değiştiğini göstermek amaçlı yararlanılmaktadır. Bugünün toplumunu açıklarken yararlanılan diğer kavramlar ise aşağıda sıralanmaktadır.

İnsanlık tarihinin son üç yüzyılı olarak adlandırılan bazı yazarların, Herman Kahn- ekonomi sonrası toplum, Murray Bookchin- kıtlık toplumu, Kenneth Boulding- uygarlık toplumu, Daniel Bell- endüstri sonrası toplum, Peter F. Drucker- bilgi toplumu, Paul Holmes- kişisel hizmet toplumu, Rolf Dohrendorf - hizmet sınıfı ve kapitalizm Sonrası toplum, Zbigniew Brzezinski- teknokratik çağ, Y. Madusa- enformasyon toplumu olarak adlandırmaktadır. Bu yapılan araştırmaların çoğu yeni toplumu açıklarken endüstri toplumunun yetersizliğinden bahsetmektedir. Çünkü endüstri toplumu hem değişmekte hem de zaman ve mekan kavramını dönüştürmektedir (Bozkurt,1996: 20-21). Tüm bu açıklamalar bugünün toplumuna ilişkin açıklamalar getirdiği gibi sanayi sonrası toplum kuramında görüşleri birleşmekte ve bir dönemin kapandığını belirtmektedir.

Bugünün toplumunu açıklarken yararlanılan bu gelişmeler içerisinde problemleri de getirmektedir. Bu geçiş hem zorluklar hem de ikilemlere sebep olmaktadır. Büyüme ve gelişme sağlanırken, Malcolm Bradbury, 1970'li yıllar için “ asla yaşanmamış on yıl” olarak nitelendirmesine sebep olmaktadır. Sanayi sonrası toplum olan bugünün

toplumu için yeni biçimler üretilmekte olduğu savunulmaktadır. Bu yeni biçimleri Alvin Toffler, toplumu bekleyen gerilimler ve çatışmalar olarak görmektedir. Bu açıklamaya göre sanayi toplumunun sınırlarının geçildiği, klasik sanayicilik Marx, Weber ve Durkheim tarafından açıklanan toplumun sınırları aşılmaktadır (Kumar, 2013: 15). Toplumu sadece klasik kuramcılar üzerinden açıklamak, bugünün toplumunu açıklamakta sınırlı kalmaktadır. Sadece üretim temelli açıklamalar yapmak, toplumsal hayatın merkezine sermayeyi koymaktadır. Bugünün toplumunu açıklamak için tüm açıklamalardan yararlanmanın gerekliliği savunulmaktadır.

Sanayi toplumunun dönüşümüyle süreklilik gösteren bugünün toplumunu “enformasyon toplumu” olarak nitelendiren görüşler çevresinde Daniel Bell’in görüşleri, çığır açan bir görüş olarak kabul edilmektedir. Sanayi sonrası toplum fikri, gelecekteki toplum fikrinin gelişmesinde kuramsal bilginin altını çizmektedir. Yeni enformasyon teknolojisinin gelişimi ve bu teknolojinin her sektöre uygulanmasını kolaylaştırmaktadır. Bu yeni toplum, enformasyon elde etmekten, bilgiyi işlemeye, dağıtmaya ve kullanmaya kadar yeni yöntemler uygulanmakta ve tanımlamalar yapılmaktadır. Bell, bunun modern toplumu dönüşüme uğraması, yeni bir toplum tipi olarak nitelendirmektedir. Bilginin büyümesinin daha fazla verimlilik ve özgürlükle ilişkilendirilmesi konusundaki görüşler, toplumu da değiştirmesi üzerine yapılan açıklamalara rağmen; Saint- Simon, Comte ve pozitivistler, geleceğin toplumunun da sanayi toplumu olduğu görüşünü sürdürmektedir. Marx’ın fikirleri halen anlamlıdır fakat kapitalizmin eski ve yeni biçimleri arasında ayırım yapmak gerekmekte ve Marxist Kuram’da keskin düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Çünkü yirminci yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan değişimler oldukça köklü ve önceki kapitalist örüntüler ve pratiklerden kesin bir kopuş göstermektedir (Kumar, 2013: 15-16).

Bugünün toplumunu açıklarken yararlandığımız, Daniel Bell, enformasyon toplumu’nun merkezine, değişimin temel nesnesi olarak bilgisayarları koymaktadır. Bell, bu açıklamasıyla sanayi sonrası toplumu açıklarken, nasıl ki sanayi toplumunun tanımlanış şekli mal üretimine dayanıyorsa; sanayi sonrası toplumunda da önemli olan enformasyondur. Fakat bu enformasyon tek başına yeterli olmayacaktır. Bilginin taşınmasına yardımcı olan bilgisayarlar, enformasyonu da dönüştürür. Yeni enformasyon alanı ile birlikte herhangi bir yere gitmeye gerek kalmadan

enformasyon evinize kadar gelebilmektedir. Elektronik kütüphaneler, arşivler, veri banka şebekeleri doğmaktadır. Tüm bu enformasyonlar bir bilgisayarda toplanabilmektedir. Bilginin hem elde ediliş açısından hem de depolanabilir olması, bilginin artacak olan önemimin göstergesi olmaktadır. Fakat bu bilginin artan önemi, nitelikli bilginin ayırt edilmesinde zaman kaybına işaret etmektedir. Sanayi toplumu ile enformasyon toplumunu kesin çizgilerle birbirinden ayıran Daniel Bell enformasyon toplumu tanımına göre ise, bilgi sayesinde toplumun değişip dönüştüğünü savunur. Bell, sanayi toplumunda, sanayi üretimi önemliken, yeni düzende bilginin önemini vurgular. Sanayi toplumunda fabrikalar ve üretimin önemli olduğu kadar, bilgi toplumunda da bilginin üretildiği ortam olarak teknolojik platformlar önem kazanmaktadır.

Enformasyon teknolojisindeki devrimle birlikte zaman ve mekanın değişimi bilgiye her zaman ulaşılabilirlik imkanı vermektedir. Bilgi daha önceden eşi benzeri görülmemiş bir şekilde teknik yenilenmeyi ve ekonomik büyümeyi etkilemekle kalmayıp, ekonominin de değişmesine kaynaklık etmektedir. Bu ekonomideki değişim, bilgi temelli olup, doğrudan pazarlanabilir enformasyon mal ve hizmetleri üreten sanayiler üzerine odaklanmaktadır. Bell, 1975 yılından itibaren enformasyon çalışanlarının bir bütün olarak diğer sektörlerde çalışanlara göre ağır bastığını savunmaktadır (Bell, 1992: 53-69). Önceden kitlesel olarak otomobil üretilirken; artık kitlesel olarak enformasyon üretilmektedir.

Birey, artık gelişen teknoloji ile mekanı dönüşümüne uğratarak istediği zaman istediği yerde olabilmektedir. Aynı zamanda endüstri toplumunun yapı taşı olan “sermaye” yerini bugünün toplumunda “bilgiye” bırakmaktadır (Bozkurt,1996: 27). Bu bilgi, toplumu kuşatarak son derece hızlı bir şekilde toplumu dönüşüme uğratmaktadır. İletişim teknolojilerinin gelişimiyle birlikte bu dönüşüm, McLuhan’a (2001) göre, dünyayı küçük bir elektronik köy haline getirmektedir. Bireyler artık her şeyi anında öğrenebildikleri, büyük bir köyde yaşamaları anlamına gelmektedir.

Yeni teknolojilere dayanan bilgi üretimi, bugünün toplumunu değişime uğratmakta bu da “paradigma değişimi” olarak adlandırılmaktadır. Bu dönem ikinci dünya savaşından sonra kapitalizmde köklü değişiklikler yaratmıştır. Endüstri toplumundan enformasyon toplumuna geçiş sürecini hızlandırmış, giderek iş gücünün tamamına

yakınında olan bilgi işçilerine dönüşüm gerçekleşmiştir (Bozkurt, 1996: 27-38). Tanıma göre artık sermayenin değil, bilginin önemli bir güç haline geldiğinden bahsedilmektedir. Bilgiye ulaşımın kolaylığı, dağıtılmasını da kolaylaştırmaktadır. Bilgiye erişenler ve erişemeyenler arasındaki ayrımın tartışıldığı bir toplumdan değil, bilgiye erişenlerin bilgiyi ne şekilde kullandıkları topluma odaklanmak önemli bir konu olmaktadır.

Bugünün toplumunu açıklarken bağdaştıracağımız bir diğer kavram olan "gözetim toplumu", internet ve bilişim araçları ile sürekli denetim ve kontrol altında tutulması açısından ele alındığı zaman değişen toplumsal ilişkiler bağlamında önemli olmaktadır (Bayhan, 2017: 165). Fakat bu görmek ve göstermek üzerine şekillenen yeni ilişkilene biçimi özel alan ile kamusal alanın değişmesine neden olmaktadır. Bireyin mahremiyeti kamusal alanda paylaşımına açılarak; kamusal alan özel alan ayrımı ortadan kaldırmaktadır. Sürekli olarak kendini gösterme, beğenilme pratikleri içerisinde bireyin narsist bir yapıya sahip olduğu savunulmaktadır (Bayhan, 2017: 165). Ancak bu bireyi sadece narsist olarak ele almak bugünün toplumunu açıklarken; toplumsal değişimde sadece bireye sorumluluk yüklenmesine sebep olmaktadır. Toplumsal değişmeyi, sanayi toplumundan başlayarak açıklamak aslında bireyin de bu değişim deneyimi içerisinde kendisine yeniden konum araması olarak adlandırılması gerekmektedir. Toplumun değişimi ve bilginin artan önemiyle birlikte ele alındığında bireyin de kendini değiştirmesi ve bu süreç içerisinde kendine yeni bir konum arayışıyla sonlamaktadır. Bugünün toplumunda bireylere değişimin bir parçası olarak bilginin üretiminde ve dağıtılmasında önemli bir rol atfedilmektedir.

Bugünün toplumunu açıklarken yararlandığımız toplumsal değişim, bireylerin bilgiye erişiminde ve bilgiyi dağıtılmasında da değişimin gözlendiği yer olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyler, tek bir tıkla tüm bilgiye erişebilmektedir (Gardner, 2017: 46). Bugünün toplumunu açıklarken yararlandığımız tüm kavramlar, bilginin üretilmesi ve dağıtılmasında değişim yaşandığı konusunda uzlaşmaktadır. Araba satın alırken hangi arabanın daha iyi olduğu, hangi özelliklerine bakılarak satın alma işleminin gerçekleşmesi gerektiği, kitap seçerken hangi yazardan hangi kitabının okunması gerektiği, erişilen tüm bilgilerden hangilerine güvenilip hangilerine güvenilmeyeceğine kadar gerçekleşen tüm bu süreçte hem bilgi üretilmekte hem de

bilgi dağıtılmaktadır. Bilginin üretildiği ve dağıtıldığı bu dijital teknolojiler, değişim ve dönüşüm hız kazanarak içinde bulunduğumuz toplumu yeniden biçimlendirmektedir. Bu süreç halen devam etmektedir. Dolayısıyla incelediğimiz toplum her geçen gün kendini yenilemekte incelenmesi gereken yeni bir konu ortaya çıkardığı gibi yeni bir sorun olan bilgi kirliliğini de beraberinde getirmektedir. Araştırmada odaklanılan bugünün toplumunda, teknolojinin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan bilginin üretimi ve dağıtımında tekrardan bilgi üretilmesidir. Bilgi kirliliğine maruz kalmamak adına incelenen her bir paylaşımın resmi haber sitelerinden doğruluğu teyit edilerek incelenmeye tabi tutulduğu vurgulanmaktadır.

2.BÖLÜM

SOSYAL PAYLAŞIM AĞININ KENDİ GERÇELİĞİ

Bugünün toplumunun geçirdiği toplumsal değişimleri açıklamaya çalışırken yararlanılan postmodern toplum, sanayi sonrası toplum (post- industrial), enformasyon toplumu, bilgi toplumu, gözetim toplumu kavramsallaştırmaları, bugünün toplumunu açıklarken toplumsal değişmeden yararlanmayı zorunlu kılmaktadır. Ancak değişmeyi toplumsal bir süreç olarak algılamayı gerektirmektedir. Sermaye odaklı bir toplumdaki, bilgi odaklı bir topluma geçiş ile bireylerin bilgi üretip ve dağıtmasında toplumsal değişmeden bahsetmek önemli olmaktadır. Bilgi üretilip ve dağıtmasında, gerçeklik anlayışı değişime uğramaktadır. Toplumun ve teknolojinin gelişimiyle; bilgiye erişimin kolaylaştığı toplumda birey, kendini yeniden konumlandırmaktadır. Sadece sermaye sahiplerinin söz hakkına sahip olduğu toplum biçimi değişerek; dijital teknolojilerin ve internetin gelişerek, bilgi üretimi içerisinde hem bilgiyi üreten hem de bilgiyi dağıtan birey konumuna gelmektedir. Dijital teknolojilerin gelişimi ve internetin yaygınlaşmasıyla birey, bilginin üretilmesi ve dağıtılması konusunda önemli bir role sahip olmaktadır. Bu rol birey için hem toplumsal değişimin bir parçası olması hem de değişmeyi hızlandırması konusunda büyük bir sorumluluk yüklemektedir.

Birey, bilginin üretilmesi ve dağıtılmasında hem değişimin nesnesi hem de öznesi durumuna gelmektedir. Dijital teknolojilerin gelişimi ve internetin yaygınlaşmasıyla birey, sosyal paylaşım ağlarını dönüştürdüğü gibi kendini de dönüştürmektedir. Sosyal medyanın gerçeklik inşasını açıklayabilmek adına öncelikle bireyin içinde yer aldığı toplumun dönüşümünü açıklamak önemli olacaktır bu yüzden bireyden önce, toplumun geçirdiği dönüşümler üzerinden açıklama yapılmıştır. Bunun sonucunda da bireyin bugünün toplumunda kendini konumlandırması sosyal medya aracının sonucunda sosyal medyanın gerçekliği üzerine açıklamalar yapmaya olanak sağlamaktadır.

2.1. Toplumsal Gerçeklik Tanımı ve Hiper Gerçeklik

Zyattung'un toplumsal gerçeklik inşasından bahsedebilmek için öncelikle bu kavramsal tartışma Baudrillard'ın hiper-gerçeklik kavramıyla temellendirilmektedir.

Baudrillard, bugünkü anlamıyla gerçeğin yeni bir tanımını yapmaktadır. Bu gerçeklik kendini göstergelerle ifade etmektedir. Bu göstergelerle, anlam ifade edilmesini hiper-gerçeklik ve simülakrlardan bahsederek simülasyon kuramı ile açıklamaktadır. Gerçeğin yerini alan simülakrlar, Zaytung'un toplumsal gerçeklik inşasının açıklanmasında önemli olmaktadır. Gerçeklik, artık simülasyon evreninde sonsuz sayıda minyatürleşmeye olanak verebilmektedir. Burada bahsettiğimiz simülasyon, Zaytung'un toplumsal gerçeklikleri inşasında ortaya çıkan capsler olmaktadır. Capslerin açıklanmasında; Baudrillard'ın Simülasyon kuramında yararlandığı kavramları açıklamak önemli olmaktadır.

Simülakr: Bir gerçeklik olarak algılanmak isteyen gösterge (Baudrillard, 2016: 3). Capsler bu bağlamda değerlendirilmektedir.

Simüle etmek: Gerçek olmayan bir şeyi gerçekmiş gibi sunmak, göstermeye çalışmak gösterge (Baudrillard, 2016: 3).

Simülasyon: Bir araç, bir sistem, bir olguya özgü işleyiş biçiminin incelenme, gösterilme ya da açıklanma amacıyla bir maket ya da bir bilgisayar programı aracılığıyla yapay bir şekilde yeniden üretilmesi gösterge (Baudrillard, 2016: 3). Simülasyon bir kopya değildir. Simülasyon göndermede bulunulan şeyin yansımasıdır. Resmi haber sitelerindeki haber metinlerinin capsler ile yeniden üretilmesi bu bağlamda değerlendirilmektedir.

Hiper-gerçeklik: Gerçek ile sahte, gerçek ile düşsel arasındaki ayrımın bulanıklaşmasıdır (Baudrillard, 2016: 16). Resmi haber sitesindeki haber metni ile Zaytung sitesinde kullanılan orijinal metin ve haber fotoğrafı bu bağlamda araştırmaya tabi tutulmaktadır.

Tanımlamalardan da görüldüğü üzere Baudrillard, gerçek üzerine açıklamalar getirirken hipergerçeklik tanımlaması altında sınıflandırmaktadır. Bu gerçeklik, göstergelerdir. Bu göstergelerin bilgisi ise Foucault'a göre iktidar sahipleriye, Baudrillard'ta üretim güçleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Baudrillard'a göre gerçeklik ile hiper-gerçeklik bir döngü içerisinde olmaktadır. Bu döngü içerisinde göstergeler belirli bir kültür için anlamlı bileşenlerden oluşmaktadır. Göstergelerin belli bir kültür içerisinde hiper-gerçekliğe geçişi ise dört aşamada gerçekleşmektedir.

İlk olarak, göstergelerin, yani sözcüklerle, imgelerin gerçekliğinin yansımaları ilk evredir. İkinci evre, göstergelerin hakikati süslemeye, abartmaya başladığı evredir. Fakat gerçeklikten bir kopuş yoktur. Gerçeği sembolleştirmeye ve yansıtmaya devam ederler. Üçüncü ve dördüncü evrelerde göstergeler ve simülasyonlar, gerçeğin yerini alarak göstergelerle gerçek arasındaki ayrımın bulanıklaştığı bir topluma geçilmektedir. Bu toplumda bahsedilecek olan gerçeklik, hiper gerçeklik olmaktadır (Baudrillard, 2016: 20). Bugünün toplumunun göstergeler ile gerçeklik arasına sıkıştığını düşünürsek bireylerin anlam arayışlarından, anlamların gizlenmesinden bahsetmek önemli olmaktadır. Baudrillard'ın simülasyon kuramında teknoloji; gerçekliğin, göstergelerin ve imgelerin egemen olmasını sağlamaktadır. Dijital teknolojilerin gelişimi ve internetin yaygınlaşmasıyla; Zaytung paylaşımlarına yapılan yorumların incelemelerinde Baudrillard'ın kuram ve kavramlarından yararlanılmasını gerektirmektedir. Zaytung capslerine yorum yapılması, sosyal medyanın gerçeklik inşasında, gerçekliğin yerini alan hiper-gerçekliğin önem kazanmasının bir diğer unsuru Garfinkel'in kavramları olduğu düşünülmektedir. Zaytung capslerine yapılan yorumların toplumsal gerçekliklerle bağlantılı olması ve o kültür içerisindeki bireylerin bağlam yetisine bağlı olmaktadır.

2.2.Garfinkel'in Etnometodolojisi ve Bağlam Yetisi

Garfinkel'in etnometodolojik yaklaşımı, yorumcu sosyolojinin kökleri altında değerlendirilmektedir. Etnometodoloji genellikle yorumlayıcı sosyoloji geleneğinin bir parçası olarak tanımlanmaktadır (Slattery, 2011: 226). Etnometodoloji, yeni olmayan kavramlardan yararlanarak; dilbiliminden yararlanıp; bağlama gönderimlilik (İdexicality), fenomenolojiden refleksivite ve Parsons'tan üye kavramını alarak, pratik ve açıklanabilirlik gibi terimlere yeni anlamlar yüklemektedir (Coulon, 2010: 27).

Zaytung'un toplumsal gerçeklik inşasında, gerçekliğin yerini çağrışımlara, yeni anlamlandırmalara bırakması dilbiliminin bağlama gönderimlilik kapsamında açıklanması planlanmaktadır. Zaytung capslerine yapılan yorumların anlamlandırılması belli bir kültür ve dil içerisinde anlamlı olmaktadır. Örneğin; Türkiye'de yapılmış bir haberin, eğlence amaçlı bir sitede değiştirilerek kullanılmasındaki gerçekliği; sadece o haberi bilenler arasında anlam kazanmaktadır.

Burada önemli olan göstergelerin, gerçeklikle bağlantısının bulunmasıdır. Tamamen gerçeklikle bağlantılı, o kültürde anlamlı toplumsal gerçeklik yaratmasıdır.

Garfinkel, pratik etkinliklerle ilgilenmektedir. Sosyolojik betimlemelerle tipik olarak aktörün pratik eylemleri ihmal edildiğini ve irrasyonel varlık olarak tanındığını savunur. Etnometodoloji ise üyelerin karar verme süreçleriyle ilgilenir. Araştırma kapsamında yararlanılan etnometodolojiden, aktörlerin kullandıkları yöntemleri ortaya çıkarmak için yararlanılmaktadır. Üyelerin somut etkinlikleri, araştırılması gereken kurallar ve süreçleri göstermektedir. Bu bağlamda bireylerin yani üyelerin etkinliklerinin (zaytung capsine yapılan yorumların) incelenmesinde etnometodoloji önemli olmaktadır.

Zaytung capslerine yapılan yorumların incelenmesinden önce toplumsal değişimin açıklanması, Bu toplumsal değişim içerisinde toplumun değişiminden ve bireylerin bu değişim içerisinde toplumsal gerçekliklere tepkisini, sosyal medyada yorum yaparak konumlandırmasında bir diğer önemli etken dildir. Toplumsal hayat dil, aracılığıyla inşa edilir ancak bu gündelik hayatın diliyle gerçekleştirilmektedir. Üyelerin somut etkinlikleri (Zaytung capsine yorumu) de incelenirken dil bağlamında incelenebilir, açıklanabilir olmaktadır. Bağlama gönderimlilik (ideksellik), dilbilimde, cümle veya sözcüklerin farklı anlamları barındırması olarak tanımlanabilir. Örneğin; “yağmur yağıyor” cümlesi, bağlama ve kişinin anlama kodları içerisinde farklı anlamlara gelebilmektedir (Tathıcan, 2011: 166). Etnometdologlar bu yaklaşımdan hareketle “ben”, “sen” gibi zamirler, anlamlarını cümlenin içerisinde bulurlar. “Vesaire” kelimesi öncesindeki ifadenin türevlerini tanımlarken kullanıldığı gibi etnometodologların da araştırma çerçevesinde yer almaktadır. Garfinkel, gündelik dilin bağlama gönderimli oluşunu temel karakteristik bir özellik olarak, dilin nasıl kullanıldığını öğrenmek için öncelikli amaç dilin kullanımını araştırmayı önerir ve bağlam yetisi kavramından yararlanmaktadır (Coulon, 2010: 33).

Garfinkel, refleksitiveyi tanımlarken, toplumsal çevreyi hem betimlemeyi, hem de inşa etmeyi savunmaktadır. Bir durumu tanımlamak aynı zamanda onu inşa etmeyi de gerektirmektedir. Gündelik hayattaki konuşmaların anlamı, tam olarak

kavranamamaktadır. Toplumsal dünya hakkındaki yorumlar, toplumsal gerçekliğin oluşturulmasında önemli olmaktadır.

Refleksitive sosyal gerçekliği düşünce ve eylemlerle gerçekliğin inşa edilmesi bakımından “aktif özne” olarak yer almasını sağlamaktadır. Refleksitive, insanların kendi eylemlerini ve diğerlerinin eylemlerinin üzerinde düşünebilmelerini ve yorumlayabilmelerini sağlamaktadır. Bu bağlamda her bireyin refleksif olmasından bahsetmek mümkündür (Tatlıcan, 2011: 160). Buradaki düşünme ya da eylemlerin bilinçli olması gerekmemekte, en basit eylemler bile yaptıklarımıza açıklama getirebilmeyi gerektirmektedir. Zaytung capslerindeki toplumsal gerçekliklere yorum yapan bireylerin, toplumsal gerçekliğe dikkat çekilerek buradan yeni bir bilgiyi üreterek dağıtmaları refleksif olmalarının bir sonucu olduğu varsayılmaktadır.

İnsanların, refleksivite özelliği yaptıkları şeyler hakkında fikir sahibi olduğu anlamına gelmemektedir; üyeler “farkında olmadan” eylemlerini gerçekleştirmektedir. Aksi takdirde bireylerin farkındalığı patirik eylemlerin sürdürülmesini engelleyecektir. Zaytung caps paylaşımlarına yapılan yorumlar ile yeni bir bilgi üretiminde ve bu bilginin dağıtılmasında bireyin farkında olmadan, eylemlerini devam ettirmesi Zaytung’un toplumsal gerçeklikleri caps ile ele alması mizahi paylaşımlardan ortaya çıkan toplumsal gerçekliklere tepki olan yorumları açıklamamızı sağlamaktadır.

2.3. Baudrillard’ın Hiper- Gerçeklik Kavramı ve Garfinkel’in Etnometodolojisi ile Zaytung Capsini Yorumlama

Zaytung’un toplumsal gerçeklikleri caps aracılığı ile mizahi bir dille ele alması, Bireylerin bu capsleri, hiper-gerçeklik anlamlandırması ele alınarak etnometodoloji ile açıklanabilmektedir. Bu bağlamda paylaşımlara yapılan yorumlarda dikkat edilmesi gereken, Baudrillard’ın “mış gibi” yapmak (feindre) ya da gizlemek (dissimuler) kavramlarının, gerçeklik ilkesine farklı bir boyut kazandırdığıdır. “Gerçek” ile “sahte” ve “Gerçek” ile “düşsel” arasındaki ayrımı silikleştirerek, yeni bir anlam yaratmaktadır (Baudrillard, 2016: 16). Yeni bir anlamın yaratılması o kültür ve dil içerisinde gerçekleşmektedir. Toplumsal gerçekliklere; siyaset, ulaşım, enflasyon, eğitim, ulaşım konularına mizah ile dikkat çekilmesi bireylerin, bu konu hakkında rahatça yorum yapabilmelerini sağladığı savunulmaktadır.

Bireyin, toplumsal gerçeklikten yeni bir bilgiyi üretmesi ve dağıtması konusundaki rolü, Baudrillard'ın gerçeklikten hiper-gerçekliğe doğru evrim, temsilin simüle edildiği anda gerçekleşmektedir. Resmi haber sitesindeki orijinal metin ve fotoğrafı ile toplumsal gerçeklik temsil edilmektedir. Bu durum hipergerçekliktir, gerçekten daha gerçektir. Gerçekliğin buharlaşmasıyla özne ile nesne arasında, gerçekte gerçeğin temsili arasındaki mesafe kaybolarak birbirine karışmaktadır. Dijital teknolojiler ve internet geliştikçe insan ve makine arasındaki ayırım ortadan kalkmaktadır. Bu bağlamda en önemli atıf teknolojiye yapılmaktadır. Dijital olanın çekiciliği, yok olmanın arzusu ile birleşince gerçeklikten uzaklaşarak özne kendisini kusursuz bir şekilde inşa etmeye başlar ve böylece kendisini bir nesneye dönüştürmektedir. Baudrillard'a göre gerçeklik, simüle edilmiş bir kopyadan oluşmaktadır. Buradaki kopya, gerçeğin izlerini taşıması anlamına gelmektedir. Capsler, hem ulusal haber sitelerindeki orijinal metin hemde fotoğrafıyla toplumsal gerçekliklerin izleri olmaktadır.

Baudrillard'ın hiper-gerçeklik tanımına göre, iletişim araçları ve internet yoluyla elde edilen bilgilerin bu kategori içerisinde incelenmesi gerekliliği taşımaktadır. Bu bağlamda Zaytung'un toplumsal gerçeklikleri ele alışı, resmi haber sitelerindeki haberler ile olmaktadır. Bu haberler, resmi haber sitelerindeki orijinal metin haberleriyle bağlantılı toplumsal gerçeklik bilgisi üretmesinden dolayı, bu capslere yapılan yorumları incelemeyi gerektirmektedir.

Baudrillard'ın simülasyon kuramıyla; Zaytung capslerine yapılan yorumları açıklayacak olursak, dijital teknolojilerin ve internetin gelişimiyle bu haberler, gerçekliğin tüm evrelerinden bağımsız olmayarak tüm belirtileri göstermektedir. Zaytung capsindeki bu haberler yani imgeler gerçek dışı olmayarak, simülakr olup, gönderenden yoksun ve nerede başlayıp nerede bittiği belli olmayan, sürekli bir değişim içerisinde olduğu gerçekliğin sadece kendi yerine geçebilen bir şey olmaktadır. Yeniden canlandırmaya ilişkin olarak gerçekliğin yeniden canlandırılmasıdır. Bu açıdan bakıldığında Baudrillard, hiper-gerçekliği açıklarken (2016: 20), dört durumdan bahsetmektedir.

1. Durum: Derin bir gerçekliğin sahip yansıması
2. Durum: Derin bir gerçekliği değiştirerek, gizleyen yansıma

3. Durum: Derin bir gerçekliğin yokluğunun yansıması
4. Durum: Gerçekliğin hiçbir çeşidiyle bağlantısı olmayıp sadece kendisini yansıtması (Baudrillard, 2016: 20).

Baudrillard (2016: 20), birinci durumda gerçekliğin yansıması, olumlu bir konuma sahip olmaktadır. İkinci durumda, gerçekliğin yansıması olumsuz bir durumdayken, Üçüncü durumda ise yeni bir gerçeklikten bahsedilmektedir. Dördüncü durumda ise imgeler, simülasyon evrenine ait olmaktadır.

Anında ulaşılan bilgi, tek tıkla bilginin dağıtılmasını sağlayan bir tweet veya paylaşım artık her yerden erişilebilir olmaktadır. Bu durumu sadece dijital teknolojilerin ve internetin gelişimiyle açıklamak mümkün değildir. Toplumun değişimi, bilginin artan önemi ve bireyin tüm bu değişimler içerisinde bireyin kendisine yer arayışından kaynaklanmaktadır. Tüm bu toplumsal gerçekliklere karşı kendi tepkisini yorumlarla konumlandırmaktadır. Birey, toplumsal gerçeklik bilgisine erişerek ve bundan yeni bir bilgi üretimi konusunda özgürolmaktadır. İnternet ağına girdiği andan itibaren bu bilgi akışı yönlendirilebilir olmakta ve birçok kişiyle paylaşılabilir olmaktadır. Kitlenin artık kendine ait bir göstergesi bulunmakta ve hiçbir göstergede anlam bırakmamaktadır. İnanılmaz bir gösterge mezarlığı oluşturmaktadır. Birçok anlam ve toplumsal gerçeklik yaratılmaktadır.

Baudrillard'a göre mutlak bir gerçeklikten bahsedilemediği gibi tam bir illüzyondan da bahsedebilmek mümkün olmamaktadır. Çünkü mutlak bir gerçeklik olmadığını savunmaktadır (Baudrillard, 2016: 39). Zaytung capsindeki haberler, ulusal haber sitelerindeki orijinal metin ile bağlantılı olduğu gibi; toplumsal ger

çekliklerin temsili olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Tam olarak tıpatıp aynısı değil fakat yansıtılmak istenen gerçeklerin gösterildiği alandır. Simülasyon, gerçekliğe kısa devre yaptırarak, göstergelerle yeniden üretilen bir şey olmaktadır (Baudrillard, 2016: 49). Araştırmadaki göstergeler, capsler olmaktadır. Zaytung capslerindeki haberler de gerçekliklerin yansıtılması onun tekrardan yaratılarak değerlendirilmesi anlamına gelmektedir. Bu yeniden üretim süreci, anlamlandırmaya yeni bir boyut kazandırmaktadır. Bu yeni boyut, araştırmamızın etnometodoloji ve hiper-gerçeklik ile açıklanma kolaylığı sağlamaktadır.

Geleneksel kitle iletişim araçlarının aksine dijital teknoloji ve internetin gelişimiyle birlikte iletişim araçları pasif bir izleyiciden, aktife dönüştürmektedir. Sürekli olarak izlenmekte olan birey, artık izlemeye ve denetlemeye de başlamaktadır. Baudrillard'a göre panoptiksistem, sürekli olarak izlenmesini ve denetlenmesini sona erdirmektedir (Baudrillard, 2016: 51). Simülasyon kuramıyla birlikte Zaytung'un capslerine yapılan yorumlar, hem izlemeye hem de denetlemeye farklı bir boyut getirmektedir. Capsler aracılığı ile toplumsal gerçekliğe yorum yapılmakta ve mizahın gücü ile bu eleştiriler olmaktadır. Baudrillard, tarihin sinema aracılığıyla yeniden canlandırılıyor oluşunu tamamen tarihi yansıtmadığı gibi yitirilen bir göndergeden bahsetmektedir (Baudrillard, 2016: 71). Sinemanın, tarih ve gerçeklikle bağlantısı nesnel olarak benzerlik kurmaya çalışırken diğer yandan da yeniden üretim bir gerçeklikten bahsetmek mümkün olmaktadır. Zaytung capslerine yapılan yorumlarda da yeniden üretilen toplumsal gerçeklikten bahsedilebilmektedir.

Gönderenden yoksun nesne, sinema dolayısıyla yeniden büyülenerak hiper-gerçeklik serüvenine dönüşmektedir. Bu dönüşüm tersine çevrilmesi olanaksız olmaktadır (Baudrillard, 2016: 76). Zaytung capsindeki toplumsal gerçekliklere tek tık ile ulaşılabilir. Erişilen toplumsal gerçek bilgisinin geri alınması veya bu bilginin dolaşımının durdurulması mümkün olmamaktadır. Bu bağlamda bilginin doğruluğunun denetlenmesi ve sonrasında paylaşımına sokulması gerekmektedir. Baudrillard'ın üzerinde durduğu bir başka konu ise anlamdır (Baudrillard, 2016: 115). Zaytung capsinin paylaşımı, teknolojik bir araçken hiçbir anlamı bulunmamaktadır. Aktarılan capsten birey ne anlıyorsa, anlam tam olarak da o olmaktadır. Zaytung capsine yapılan yorumlar, Baudrillard'ın bahsettiği anlamlardır.

Kendi ürettiği gerçekliği yok eden haber, toplumsal alanları da yok etmeye başlamaktadır. Haber, sahnelenmeye başladığı andan itibaren anlam tükenmeye başlamaktadır. Bu süreç hiper-gerçekleşmiş bir süreç olmaktadır. Anlam ve iletişim hipergerçekleşmiştir. Gerçekten tamamen çok uzakta olmayıp gerçeğe son verip gerçekten daha gerçek olmaktadır (Baudrillard, 2016: 116). Anlamın anormal boyutlara ulaşan görüntüsü toplumsal yapıyı bozmasını engelleyememektedir. Tüm içerik, iletişim aracı tarafından buharlaştığı gibi iletişimin de kendisi tam olarak buharlaşmaktadır. Bu ifadeden anlaşılacağı gibi artık iletişim aracı yoktur. Elektronik

iletişim araçlarında ise sözcüğün yazılı anlamı değişime uğramadan taşınması ise olanaksız olmaktadır. Burada önemli olan durum bireyleri etkileyen dijital teknoloji ve internet araçları mıdır? Bireyler midir? Tam anlamıyla dijital teknoloji ve internet araçlarının üstünlüğünden bahsetmek mümkün değildir. Bireylerin dijital teknoloji ve internet araçlarını kullanmasıyla birlikte yeni anlamlar türetilmektedir. Bu durum tam olarak anlam üretilmesi ve tüketilmesi demektir.

Sosyal evrenlerimizin bir işletim sisteme dönüştüğü bu dönemde, “hakikat”, “hiper-gerçeklik”, “simülasyon”, “simülarklar”, “simgesel değiş-tokuş” gibi terimlerle sosyal bilim dünyasında çığır açan Baudrillard, internetin gücünü önceden fark edenlerdendir (Kara, 2017: 13). Baudrillard, dünyanın büyüünün bozulmasının yeni bir evresi olan hiper- gerçeklik evresini, doğrudan internet üzerine açıklama şeklinde yazmamış olsa da modernite eleştirisiyle birlikte bilgi aktarımı ve izleme olarak tanımlamaktadır.

Dijital teknolojilerin ve internetin simüle edilmiş dünyasında gerçeklik, modelin bir kopyası olarak karşımıza çıkmaktadır. Evrensel bir izleme ve denetleme mekanizma olarak internet ile bireylerin, toplumsal gerçekliklerle bağlantı kurarak bireylerin capslere yorum yapması beklenmektedir. Bireyler, gündelik hayattaki rolleri ve performanslarıyla bağlantılı yorumlar yapması toplumsal gerçekliklerden bilgi üretimi ve dağıtımında aktif rol almaktadır. Zaytung capsindeki haberleri, bireyler istediği gibi yönlendirme imkanına sahip olarak, toplumsal gerçekliklere rahatça yorum yapabilmesini sağlamaktadır. Sosyal medya, bireylere sınırsız imkan sağlayarak aslında onları bilgi tüketicilerine dönüştürmektedir. Hem bilgi üreten hem de tüketen boyuta gelmektedir.

Baudrillard’a göre teknoloji, bireyleri tüketicilere dönüştürdüğü modern toplumlar için faydalı bir araç görülürken, insan ilişkilerinin gelişmesi ve değişmesinde de katkıda bulunmaktadır. Teknoloji bu durumda insanların birbiriyle kurduğu ilişkiyi, imgelerle kurulan ilişkiyi değiştirmeye başlamaktadır. Marksist bakış açısıyla “yabancılaşma” farklı bir şekilde gerçekleşmektedir. Bireyler, üretime değil, gerçekliğe yabancılaşmakta; hiper-gerçekliğe doğru gitmektedir (Baudrillard, 2015: 244).

2.4. Zaytung Haber ve Toplumsal Gerçeklik ilişkisi

Sosyal medya ve haber analizlerinde, eleştirilen bir yaklaşımın seçilmesinden kaynaklı olarak Zaytung Capslerinin incelenmesi için öncelikli olarak haber ve gerçeklik üzerine açıklamalar için eleştirel bir yaklaşım seçilmesi gerekmektedir. Bu da toplumsal güç olarak iktidarın üretimine ilişkin sorgulayıcı bir bakış açısına sahip olunmasını gerektirmektedir (İnal, 1996: 102). Sosyal medyada resmi haber sitelerinin, toplumsal gerçeklik olan; siyaset, ekonomi, ulaşım, enflasyon, eğitim vb. haberleri okuyucu ile paylaşırken tamamen tarafsız olmayarak güç ve iktidar sahiplerinin inşa ettiği bir gerçeklik olmaktadır.

Haber metinleri, güç ve iktidar sahiplerinin kurumlarına bağımlı bir konumda olmaktadır. Bu yüzden haber metinleri incelenirken benimsenen eleştirel yaklaşım, verilmek istenen haber ve mesajdan oluşmaktadır. Haber ve mesajın oluşturulmasında sosyal bilimler, iletişim sürecini tanımlarken; mesaj, kodlayıcılar ve toplumsal yapı başka bir deyişle söylem, öznellik ve bağlam üzerinde durmaktadır (İnal, 2018: 73). Bu söylemlerin, iktidar ve güç sahipleri tarafından yapılandırılması, haberde gösterilmek istenen kısmın caps yapılması, toplumsal gerçekliğe dikkat çekmek ve buna yorum yapmasına kolaylık sağlamak amaçlı olmaktadır.

Haber metinlerini söylem olarak ele almak, iktidar ve güç sahibi kurumların söylemlerinden bağımsız olmadığı vurgulanmaktadır. Dünyadaki tüm haberlere, internet ve dijital teknolojilerle ulaşabilmek bilgi edinerek özgürleşmek bağlamında ele alınmaktadır. Ulaşılan bilgiye yorum yapılarak tekrardan bilgi üretimi için paylaşımın sokulması toplumsal gerçekliğe verilen tepki olarak karşımıza çıkmaktadır.

Televizyon haberlerinde görüntülü metinler “gerçek yaşamın içinden” toplumsal gerçeklik olan haberlerdir. Televizyon haberinin gerçekliği buna dayanmaktadır. Nesnellik ve gerçeklik bu bağlamda akla yatkın olmaktadır. Görüntülerle oluşturulan gerçeklik, yanılsama olmaktan çıkarak gerçeklik iddiasını sağlamlaştırmaktadır (İnal, 1996: 103). Zaytung capslerinin televizyon haberlerinde ve resmi haber sitelerinde kullanılan görüntülerden ve metinlerden oluşturulması gösteren ve gösterilen ikiliğinden sıyrılarak gerçeklik olarak algılanmaktadır.

Haberde kullanılan görsel imge olan görüntüler, göndergeye dönüşmektedir. Haberi yorumlayanlar gerçeklik olarak algılanması durumunu bozmayarak, pekiştirme durumunda yer almaktadır (İnal, 1996: 104). Burada haberlerin gerçek olarak algılanmasının sebebi, haber kaynaklarının kendilerini gerçek olarak algıtma sorunundan kaynaklanmaktadır.

“Gerçek(reality)” sözcüğünün, dini bir terim olarak “truth” sözcüğünün yerine kullanılması Avrupa tarihinde dinsel dogmanın yerine bilimsel aklın geçişi kelimelerle ifade edilmektedir. Türkçe’de gerçek kelimesi, truth (doğru hakikat), real (gerçek) yerine geçerek her iki anlamı da oluşturacak şekilde kullanılmaktadır (İnal, 1996: 106). Türkçe’de gerçek (real) olarak ifade edilirse dilbilgisel olarak ontolojik varlığı açıklamak için kullanılmaktadır. Haber söylemlerinin, kullanılan ortak dil ve sahip olunan kültür içerisinde anlamlı kodlar oluşturarak oluşturulması gerçeklik olarak ön kabulü varsayılmaktadır.

2.4.1. Twitter Zaytung Haber Söylemi; Parodi ve Caps

Zaytung haber söylemi, politik mizah çerçevesinde haberin ciddiyetini yumuşatarak haberi eleştirilebilir konuma yerleştirmektedir. Bu eleştiri provoke etmek üzerine yapılmamaktadır. Araştırmada capsler, toplumsal gerçekliğe tepki verilmesini kolaylaştırmak amaçlı zaytung capslerin oluşturulduğu varsayılmaktadır. Bu tepkiler yorumlar aracılığıyla verildiği için araştırma nesnesi capslere yapılan yorumlar olmaktadır.

Nesnelerin (haberlerin) rahatça incelenmesi için oluşturulan haber parodileri tutarsızlıklar ve saçmalıklarla beslenerek yeni bir söylem yaratmaktadır (Özdemir, 2018: 10). Geleneksel haber diline benzer söylemlerle parodilerin oluşturulması gösteren ve gönderen ikiliğinin son bularak tamamen gönderge olarak algılanmasını sağladığı savunulmaktadır. Her bir sözcüğün kullanımı, geçmişe dayanan ve şimdiki tüm anlamları barındıran bir yapıya sahip olması toplumsal bağlamla oluşturulduğu varsayılmaktadır.

Dil ve kültürel kodların değişmesinde bir alt tür olarak ortaya çıkan parodi, resmi haber sitelerindeki orijinal metinlerden türetilmektedir. Bu taklit etme biçimi, orijinal

metine dikkat çekme amaçlı kullanılmaktadır. Araştırmada seçilen capsler, orijinal metine dikkat çekerek, toplumsal gerçekliklere yorum yapılabilmesini sağlamaktadır.

Parodi olarak ortaya çıkan Zaytung haber, adını Almanca'da gazete anlamına gelen "Zeitung" kelimesinden alarak, dürüst ve tarafsız ve ahlaksız haber paylaşımlarından oluşmaktadır. 2009 yılında Türkiye merkezli bir internet sitesi olan www.zaytung.com olarak faaliyet göstermektedir. İlk olarak gençler tarafından kullanılan bu site, bugün her yaşta kullanıcı kitlesine ulaşmayı başarmıştır. Kurulduğu yıllarda sıradan bir online haber sitesi iken; Zaytung içeriği ve sunuş şekli ile diğer haber sitelerinden ayrılmaktadır. Geleneksel haber gazeteciliği gibi Zaytung haber parodilerinin 5N1K (kim, ne, nerede, kiminle, nerede, nasıl, neden sorularını) içerecek şekilde capsler oluşturarak; haberi okurken gerçek haber mi? karmaşası yaratması, kullanıcıları tarafından hem toplumsal gerçekliğe yorum yapması hem de yaratılmış bir toplumsal gerçeklik olduğu konusundaki görüşleri ikiye ayırmaktadır. Kullanıcı yorumlarını iki ayrı kategoride incelenmesini sağlamaktadır. Sosyal paylaşım ağı olan Zaytung sitesinin, kendi yaratmış olduğu toplumsal gerçeklikleri paylaşımı, Zaytung dergi bağlamında olmakta ve sosyal medya kullanıcılarına bu şekilde ulaştırılmaktadır.

İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte, internet fenomen haline dönüşen Zaytung, twitter sosyal paylaşım ağındaki grubu ile yaygınlaşarak takipçi sayısını arttırmaktadır. Zaytung Haber web sayfasının 13 Mart 2019 tarihinde 5.000.004 kişi takipçisi bulunmaktadır. Facebook ve twitter ile bağlantısı bulunan bu sitede, sosyal medya kullanıcı yorumlarına kendi sitesinden kısıtlı ulaşım sağlanırken; Twitter Zaytung sayfasından kullanıcı yorumlarına kolaylıkla erişilebilmektedir.

Dünyanın en popüler sosyal ağlarından biri olan Twitter, San Fransisco'da 14 kişilik bir arkadaşlık grubunun 2006 yılının Mart ayında bir araya gelmesiyle "Twtr" adıyla oluşturulmuştur (O'Reily ve Milstein, 2009: 5). Bu oluşum, yeni projeler üretmek için yola çıktıkları bu yolculuk; telefon üzerinden yapılabilecek bir mesajlaşmayı, internet üzerinden iletmek üzere mesajlaşma ihtiyacından ortaya çıkmıştır. Dünya'nın en önemli mikroblog sitelerinden olan Twitter'ın logosunun hikayesi ise kuruluşu gibi ilgi çekici olmaktadır. Twitter'da "tweet" adı verilen 140 karakter limiti ile sınırlandırılmış mesajlar oluşturulabilmektedir. Twitter'ın logosunu

oluşturan mavi kuş “Larry” özgürlük, umut, evrensellik ve sınırsızlık gibi anlamları içermektedir. (www.brandingturkiye.com, 10.03.2019) Twitter uygulamasının önemine bakılacak olursa, Twitter, anlık bilgi, haber, duyuru paylaşımı, bilgi paylaşımları açısından en özgür sosyal medya uygulaması düşünülmektedir. Dolayısıyla özgür ve dürüst haberlerin bulunabileceği aynı şekilde yorumların bulunabileceği için Twitter uygulaması seçilmektedir. En dürüst habere Twitter’den erişildiği gibi, kısmi bir şekilde yeni bir bilginin üretilmesi de aynı şekilde Twitter’den olmaktadır.

İnternetin, gündelik yaşamın her alanında kullanım pratiklerini değiştirmesi bakımından bilgisayarlar, cep telefonları, oyun konsolları, ipodlar, interaktif televizyonlar birer yeni medya olarak konumlandırılır (Binark, 2007: 21). Gündelik yaşamın pratikleri değişirken aynı zamanda sosyal medyanın da kendi gerçekliği olduğu ve bilgilendirirken aslında bilginin üretildiği yer olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda twitter’ın yeni medya kavramıyla açıklamak; Rogers’a göre (1995), geleneksel medyadan ayıran etkileşimlilik, eşzamansızlık, kitlesizleştirme olarak tanımlanmasını sağlamaktadır (Akt. Geray, 2003: 18). Yeni medya olarak twitteri konumlandırmak, geleneksel medyanının ötesinde zaman ve mekan sınırlılıklarından kurtulması anlamına gelmektedir (Törenli, 2005). Etkileşimlilik Twitter için diğer sosyal paylaşım ağlarında önemli olduğu kadar hem içerik üretilmesi ve içeriğin tüketilmesi konusunda da bir etkileşim yaşanmasını sağlamaktadır.

İçeriğin üretilmesi ve tüketilmesi konusu Toffler’ın tüketen-üretici kavramıyla açıklanacak olursa; Toffler (1981) “tüketen-üretici” (prosumer) kavramını ilk olarak “Üçüncü Dalga” adlı kitabında kullanmaktadır. Bu kavram, producer(üretici) ve consumer (tüketici) kelimelerinin birleştirilmesinden oluşturulmuştur. Toffler (1981), tüketici kavramı endüstri çağı’nın bir sonucudur; post endüstriyel dönemde üretilenleri tüketen tüketici yerine; kullanacağı şeyleri kendi üreten, tüketiciler olacağını savunur. Bu bağlamda tüketen üretici daha belirgin bir şekilde açıklanmaktadır.

Twitter, yaratıcılarından Sagolla’a (2009) göre, herkes tarafından oluşturulabilecek ve algılanabilecek kısa, öz ve açık ifadeler için iletişim aracı olarak tanımlanmaktadır. Reklam, pazarlama, tanıtım ve eğitim ortamı olarak da kullanılan

twitter, salt iletişim ortamı olmaktan çıkarak diğer sosyal paylaşım ağlarından farklılaşmasını sağlayan şey ekonomi-politik ve kültür alanında kendi içeriğini üretip, dağıtmasına olanak sağlıyor olmasıdır.

Türkçe’de “caps” olarak isimlendirilen, İngilizce “memeş” kelimesinden türetilmektedir. Capslerin temel özelliklerinden birisi, metinler arası bir özelliğe sahip olmasıdır. Capsler, yazılı ürün olmalarının yanısıra görsellerle birlikte toplumsal gerçeklikleri arttırılmaktadır. Tek bir anlama sahip olmayarak kelime oyunları ile birlikte toplumsal gerçekliğe yorum yapılmasına yardımcı olmaktadır. Bir caps yaratıldığı andan itibaren, internet dolaşımına girmesiyle hangi anlamlara ve hangi toplumsal gerçeklikleri temsil edebileceği kontrole tabi tutulamamaktadır. Bu özelliğiyle hem katılımcı hem de yayılcı bir özelliğe sahip olmaktadır.

Capsler, kısa sürede birçok insana ulaşabilmeleriyle Shifman’a göre (2014), bugünün değerlerini yansıtan (postmodern folklor) araçlardır (Shifman, 2014: 15). Capsler, ortaya çıkarken toplumun sosyal, kültürel ve siyasi yapısından izler taşıyarak mizahi olarak bir eleştiri içermektedir. Belli Bir olayı veya gündemi mizahi bir yönden ele almaktadır. Popüler kültürde yer alan bir görsel ile olguya veya konuya ilişkin yeni anlamlar türetilmektedir. Meikle, bu durumu yeni anlamlar, yan anlamsal düzlemde, çağrışımsal olarak oluşturulduğunu savunmaktadır (Meikle, 2016: 57). Aynı kültür içerisinde anlamlı parçalardan oluşturulmaktadır. Sadece o kültür içerisinde anlamlı olmaktadır.

Zaytung capslerine yapılan yorumlar incelendiğinde eğlence amaçlı oluşturulduğu görmezden gelinerek yapılan paylaşımların toplumsal gerçeklik üzerinde yorumlar olduğu görülmektedir. Bu anlamda eğlence amaçlı oluşturulan capsler, bireyin kültürel, siyasal yurttaşlık pratiğini gerçekleştirmektedir. Yurttaşın toplumsal gerçekliğe ilişkin paylaşımı caps üzerinden olmaktadır. Binark’a göre capslerin paylaşımı virüs gibi ilk çıktığı mecradan, farklı sosyal mecralara kadar taşınabilmektedir (Karataş, 2016: 438). Bu bağlamda yurttaşın konu ile ilgili düşüncelerini paylaşmasına yardımcı olan capslerin üretildiği Zaytung önemli olmaktadır.

Araştırmada capslerin inceleme altına alınmasının sebebi toplumsal gerçeklik haberlerinden esinlenerek oluşturulmuş olmasıdır. Toplumsal gerçeklikle bağlantısı olan bu capslerden sosyal medyada, toplumsal habere dikkat çekerek, toplumsal gerçekliğe yorumla birlikte yeni bir bilginin ortaya çıkabileceğini göstermek amaçlanmaktadır.

2.5. Tüketim Toplumu

Baudrillard (2015), tüketim toplumu kavramsallaştırmasıyla, satın alınan nesnelerin, hizmetlerin ve malların çoğaltılmasıyla, tüketim ve bolluk gerçeğinden bahseder. Bu toplumda, bolluk insanların nesnelere tarafından kuşatıldığının göstergesi olmaktadır. Bu durumda bireyler, göstergelerle kuşatılmaktadır. Böylece bireyler, göstergeler tüketmektedir. Göstergelere atfedilen anlamlar artık önemli olmaktadır. Bu nedenle Zaytung'un göstergeleri, caps haberler olmaktadır. Tüketilen nesne olarak haberler, yaratılan anlamlar çerçevesinde üretilip tüketilmektedir.

Disneyland'ın sunduğu gerçeklik ile Zaytung'un toplumsal gerçekliği ele alışı eğlence amaçlı olmaktadır. Baudrillard'ın bahsettiği Disneyland'teki kurgunlanmış bir gerçekliktir (Eco, 2013: 151). Zaytung capsinin de aynı şekilde eğlence amaçlı ürettiği nesnelere dir. Zaytung capsleri ile toplumsal gerçeklikleri mizahi bir dille ele alması, bu gerçekliklere yorum yapılarak yeni bir bilginin ortaya çıktığı ağ toplumunu oluşturmaktadır. Bilgi paylaşımına sokulduğu andan itibaren dolaşım içerisine girmektedir.

Tüketimle birlikte satın aldığı şey olduğu söyleyen tüketim toplumu anlayışı, nesnelerin tüketimi ile oluşturulan kimliğin aslında kimlik inşasından kaçmak olduğu savunulur. Bu nedenle kapitalist düzenin hazırlanmış olduğu sisteme hazırlanmış kimliklere bürünme yarışı olmaktadır. Bireysel farklılaşma tam anlamıyla tek tip bireyselleşmeye sürüklenmektedir. Dolayısıyla tüketim bir kimlik kaynağı olmayıp sadece önceden var olan kimliğin ifade edilme şekillerinden biridir. Bu anlamda Zaytung'un toplumsal gerçekleri ele aldığı caps paylaşımlarında, tüketim toplumunun izlerini görebilmek mümkün olmaktadır. Bauman ve Lyon gibi toplum analizcilerine göre tüketim, kimlik inşası olmaktadır (Armağan, 2018: 124).

Yakın bir tarihten itibaren, toplumsal hayat, gösterişli tüketim ile şekillenmektedir. Bireyler ihtiyacından fazla tüketim yaparak toplumdaki farklılıklar tüketim ile benzerliğe dönüştürülmeye çalışılmaktadır. Modern zamana gelindiğinde birey, içinde yaşadığı koşullardan daha çok etkilenmektedir. Çevresinde yaşananlara tepkisiz kalması mümkün olmamaktadır. Yaşamının internet ve teknoloji içerisinde dönüştüren birey, onu yaşamının bir gereği olarak düşünmesine sebep olabilmektedir (Şentürk, 2017: 31). Tüketim toplumu olarak bireyleri, tükettikleri nesnelere ile gösterişli tüketim olarak değerlendirilirken; Bugünün toplumunda bilgi üreten ve tüketen bireyleri sosyal paylaşım ağlarındaki yorumları ile değerlendirilerek; tam olarak toplumsal değişim içerisinde bireyleri açıklama kolaylığı sağlamaktadır. Bireylerin, bilgiyi üreterek dağıtması konusunda “ağ toplumu” açıklamayı gerektirmektedir.

2.5.1. Ağ Toplumu

Baudrillard’ın sosyal medyaya ait sezgileri, sosyal medyanın ilk büyük filozofu Castells tarafından, “kitlesele öz iletişim”, “akış alanları”, “ağ toplumu”, “kristalize zamanlar” gibi kavramlarla tanımlanmaktadır. Modern dönem öncesini, endüstriyalizm olarak niteleyen Castells’e göre şuan içinde olduğumuz dönemi “enformasyonizm” olarak tanımlamaktadır. Endüstriyel dönemde enerji kaynakları önemliyken, Ağ toplumu’nda imgeler önemli olmaktadır. Bilgi akışlarının hızlanmasıyla mekanın önemini yitirmesi aynı şekilde zamanı da dönüştürmektedir. Sürekliliği bozulan zaman, sıkışarak kristalize olmasıyla birlikte, toplumsal gerçeklik ile haber söyleminde anlamın silikleşmesine sebep olmaktadır (Kara, 2017: 14). Toplumsal gerçeklik ile haber söylemi arasındaki fark, gösterilmek istenilen imgelerin toplamından oluşturulmaktadır.

Castells, ana terimlerinden biri olan “ağ” terimini, bir metafor olarak kullanmaktadır. Aktif ve teknik bir analiz olarak ele almaktadır. İlk olarak ağ diyerek internete atıfta bulunur. Buradaki ağ, küresel, kişiler arası ve birbirinden çok uzakta kişileri ve yerleri birbirine bağlayan bir şey olmaktadır. Toplumsal hareketler ise iki anlamdaki ağa atıfta bulunur. Bu ağ içerisinde bilgisayarların birbirine bağlanması olarak ele alınmaktadır (Calhoun, 2018: 62). Bugünün toplumunun, ağ toplumu olarak nitelendirilmesi belli bir ağ etrafında olan hem uzaktaki bireyleri birbirine bağlayan

hem de en uzaktaki haber hakkında bilgi sahibi olabildiği bir ağıdır. Görünmeyen bağlarla kişiler ve olaylar birbirine bağlanmaktadır. Buradaki en önemli durum ise olayların ve kişilerin algılarının değişikliğidir.

Ağ toplumundaki en önemli durum, gerçeklik algısı olmaktadır. Bu gerçeklik algısının Castells, dilde şekillendiğini savunmaktadır. Fakat tamamen gerçekliğin ise insanlar arasında kodlanmadan da var olabileceğini savunur. Bu yüzden ağ toplumundaki gerçekliğin, gerçekten bağımsız olmadığını belirtmektedir. (Calhoun, 2018: 65). 21. Yüzyıla gelindiğinde internette olanların gerçek olmadığı üzerine yapılan tartışmalar artık yetersiz ve eksik bulunmaktadır.

Ağ toplumunu oluşturan bireyler, basit bir ağ ile birbirine bağlı olmamaktadır. Bilgi odaklı bireylerden oluşmaktadır. Belli bir ağ çerçevesinde birbiriyle etkileşim ve uyum içerisinde birarada olmaktadır. Bu ağ birçok kişi ve sosyal grup için yerel ile küresel arasında ayrışmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda eylemler, belirsiz akışlar içerisinde gerçekleşmektedir. Castells bu durumu akışlar ve yerler (flows and places) olarak nitelendirir (Calhoun, 2018: 44). Başka bir paragrafında da “yerler, zorunlu topluluklar olmasa da topluluk inşasında önemlidir“. Bu bağlamda internet, yüz yüze iletişimin ötesinde akışlar mekanı olduğunu savunmaktadır (Calhoun, 2018: 45). Bu kavramları kullanırken Castells, yerellik ile küresellik arasında sıkışan bireylerden bahsetmektedir. Ne tam yerel olabilmekte ne de tam küreselleşebilmektedir. Bir taraftan bağlı olan birey, bağlarından kurtulmayı dilerken, bir yandan da belli bir yere ait olmak istemektedir.

Castells, küreselleşme ile bir dünya toplumu yaratmaktan ziyade teknolojinin milli veya yerel değerlerden kopmasına yardımcı olduğu savunmaktadır (Touraine, 2018: 77). Bu durum bir bilgiye erişimin önemi kadar, erişildikten sonra nereye ve nasıl dağılacığının öngörülemediği sonucunu çıkartmaktadır.

Jean Baudrillard'ın görüşleriyle birlikte Castells, gerçekliğin sanal hale geldiğini, canlandırılan şeyin tamamen gerçek olduğu ifade etmektedir (Lyon, 2018: 89). Buradaki bahsedilen sanallık, gerçeklikle alakası olmayan bir şey değildir. Gerçekliğin imgelerle temsilidir. Zayıf kapsleri, internetle birlikte daha da

marjinalleşerek bireysel olarak farklı toplumsal gerçekliklerin, farklı anlamlandırılmasını sağladığı savunulmaktadır.

2.5.1.1. Ağ Toplumu'nda Kimlik

Zaytung'un toplumsal gerçekliklerden oluşturduğu capslere bireylerin, gerçek hayattaki kimlikleriyle bağlantılı olarak yorumlar bıraktığı düşünülmektedir. Bu durumda Lyon' a göre Castells, eskiden kollektif kimlik içerisinde, sivil toplumun-emek sendikalarının, kiliseleri ve partilerin bir parçası olarak konumlanan birey, ağ toplumu'nda sivil toplumun altını oyarak yeniden bir komünal direnme biçimlerini oluşturmaktadır. Castells, bu akışlar içerisindeki bireyi, zamansız bir mekanda bulunan laptop ve cep telefonları elitleri için kullanırken, küresel-yerel ikilemini dışlanmış kimlikler ile gerçekleştirdiğini savunmaktadır (Lyon, 2018: 92). Tüm bu açıklamalar çerçevesinde ağ toplumunu değerlendirirken Castells'in bahsettiği yeni süreçler ve olaylar teknolojik olarak bakıldığında eski paradigmalardan hala varlığı devam etmektedir. Geleneksel sosyolojik analizden kalan iki konunun; emeğin merkezileşmesi ve dinin laikleşmesi, enformasyonizm ile birlikte kimliğin oluşumunda önemi devam etmektedir.

Castells, emeğin ve işin dönüşümünü ağ toplumuna dönüşümle açıklarken; emeğin bireyselleştirdiğini ve bunun sonucunda da sosyal yapılanmanın emeğin etrafında toplanmasının da değiştiğini savunmaktadır (Lyon, 2018: 94). Artık bu yapılanma bilgi üretimi ve tüketimi tecrübeleriyle biçimlenmektedir. 20. Yüzyılın sonlarına doğru geçmiş kuşakların çalışma rollerine atfettikleri önem, artık iş yeri dışındaki rollere kaymaya başlamaktadır (Lyon, 2018: 95). Tüm bu yönelimler adım adım gerçekleşen değişimlerin hem altını çizmekte hem de çalışma hayatındaki rollerin, ağ toplumu'nda da izlerinin aranmasını sağlamaktadır. Birey artık çalışma hayattaki rolleriyle değil ağ toplumun'da ürettiği ve tükettiği nesne ile sisteme katılmaya çalışmaktadır. Bu süreç artık Castells'e göre kapitalizmin çöküşünü değil, tam tersine güç kazanarak ilerlediğini göstermektedir (Lyon, 2018: 95).

Ağ toplumundaki ağlar, aslına bakıldığında çok eski bir toplumsal örgütlenme biçimidir. Yirmibirinci yüzyıla gelindiğinde, ağların egemenleşerek yaygınlaşması, Touraine'nin işaret ettiği 1970'lerde yeni bir paradigma olan, yeni enformasyon ve iletişim teknolojilerinden kaynaklanmaktadır (Castells, 2018: 107). Ağların temel

amacının, belli bir sınırın ötesine geçmek değil, belli bir zaman öncesinden belli değerlerin aktarılmasına yardımcı olan araçlar olarak konumlandırılmaktadır.

Ağların, endüstri üretimini gerçekleştirmek, ulus devletin devamlılığını sağlamak gibi amaçları olurken; gelişen teknoloji ile karar vermeyi ve koordine etmeyi sağlayan araçlar haline dönüşmektedir. Dijital teknoloji araçlarının ortaya çıkması ve bunların ağ teknolojilerinin kanalına girmesiyle ağların önemi artmaktadır. Bu süreç, teknolojik determinizm olarak ele alındığında tamamiyle teknolojinin, toplumu belirleyeceği görüşü eskilere dayanmaktadır. Bugünün toplumunda, ağların gelişimiyle birlikte 1970'lerden bu yana kapitalizmi yeniden inşa etmektedir. Liberalleşmeye, özgürleşmeye ve küreselleşmeye doğru bir süreç yaşanmaktadır. Dolayısıyla toplumsal değişimler, tek başına teknolojik determinizme bağlı olmamaktadır. Yaşanan çağın gerekleri doğrultusunda ve bireyleri bu değişime ne şekilde cevap verdikleri önemli olmaktadır.

Bireylerin toplumsal değişmeye karşı verdikleri tepkiler, toplumu oluşturan ağlara verilen tepkiler ile oluşturulmuş herhangi bir ağ kümesi olmayarak, enformasyon ağlarına verilen tepkilerle (yorumlarla) ve anlamlarla oluşmaktadır. Bu durumda bir ağ hem varoluş hem yokoluş anlamına gelmektedir. Ağın, Touraine'nin anlamlandırmasına göre tarihi evrimin, tek boyutlu anlamlandırılmasından ziyade teknoloji ve örgütlenme bağlamında da ele alınması gerektiği savunulmaktadır. Ağ toplumunun merkezinde yer alan ağların, enformasyon kapitalizmi adını verdiği yeniden kapitalizm programlarından doğmakta olduğunu belirtmektedir (Castells, 2018: 110). Belli bir sosyal yapı olarak oluşmuş olan ağ toplumu, mevcut sosyal egemenlik çerçevesinde oluşmuş olsa da tüm bunların dışına çıkarak sınır tanımaz duruma gelmektedir. Tüm bu sınır tanımazlık, bireylere gerçek hayattaki rolleriyle bağlantılı yeni kimlikler inşa edebilecekleri; yerel ve ulusal bağlarından kopmuş fakat bir o kadar da küresel bir kimlik inşa etmesi anlamına gelmektedir.

Klasik sosyolojinin tartışma alanlarının temelden değiştiğini vurgulayan Bell, Ağ toplumu olarak kavramsallaştırmaya bile, temel toplumsal ayrımların, artık mülk sahipleri ile emekçiler arasındaki farklılıktan kaynaklanmadığını düşünmektedir. Bell'in de ifade ettiği gibi birey, ağ toplumunda toplumsal gerçekliklere yaptığı

yorumlarla kendini oluşturmakta ve biçimlendirdiği bir kimlikle var olduğu varsayılmaktadır.

2.5.2. Enformasyon Çağı ve İnternet

Modern zaman olan 20. yūzyıl ‐teknoloji yūzyılıydı‐, 21. yūzyıl ‐enformasyon yūzyılı olacađını savunan Manuel Castells’e gōre ‐enformasyon çađını‐ yařamaktadır. Castells, hem bireysel hem de toplumsal dūzeyde yeni bir çađda bulunduđunu vurgulamaktadır. Birey, toplumun sınırlarından nasıl koparıldıysa, toplum da milli devletin sınırlarından kurtulmaya dođru ilerleyeceđini ōngōrmektedir (Armađan, 2018: 10-20). Castells’in ōngōrulerini dijital teknoloji araçları ve internetin geliřimi, dođrular niteliktedir.

Castells’in çalıřmasının en iyi ve en ilginç yōnūnū oluřturan kısım; enformasyon çađında çalıřma ve iř hayatının mahremiyeti ūzerine odaklanmaktadır. Bugūnūn dūnyasının yeniden ōrgūtlenmesini sadece bir pazar ve teknoloji ile sınırlı tutmamaktadır. Uluslararası rekabet řirketler arası rekabet gibi olmaktadır. Sonuç olarak, enformasyonel kapitalizm, yeniden siyasileřtirilmiř bir kapitalizm olduđunu savunulmaktadır (Calhoun, 2018: 36). Ūretim sūreçlerinin deđiřimi aynı zamanda çalıřma hayatını ve tūketimi de deđiřirmektedir. Tam gūn çalıřmaya dayalı geleneksel çalıřma yok olmaya bařlamaktadır. Genel olarak iřler, giderek bireyselleřmektedir. İřin bireyselleřmesi demek, ūretime katılan herkes için iřin ayrı ayrı tanımlanması, ya da kendi kendine çalıřması durumuyla maařa bađlanmaktadır. Tūm bu sūreç, dijital teknoloji araçlarının ve internetin geliřimiyle bađdařtırılabilmektedir.

Yeni bir çađ içerisinde oluşumuzu pekiştiren en ōnemli etken ise internetin varlığıdır. İnternetin, uzaklık, yakınlık, hız, akışkanlık ve duyumsama gibi deneyimlerin gerçekteşiği būyūk bir otobana benzetilmesini olanaklı kılmaktadır (Calhoun, 2018: 45). Çūnkū mesafeleri kısaltmakta, bilgilerin akışının hızlandırarak deneyimlerin çeşitlenmesini sağlamaktadır. Anlamaların ve gerçeklerin çeşitlenmesine fırsat sağlamaktadır.

Kullanımına askeri ve ekonomik alanlarda başlanılan internetin, yakın bir tarihten beri hem hızı hem de kullanıcı sayısı artmaktadır. Kullanıcı sayısının artmasıyla

birlikte kullanım alanı da değişerek geniş bir kitleyi etkilemektedir. İnternet, kitap ve gazete okumayı, alışveriş yapmayı, sohbet etme biçimini ve birçok alışkanlığı değişikliğe uğratmaktadır (Şentürk, 2017: 21). “akıllı üretim” ile bugün enformasyon toplumunu da dönüştüren değişimler yaşanmaktadır. Bilimsel bilgi ve teknolojiadaki büyük ilerlemeler için “Dördüncü Dalga” kavramından bahsedilmektedir. Elektronik değişimlerle birlikte, insanın daha önceden zekasının tasavvur edemediği bir değişim içerisine girilmektedir (Şentürk, 2017: 21). Teknolojik, ekonomik, ekonomik ve sosyal yapıdan etkilenen internet, bu alanları da etkileyerek değiştirmektedir.

İnternet, bugün sık kullanımıyla özel alanla kamusal alan arasındaki sınırı ortadan kaldırarak, “gözetim ve dikizlenme kültürünün” oluşmasıyla artan teknoloji bağımlılığı yeni bir sosyalleşme ve yaşam şekli belirlenmektedir (Şentürk, 2017: 21). Sanayi sonrası olağanüstü bir hızla ilerleyen bilimsel bilgi ve teknolojik değişime dayalı “dijital devrim” toplumsal yaşam ve ilişkileri etkileyerek dönüştürmektedir. Sosyal etkileşimler yüz yüze iletişimle sınırlıyken, teknolojinin gelişimiyle mekan ve sınırlamasının ortadan kalkması bireylerin ihtiyaçlarını dönüştürdüğü gibi yaşamın her alanını etkisi altına alabilmektedir (Şentürk, 2017: 23). Para göndermekten, fatura ödemeye, online derslere, alışverişe kadar pek çok konuda internet kolaylık sağlamaktadır. Bu yeniçağda internetin hayatın her alanında yer aldığı gibi incelenmesi gereken bir mecra olarak ele alınmaktadır.

Şentürk’e göre (2017), teknolojik gelişmeler, bugünün ekonomik, sosyal ve siyasal alandan etkilenmekte ve bu alanları etkilemektedir. Bu yönüyle teknoloji, toplumsal yapı içerisinde şekillenirken aynı zamanda toplumsal yapıyı dönüştüren bir düalizm içerisinde olmaktadır. Bu düalizm içerisinde yaşam biçimi ve alışkanlıkların değişimi, sosyolojik olarak incelenmesini zorunlu kılmaktadır (Şentürk, 2017: 25). İnternet ile insanlar kendilerini tecrit etmek veya yalnızca kendileri gibi düşünen bireylerle konuşmak istemeleri durumunda, dil ve semboller ile bu süreç hızlanmaktadır. İnternet, çevrimdışı reel hayatta başarılması zor olan aralıksız yeniden icat etmeyi kolaylaştırmaktadır (Bauman, 2018: 21). Birey, interneti kullanırken istediği aracı kullanarak bilgilenmekte ve yeni anlamlar üretebilmektedir.

2.5.3. Dijital Sosyoloji Tanımı

Yeniçağ içerisinde bulunduğu varsayılarak dijital sosyoloji kavramsallaştırmasıyla ilk olarak Wynn, 2009 da yayınlanan “Digital Sociology: Emergent Technologies in the Fieldthe Classroom” adlı makalesinde bahsetmiştir. Kıta Avrupasında dijital literatür yaygın olarak kullanılırken, Amerikan sosyolojisine bakıldığı zaman “iletişim ve bilgi teknolojileri” şeklinde bir kavramsallaştırmadan bahsedebilmek mümkündür. Alanın teoriyi, teorinin de alanı beslediği refleksif düşünme yetisi, insanların dijital dünyayı nasıl algıladıkları ve ne amaçla kullandıklarından çok, kendi sosyolojik pratiklerini nasıl gerçekleştirdiğiyle ilgilenmektedir. Bu bağlamda herhangi bir sosyal paylaşım ağının attığı tweetler, paylaştığı fotoğraflar sosyal medyada yarattığı etki, sosyal medya üzerine çalışan sosyologların araştırmalarında önemli bir yere sahip olmaktadır (Kara, 2017: 10). Toplum kavramsallaştırmalarıyla birlikte, bugünün toplumundaki bireyleri açıklayabilmek için, bireyleri sadece günlük hayattaki rol ve performanslarının yanısıra bireylerin sosyal medyadaki paylaşımlarının da incelenmesi gerektiği varsayılmaktadır. Capslerin toplumsal gerçeklerden bağımsız olmaması dolayısıyla, o günkü toplumsal gerçekliklere caps aracılığıyla tepkisini gösterbileceği varsayılmaktadır.

Ekranda paylaşımların sürekli olarak akıp gitmesi, yeni toplumsal hareketlerin hızla örgütlendiği, güç kazandığı ve toplumsal gerçekliğin olağan hafifliği sosyal medya araştırmalarında interdisipliner bir yaklaşımla incelenmesi gerekliliğini doğurmakta olduğu savunulmaktadır (Kara, 2017: 10). Sosyal medya ve internet çalışmaları incelenirken, tek bir kavrama odaklanmayarak farklı kavramsallaştırmalardan yararlanmayı zorunlu kılmaktadır. Tek bir toplum tipi ve tek tipleşen bir bireyden bahsedilemeyeceği için, bugünün toplumu heterojen bir yapıya sahip olmaktadır.

Geleneksel kitle iletişim araçlarının tek yönlü olarak gerçekleştirdiği iletişim, sosyal medyada çift yönlü bir iletişime evrimleşmektedir. Bireylerin, yüz yüze gerçekleştirdiği sohbetlerin yerini “chatleşmek” almakta, anılarını bir defterde biriktirmek yerine “blog yazmak” popüler olmaktadır (Tarcan, 2005: 31). Dijital sosyolojinin araştırma alanlarında bu yüzden sosyal paylaşım ağlarına yapılan yorumlar yer almaktadır.

Dijital sosyolojinin araştırma alanlarından bir diğeri de artık elektronik mekanlar ile fiziksel sınırlar arasında çevrimdışı hayatlar ve topluluklardan bahsedebilmek mümkün olmaktadır. Burada önemli olan online toplulukları anlayarak geleneksel toplum anlayışından farklılıklarını ortaya koymak önemli olmaktadır. Değer, ortak hafıza ve belli başlı semboller üzerinden şekillenen toplum artık zayıf ilişkiler üzerinden olmaktadır (Kara, 2017: 14). Geleneksel toplumda güçlü bağlarla olan bağlantılar değişime uğramaktadır.

İnternet, günümüzde erişim kolaylığı ile birlikte, küresel olarak çoklu lokasyonlardaki ağ serverlarının toplamı olmaktadır. Bu ağlar birbiriyle bağlantılıdır ve birbirleriyle farklı şekilde bağlanmaya devam etmektedirler. İnternet sayesinde birbirinden bağımsız bilgisayarlar tek bir ağda birleşerek arasında bilgi alışverişi yapabilmekte ve “birleşik bir bilgi ağı” oluşturmaktadır (Tarcan, 2005: 12). Bu ağ teknoloji ile birlikte kablosuz bir nitelik sağlayarak, kitle iletişim araçlarında bir devrim yaratmaktadır. İnternetin dijital ortamlarda vazgeçilmez olmasıdır. Herkes tarafından üretilen bilgi, birçok kişiye iletilmektedir. Bu dijital haldeki bilgi sonsuz bir ağ içerisinde dolaşımına devam etmektedir. Mesajı gönderen bilginin ilk gideceği noktayı ve ne zaman gideceğini belirler fakat daha sonrasındaki süreç “yatay etkileşimsel ağlarına” dayanmaktadır. Bu bakımdan iletişim, çok biçimli ve içeriğinin yeniden dönüştürülme imkanı bulunmaktadır. Küresel bir enformasyon hiper metnine dönüşmektedir (Castells, 2013: 21).

2.4. Z. Bauman’ın Bağısız İnsan Kavramı ve Zaytung yorumları

Yeni Çağda internetin gelişimiyle birlikte, sosyal paylaşım ağlarında bireyler, birbirine şuanda ne yapıyor olduğunun fotoğrafını veya canlı videosunu çekerek paylaşmaktadır. Bu durumu Bauman, bizden farkı olmayan herkese yaptığı şeyi bildirmenin sanki çok önemli bir şeymiş gibi hissettirdiğinden bahsetmektedir (Bauman, 2018: 16-25).

İnternette parça parça bilgilerin olması, bilginin gerçekliğini ispatlayacak bir mekanizmanın bulunmaması zayıf bağlarla ilişkilerin kurulması anlamına gelmektedir. Artık bireyler, insanlar ve kurumlarla bağlantıya geçmek içinde elindeki tüm imkanları değerlendirmektedir. Günlük hayatın internete aktarılması ile birlikte toplumsal gerçekliklere de bu mecrada tepki vermesi, bireylerin geleneksel güçlü

ağlarından kopararak; Bauman'a göre artık zayıf bağlarla birbirine bağlanmaktadır (Bauman, 2018: 16-25). Bugünün toplumundaki bu bağlar, geleneksel toplumdaki akrabalık bağı gibi sabit olmamaktadır. Kesintisizlikten uzak ve sürekliliği olmayan bu bağlar, bugünün insanını bağısızlaştırmaktadır. Arkadaşlık edinme ve arkadaşlıktan çıkarma sosyal medyada artık tek tık ile olmaktadır. Bu ilişkiler çerçevesi içerisinde birey, güvensiz bir yaşam içerisinde kendini konumlandırmaktadır. Akrabalık bağı, bireylere güven ve tanınma hissiyatı verirken, günümüzde bağısızlaşan birey, güvensizlik durumu içerisinde girmektedir. Bauman'ın "bağısız insan" olarak kavramlaştırdığı, arzu kodları çözülmüş bireyler, kültürel olarak inşa edilmiş bireylerin ötesinde "yersiz-yurtsuz" laşmış bir arzuya dönüştürülmektedir. Ekranın yeni bir toplumsal beden ürettiğini söyleyebilmek mümkündür (Kara, 2017: 15). Sosyal ağlar içerisinde gerçekleştirilen toplumsallıklar, dijital alanları genişleterek, ekranın ürettiği arzular facebook, twitter, instagram gibi uygulamalarla perçinlenmektedir. Burada inşa edilen bedenler, popüler olabilmek adına gösterilmek istenilenlerin bütününden oluşmaktadır.

Birey, farkında olmadan özne olma iddiası içerisinde sosyal medyada sürüklenmektedir. Bu yüzden birey incelenirken, sosyolojik düşüncenin toplumsala ait bu yeni dijital düşünme tarzı ile incelenmesi gerekmektedir. Bireyler sosyal medyadan, iletişim kurmak, ürettiği bilgi ve haberini yayınlamak için yararlanmaktadır. Birçok sosyal medya sitesi, fikir açıklama, bilgi yayma ve paylaşma üzerine kuruludur (Şentürk, 2017: 32). Bu bakımdan sosyal medya, birey tarafından eğilip bükülebilecek bir forma sahip olmaktadır. Tek bir yere, kültüre ait olmayan bağısız birey kendisini sosyal medyada yaratma olanağına sahip olmaktadır. Bu kendini ifade etme işleminin hayatın tüm alanlarında gerçekleşebilmektedir. Eğitim, ekonomi, siyaset, işsizlik, ulaşım, yoksulluk, enflasyon gibi tüm toplumsal gerçekliklerle olabilmektedir.

Kitlesel iletişim araçlarının küçülmesi, dijital iletişim araçlarının yaygınlaşması tüm dünya hakkında bilgi olunabilmesini sağlarken; bireylerin gerçek hayatta tepki gösteremedikleri durumlara her an internete erişimi dolayısıyla hem bilgi edinip hem de bu bilgisini paylaşma olanağı sağlayarak hem tek bir yere ait olmamakta hem de küresel anlamda bilgi paylaşımını başlatmaktadır. Bu araçları kullanma alışkanlıkları teknolojinin gelişimiyle birlikte uyanır uyanmaz onlara dokunmalarına kadar

ilerlemektedir. Bu süreç evrimsel olarak değil, devrimsel olarak ele alınması gereklidir. Çünkü tüm yaşam pratiklerini kökten değiştirmektedir. Kitapların pdf olarak okunmasından, gazetelerin online web sitelerine erişilmesine kadar bilgiye erişimin kolaylığından bahsedebilmek mümkündür. Bağımsız birey, bilgiye erişim için tüm olanaklarını kullanmaktadır. Burada bilgiye erişimde en büyük kolaylığı sağlayan internet, bilginin dolaşımı içinde öngörülemez bir kapı aralamaktadır. Bilgi artık herkesin olmaktadır.

Bireyin uyandığı andan itibaren elinin altında bulunan telefonu, internete erişimiyle tek bir kültüre değil birçok kültüre ulaşmakta ve birbirinden ayrılmaz duruma gelmektedir. Bağımsız insanın internetle birlikte her şeyi bilmesi, bilgi bombardımanı ile birlikte yeni anlamlar oluşturmasını sağlamaktadır. Birbirine benzeyen bağımsız bireyler, internetle birlikte yeni anlamlar yaratmaya başlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında zaman yeni anlamlar, görüntüler ile oluşturulmaktadır.

2.6. Günlük Hayatta Benliğin Sunumu ve Zaytung yorumu

Bireylerin, günlük hayattaki etkileşimlerini Erving Goffman, Dramaturji kavramından yola çıkarak tiyatro kavramları üzerinden açıklamaya çalışmaktadır. Tiyatro üzerinden açıklamalar yaparken günlük hayattaki etkileşimleri rol ve performans kavramlarıyla açıklayarak, günlük hayattaki etkileşimleri incelendiği yer, sahne olarak karşımıza çıkmaktadır. Günlük hayatı tiyatro kavramı ile özdeşleştiren Goffman'ın kuramından, Zaytung caps yorumlarının mizahi olarak incelenmesi açısından yararlanılmaktadır. Günlük hayattaki toplumsal etkileşimlerini internet aracılığıyla sağlayan bireylerin, toplumsal gerçekliklere tepkisini Zaytung caps yorumlarıyla vermesinde, günlük hayatta benliğin sunumunu açıklamak önemli olacaktır.

Goffman (2016) tiyatro kavramıyla, toplumsal etkileşimleri açıklarken, bireyleri aktör olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlamasının sebebi bireylerin, günlük hayatta etkileşime girerken, kendi rollerine uygun bir şekilde davrandıklarından bahsetmektedir. Rollerine uygun olarak davranışlarını performans olarak nitelendirirken günlük hayatı da sahne olarak almasına sebep olmaktadır. Roller bağlamında aktörleri açıklamaya çalışırken Goffman, sadece roller üzerinden açıklamayarak, çevresindeki kişileri takım arkadaşları olarak nitelendirerek

açıklamaktadır. Yani bireyi sadece kendi rol ve performanslarıyla açıklamak yerine, çevresindekileri de takım arkadaşları diye nitelendirerek açıklamaya başlamaktadır. Takım arkadaşları kavramını kullanırken; aktörlerin rollerini sergilerken takım arkadaşlarına göre biçimlendirdiğinden bahsetmektedir. Onlar tarafından kabul görmek, rollerini tam anlamıyla gerçekleştirdiğinden onay almak üzerine olduğunu savunmaktadır.

Goffman'ın yaklaşımında bir toplumsal etkinlik olarak tiyatro, gözlemci ve katılımcılardan oluşmaktadır. Aktörler, performansı ortaya belli bir rutini gerçekleştiren bireylerdir. Kişilerin performans gerçekleştirirken ortaya koydukları şeyler, başkalarının performanslarını sürekli olarak bir izlenimine tabi olmaktadır (Goffman, 2016: 13). Bu izlenim sürekli olarak bireylerin, denetimi sürekli olarak üzerinde hissetmeleridir. Gündelik etkileşim ve ilişkileri açıklamak için rol kavramı üzerinde duran Goffman, sahnedeki oyuncular, izleyicilere kendi performansını sergilediklerini savunmaktadır. Gündelik hayatta sahip olunan roller ve performanslar tiyatro sahnesinde sergilenirken; Zaytung caps yorumları için günlük hayatta sahip olunan rollere uygun performansların yansıtıldığı savunulmaktadır. Örneğin iş kadını bir anneyse ona göre sosyal medya paylaşımlarında bulunur. Çünkü İnsanlar doğal ve kendiliklerinden davrandıklarında zaman bile belli rol ve performansa dayalı bir sahne üzerinde oyun oynamakta olduğu savunulur. Bunun sebebi ise kendilerini ifade etmek için yararlandıkları kimliklerdir.

Goffman'a göre insanlar daha önce tanımadıkları biriyle karşılaştıklarında o kişiyle ilgili bilgi edinmeye çalıştıklarından bahsetmektedir. Yeni tanıştıklarıyla ilgili meraklarını, genel olarak toplumsal hayattaki rolüyle bağdaştırarak anlamlandırmaya çalışırlar. Kişinin rolleriyle bağlantılı davranışlar içerisinde olması beklenir (Goffman, 2016: 15). Bu aynı şekilde sosyal medyadaki yorumlarıyla da aynı doğrultuda olmak zorundadır. Günlük hayattaki statüsü ile uyumlu olmalıdır. Sahip olduğu rollere bağlı sosyal medya davranışı göstermelidir. Goffman'ın kuramının önemi burada ortaya çıkmaktadır. Bireyler, sosyal medya yorumlarında toplumsal rollerinden çok da farklı bir izlenim yaratamazlar. Çünkü toplumsal denetim içerisinde olan bireyler buna uygun davranmak zorundadır.

Kişiler, başkaları üzerindeki denetimi ve bunun sonucunda kendini ifade etmesi iki yolla gerçekleşmektedir. İlki sözlü imgeler olmaktadır. Kişi anlatmak istediği şeyleri imgeler yolu ile anlatabilmektedir. İkincisi ise, izleyicilerin başkalarının davranışlarından bir anlam çıkartması amacıyla çeşitli eylemleri içermektedir. İlki aldatma, ikincisi ise rol yapma olarak nitelendirilebilir (Goffman, 2016: 16). Gerçekte de yaşama, karar alma veya hedeflere ulaşma varsayımsal olarak ilerlemektedir. Sosyal medya, yorumlarıyla birey, kendini imgelerle(capslerle) ifade ederken; diğer bireylerin, bu paylaşımlarından yola çıkarak bireyi tanımladığı varsayılmaktadır.

Kişiler izlenim oluşturmaya çalışırken toplumsal statüsü gereği belli bir gruba dahil olarak, o guruba uygun davranışlar sergilemektedir. Burada Goffman bireyin, hem kendinin hem de grubunun farkında olmaktadır (Goffman, 2016: 21). Hem kendinin hem de grubun farkında olması, Zaytung capsine yorum yaparken belli bir çerçevede kalmasını gerektirmektedir.

Goffman, performansın, belirli izleyiciler önünde sergilediği bir dizi faaliyeti içermekte olduğunu savunmaktadır. Bu durumda kişi, gerçekleştirdiği performansa kendini inandırmalıdır (Goffman, 2016: 29). İzleyicilerin de olduğu bu performans bir dizi sosyal medya kullanıcılarının olduğu takım arkadaşlarını da bilerek paylaşım yapmayı gerektirmektedir. Kişilerin başlangıçta vermiş olduğu ilk bilgilerin (rolün) diğer bilgilerle örtüşmesi beklenir. Bu durumda ilk etkileşimlerin uzun etkileşimler dizisinin başlangıcı olarak kabul edilir. İlk iletişimden sonra sosyal medyada da tutarlı paylaşımlarda bulunması beklenir. Günlük hayattaki rolüne ve performansına uygun paylaşımlar da olması gerekmektedir. Hangi rolünü daha çok göstermek isterse o rolünü baskın olarak göstereceği sosyal medya, bir aracı konumunda yer almaktadır. Bu ortam sadece kendisinin olduğu bir ortam olmayarak, ortak katılımcıların performanslarıyla oluşturulmaktadır.

Bireylerin, belirli izleyici kitlesi üzerinde sürekli olarak gerçekleştirdiği performanslar, izleyicilerin onu anlamlandırdıkları yeri ise, vitrin olarak nitelendirmektedir. Yaş, cinsiyet, köken, boy, kilo, imaj, jestler, mimikler vitrini oluşturan öğeler olarak tanımlandırılır (Goffman, 2016: 33). Sosyal medyada bu

durum doğru bilgilerin denetlenmesi açısından önemli olmaktadır. Örneğin bireyin yaşı, doğum tarihi günlük hayattaki söyledikleriyle aynı olmasını gerektirir.

Goffman, kişisel vitrini “görüş” ve “tutum” içerisinde nitelendirmektedir. Görünüşü, toplumsal statüyle uyumlu bir bilgi veren uyarıcı konumuna oturmaktadır (Goffman, 2016: 35). Bu durumda doktorun, üniforma giymesi ile giymemesi arasındaki fark doktor olarak algılanmamasına sebep olabilmektedir. Öğretmen olan birinin sosyal medya paylaşımlarında öğretmen gibi davranması beklenir. Yanlış bilgileri paylaşmayarak, yol gösterici paylaşımlarda bulunması gerekir. Buradaki görüş ve tutumun sosyal medyada aynı yansımayı bulması gerekmektedir

Benliğin sunumu ile ilgili ilk önemli kavram “performans” olurken, ikinci kavram ise “takım”dır. Performans genellikle sahnelenen görevin özelliklerini içerir. Bu performansı gerçekleştirenler ise takım üyeleridir. Takım arkadaşları işbirliği konusunda uzlaşırlar. Çoğu performans takım halinde gerçekleştirilir ve denetim yine takıma aittir (Goffman, 2016: 100). Sosyal medyadaki arkadaşlar ise bu takımın üyesi olarak gösterilebilir. Bireyleri belli sınırlar içerisinde olmaya zorlarlar hatta yanlış bir hareketinde uyarıcı unsur olarak ele alınmaktadır.

Günlük hayattaki toplumsal roller sahnelemeyi öğrenirken, kendi performansımız sunacağımız kişilerin de rutinlerine ister istemez sahip olunur (Goffman, 2016: 78). Bu durum aslında sosyal medyada takip ettiğimiz kişilerin paylaşımlarından yola çıkarak benzer paylaşımlar yapmaya çalışması olarak gösterilebilmektedir. Goffman’ın bahsettiği tiyatro sahnesi, Zaytung capslerine yorum yapılırken toplumsal role uygun olarak ele alınabilmektedir. Sosyal medya da günlük hayattaki rollerden etkilenmektedir. Günlük hayattaki rollere bağlı olarak paylaşımlar yapmaya çalışılarak, sosyal medyadaki paylaşımlardan sorumluluk, günlük hayattaki rollerle uyumlu olma zorunluluğu taşımaktadır. Buradaki arkadaşlar, Goffman’ın tiyatro sergilerken vurguladığı takım üyesi olarak ele alınmaktadır.

Takımların bir diğer önemli görevi ise toplumsal rolleri hatırlatıcı olmasıdır. Ev sahibini canlandıran kişi, hizmetlisinin onun emirlerine uyması bekleyebilir (Goffman, 2016: 83). Sosyal medyada rollerin hatırlatılması örneğin bir öğretmenin paylaşımın altına öğrencinin yorum yapması, o role uygun cevap verilmesini

gerektirir. Goffman'ın bahsettiği performans, takım arkadaşları, roller gibi kavramlarla ile benliğin yapay olarak oluşturulduğunu savunur. Araştırmada yararlanılan rollerin sunumu, Zaytung'un toplumsal gerçekliğine yorumlarda gözlemlenmektedir. Caps yorumlarıyla, göstermek istediği toplumsal rollerini, gösterdiği bir mecra olmaktadır. Aynı zamanda takım arkadaşları olarak adlandırılan sosyal medya arkadaşları ise rollerini doğru bir şekilde bu mecra da sergileyip sergilemediğini denetleyen kontrol mekanizması olmaktadır.

Goffman'a (2016: 118- 136) göre, toplumsal etkileşimlerin gerçekleştiği yer olarak sahne, etkileşimleri seyirci olarak izleyenlerin görmediği kısım da sahne arkası olarak nitelendirilmektedir. Fakat buradaki önemli olan kısım sahne ile sahne arkasının çok farklı olmadığı sadece gösterilmek istenilenin gösterildiği kısım olarak sahne karşımıza çıkmaktadır. Sahne, arkasından çok da farklı değildir. Sosyal medya da aynı şekilde gösterilmek istenilen gösterildiği ancak gerçeklikten farklı olmayan bir yapıya sahip olmaktadır. Goffman'ın vitrin olarak ele aldığı alanlar, performansın gösterileceği alanlardır. Burada performansın kime gösterileceği önemli olmaktadır. Takım arkadaşlarına göre sahnelenmektedir (Goffman, 2016: 108). Sosyal medya paylaşımlarındaki takım arkadaşları Türkiye'nin toplumsal gerçeklik haberlerini bilen buna yorum yapan kişiler olmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMSEL YAKLAŞIMI

3.1. Araştırmanın Amacı ve Problemi

Bu araştırmanın temel problemi sosyolojik bir perspektifle, bireylerin toplumsal gerçekliklere capsler aracılığıyla yorum yaptığı varsayılmaktadır. Bireylerin tepki verme şeklinin değişerek sosyal medyadaki caps aracılığıyla yorum yapması, değişen toplumsal ilişkiyi göstermek amaçlı olduğu düşünülmektedir. Bugünün toplumu, dijital teknolojilerin ve internetin gelişimiyle birlikte ele alınırken; sadece teknolojik gelişme bağlamında gelişmeyi açıklamak doğru olmayacağı için, toplumsal gelişme ve değişim ile birlikte sosyal medya yorumları üzerinden inceleme yapılmasını gerektirdiği savunulmaktadır.

Sosyal medyada Zaytung caps altına yorum yapılması, bireylerin tepki verme şekillerinde değişimi gösterdiği varsayılmaktadır. Bilginin öneminin arttığı, bilgiye ulaşırken seçilen araçların mizahi bir dil ile haberi vermesi; bireylerin tepkilerini sosyal medyada göstermelerini sağlamakta olduğu savunulmaktadır. Bu bağlamda yorumlar, değişimin bir sonucu olarak ele alınmaktadır. Bireyin tepkilerinin değişmesi, bugünün toplumunun, üretim ilişkileri değişiminden başlayarak; sermayeye dayalı üretim yerine bilgiye dayalı üretime geçmesiyle başlayan bir süreç olarak ele alınmaktadır. Üretim şekillerini değiştiren bilgi, bireylerin tepki verme şekillerini de değişime uğrattığı savunulmaktadır. Toplumsal gerçekliklere tepkisini capsin altındaki yorumlar aracılığıyla vererek yeni bir bilgi üretmesini sağladığı varsayılmaktadır.

Bireylerin bilgiye erişimi kolaylaşırken, bilgidен yararlanma şekli de bu durumdan etkilendiği düşünülmektedir. Bireyler, sadece üretim sürecinde olan bir birey olmayarak, ulaştığı bilgidен yeni bir bilgi üreten bir bireye doğru evrim gerçekleştiği savunulmaktadır. Sermayenin yerini alan bilgi, hem bilgi üretimini hem de bu bilgi üretimin şeklini değişime uğratmaktadır. Bilgiye dayalı üretim şekilleri gelişmektedir. Araştırmada ele alınan caps; bilgidен, bilgi üretmek amaçlı yararlanıldığı varsayımına dayanmaktadır. Bu bağlamda Zaytung haber web sitesinin twitter hesabı seçilerek ulusal haber sitelerindeki orijinal metin ve görselden yararlanılarak, günlük hayattaki işsizlik, enflasyon, ulaşım, ekonomi gibi toplumsal

gerçeklikleri, caps altına yapılan yorumlarla tepkilerini göstermesi toplumsal değişimin bir sonucu olduğu varsayılmaktadır. Buradaki toplumsal gerçeklik, günlük hayattakinden farklı olmamaktadır.

Twitter'ın seçilme sebebi, Zaytung'un capslerine en çok twitter üzerinden yorum yapılması ve hızlı bir şekilde bu yorumların paylaşımına sokulmasından kaynaklanmaktadır. Bu yorumlardan kategorik olan sınıflandırılan toplumsal gerçeklik üzerine yapılanlara odaklanılmaktadır. Zaytung capsinin sadece eğlence amaçlı kullanılırken; dijital teknolojilerin ve internetin yaygınlaşmasıyla birlikte değişimi başlatarak, toplumsal gerçekliklere tepkisini yorumlar aracılığıyla vermesi değişimin bir sonucu olduğu varsayılmaktadır. Toplum, bilgi odaklı açıklamalar yapılan topluma; sosyal medya kullanımı takma ad ile birlikte eğlence amaçlıyken, toplumsal gerçekliğe tepki verilmesi bağlamında değişimin sonuçlarından biri olabileceği savunulmaktadır.

Bu değişim, bireylerin kültürel bağlam yetisinde anlam kazanarak birikimli bir şekilde devam etmekte olduğu varsayılmaktadır. Toplumsal gerçekliğin içselleştirilmesi aşamasında sosyal medyanın etkisi önemli olduğu varsayılmaktadır. Bu paylaşımların açıklanması toplumsal gerçekliğin bir temsili fakat gösteriliş şekli açısından farklılık göstermektedir. Bireylerin rol ve performanslarından bağımsız olmayan sosyal medya yorumları, tamamen kendi sözlerinden oluşmamaktadır. Zaytung'un caps paylaşımı üzerinden toplumsal gerçeklik üzerine yorum yaptığı varsayılmaktadır. Zaytung capsini ulusal haber sitesinin orijinal metin ve görseline dayanarak, bireylerin günlük hayattaki toplumsal gerçekliklerinden oluşmaktadır. Bu gerçeklikler bireylerin günlük hayatta karşılaştıkları ekonomi, işsizlik, siyaset, enflasyon, yoksulluk, eğitim, ulaşım, Suriyeliler gibi sorunlarına yorum yapabilmesini sağladığı varsayılmaktadır.

Kavramsal olarak yaklaşık 30-40 yıl öncesine kadar dijital teknolojiler ve internet dendiği zaman, telefon bağlantısının koparak internete bağlanmak sanal dünya anlamına gelirken; bugünün internet kavramsallaştırması günlük hayattaki çoğu etkileşimi ve ihtiyacını giderdiği bir dünya anlamına geldiği savunulmaktadır. Bu durum eğlence amaçlı rumuz kullanılan dijital teknoloji ve interneti, bilgi edinmek ve bilgi üretmek için kullanılması, sanal dünya kavramından uzaklaştırarak; sosyal

medya kavramının oluşmasını sağlamakta olduğu savunulmaktadır. İnternet ve sosyal medya kavramlarının birbirinin yerine kullanılıyor olması, değişim ve dönüşümün kendisinden başladığını göstermektedir. Sanallıktan uzaklaşan, gerçek hayatın izlerini taşıyan sosyal bir ortam olduğu varsayılmaktadır. Kendisini dönüştürürken dijital teknolojiler ve internet sanal dünya olmayarak; bireylerin de günlük hayatından izlerin bulunduğu toplumsal gerçeklikleri ürettiği varsayılmaktadır.

Sanal dünyanın dönüşerek, toplumsal gerçekliklerin temsil edildiği bir alan olarak sosyal medya, bireylerin günlük hayat gerçekliklerine tepkilerin verdiği mecraya dönüştüğü varsayılmaktadır. Bu tepkiler günlük hayatta etkilendiği toplumsal gerçekliklerden oluştuğu varsayılmaktadır.

Hem yorum sayısının fazlalığı hem de toplumsal gerçekliğe yapılan yorumların büyük bir veri sağlaması dolayısıyla twitter Zaytung hesabından yararlanılmaktadır. Araştırmanın amacı bireylerin toplumsal gerçekliklere tepkilerini ifade ederken yararlandıkları Zaytung capslerindeki toplumsal gerçekliğe mi yoksa ulusal haber sitesinin orijinal metin ve görseline mi tepki verdiklerini açıklamak amaçlanmaktadır.

3.2. Araştırmanın Yöntemsel Yaklaşımı

Klasik sosyoloji metodolojisi uzun yıllar boyunca nicel araştırmaların daha baskın olduğu bir gelenek üzerinden gelişmiş, yöntemsel olarak pozitivist bir gelenek hakim olmuştur (Atalay, 2017: 87). Nitel araştırmalar, antropoloji ile bilgi üretmeye devam etmiş ve pozitivist sosyolojiye daha eleştirel açıdan ele almış ve disiplinler arası çalışmalarda tercih edilmeye başlanmıştır. Son dönemlerde karma yöntem tartışmalarıyla birlikte hem nitel verilerden hem de nicel verilerden yararlanılmaktadır yapılabileceği savunulmaktadır (Creswell, 2017: 87). Nicel veriler; Caps'in paylaşılma sayısı, yorum sayısı olmaktadır. Nitel veriler; Caps'in altındaki yorumlar olmaktadır. ile araştırmalar yapılarak karma çalışmalar Bu bağlamda sosyal medya yorumlarının incelenmesinde, geleneksel medya metinlerinde olduğu gibi bir başlangıç ve son olduğundan dolayı, internet ortamındaki hiper metinler dolayısıyla belli bir sınırlama gerekli olmaktadır.

Bu çalışmada sayısal verilerden yararlanılırken, 2000 ve üzeri yapılan paylaşımlar incelemeye tabi tutularak; toplumsal gerçekliğe yapılan yorumlar, nitel araştırma yöntemi ile açıklanacaktır. Twitter Zaytung caps paylaşımları incelenirken John Fiske'nin deyişle herhangi bir metnin çok anlamlı olabileceği üzerinde durulmaktadır. Bu çok anlamlılık, Garfinkel'in bağlam yetisi üzerine araştırma temellendirilmektedir. Bu hipermetinsellik, 20. Yüzyılın sonuna doğru ortaya çıkmıştır. Etkileşim ve sosyal medya yorumlarına yapılan araştırmaların kısa bir tarihi olmasına rağmen sayıları da artış göstermektedir. Farklı alanları kendini sunma ve kimlik temsil etmesi bakımından farklı araştırma alanları oluşturmaktadır. Bu bakımdan sosyal paylaşım ağlarının, günlük yaşamdaki gerçeklikleri yansıttığı savunulmaktadır (Papacharissi, 2015: 30). Bu bakımdan günlük hayattaki gerçekliklerden bağımsız olmamaktadır.

Günlük hayattaki toplumsal gerçekliklerin, dijital teknolojilerin ve internetin gelişimiyle sosyal medyada görsel ve sözler ifadelerinde de artışa sebep olurken, bunların da incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda dijital alanları incelerken Z. Nurdan Atalay Güneş'e göre (2017) üç eğilimden bahsetmek gereklidir. İlki, dijital alanlar ile diğer alanlar farklı alan olarak görülmektedir. İkinci olarak bu iki alan arasında fark olmamakla birlikte birbirlerinin yerine geçebilmektedir (Hine, 2017: 94). Üçüncüsü ise bu iki alanın birbirine geçmiş olduğu bu yüzden birlikte incelemek gerektiğidir. Bu araştırmada, üçüncü yaklaşım baz alınarak sosyal medya paylaşımları incelenmektedir. Dijital alanda olanın da kültürel bir bağlamda olduğunu Hine (2009) ve Leander ve Mckim (2003) tarafından geliştirilen dijital olan ve olmayanların birlikte ilişki içerisinde açıklanması gerektiğini savunmaktadır (Hine, 2017: 95). Çünkü fiziksel ve dijital ortamların arasında ki sınır ortadan kaybolmaktadır. Günlük hayattaki ortamı ile sosyal medyadaki ortamı arasında fark olmamaktadır. Dijital ortamların vermiş olduğu olanaklar ile sosyal medyanın gerçeklik inşasına katkıda bulunmaktadır.

Strauss (1987) nitel araştırmadaki veri analiz yöntemlerinin standart hale getirilemeyeceğini; aksine belli bir standart ile araştırma yapmanın araştırmayı kısıtlayacağını savunmaktadır (Strauss, 1987, Akt: Yıldırım ve Şimşek,2013: 253). Araştırmada bu yüzden kesin sınırlılıklar belirlenmeyerek genel açıklamalar

yapılmaktadır. Ulusal haber sitesinin orijinal metnine veya görseline mi, Zaytung capsine mi yorum yapılması iki kategori içerisinde incelenmektedir.

Sosyal medya araştırmalarının tarihi, çok eskiye dayanmamaktadır. Sürekli gelişen bir mecra olması dolayısıyla tartışılan konu da değişime uğrayarak devam etmektedir. 2000’li yılların başlamasıyla dijital alanlar, sanal dünya olarak adlandırılan çalışmalar bulunurken; bugün toplumsal gerçekliklere tepkilerin gösterildiği sosyal medya olarak adlandırılmaktadır. Sosyal medya araştırma tekniği olarak veri analizi seçilmektedir.

Wolcott (1994), veri analizini üç kategoriye ayırmaktadır. Birinci kategori, toplanan verilerin özgün formuna oldukça sadık kalınarak, bireylerin katılımlarının söylediklerinden direkt alıntı yapılarak veriler incelenmektedir. Elde edilen veriler birbirine yakın olmaktadır. Bu nedenle ulaşılan sonuçlar birbirine yakın olmaktadır. İkinci kategori ise, birinci kategoriye de içererek birkaç nedensel ve açıklayıcı tanımlamak amacıyla ”sistemik analiz“ gerektirmektedir. Veriler, betimsel bir yaklaşımla incelenir, bazı temalar ve temalar arasındaki ilişkiler önemlidir. Üçüncü kategori, diğer iki kategoriye de temel alarak, veri analizine kendi yorumlarını eklemektedir (Wolcott, 1994, Akt.: Yıldırım ve Şimşek, 2013: 254).

Wolcott’un sınıflandırmasına göre üç kavram önemli olmaktadır. “betimleme”, “analiz” ve “yorumlama”. Bu kavramlar çerçevesinde veri analizinin yapılması araştırma dahilinde bu kavramlardan yararlanma şekli önemli olmaktadır (Wolcott, 1994, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013: 254). Kavramların ele alınış şekilleri, araştırmanın yorumlanması açısından kolaylık sağlamaktadır. Bu kavramların ele alınış şekillerine bakılacak olursa;

Betimleme: Araştırmada toplanan verilerin, araştırma problemine ilişkin olarak neyi nasıl söylediği ya da hangi sonuçlara ulaştığıdır. Betimleme yaklaşımla ile “ne” sorusuna yanıt aranabilir fakat “neden” ve “nasıl” sorularına yanıt verilemeyecektir.

Analiz: Veri analizinde doğrudan görülmeyen, ancak kavramsal kodlama ve sınıflama yoluyla temaların ve bu temaların arasındaki ilişkilerde “neden” ve “nasıl” sorularına da cevap bulmak amaçlanmaktadır.

Yorumlama: Veri analizinde yorumlama “anlam” önemli olmaktadır. Anlamın ön plana çıkarılması, elde edilen verilerin kendi ortamı içinde değerlendirilmesi öznel

bir yaklaşımı gerektirmektedir. Araştırmacının, kendi yorumlarıyla elde ettiği veriler ve bundan ne sonuç çıkardığını ve nasıl gördüğünü, araştırma sorununa ilişkin bakış açısını göstermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 254).

Miles ve Huberman (1994) veri analiz sürecini, Walcott gibi üç bölümde incelemektedir. “verinin işlenmesi” (datareduction), “verinin görsel hale getirilmesi (datadisplay), ve “sonuç çıkarma ve teyit etme” (drawingconclusionandverification). Veri işleme sırasında öncelikli olarak veri kodlanır. Veri kodlanırken önemli kavramlar ve temalar seçilir. Son olarak ortaya çıkan kavramlar, temalar ve ilişkiler yorumlanarak, karşılaştırılır (Miles, Huberman,1994, Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2013: 255).

Dey (1913) veri analizini, “betimleme”, “sınıflama” ve “ilişkilendirme” şeklinde sınıflandırır. Betimleme ile araştırılan veriler kapsamlı bir şekilde toplanarak, verilerin ayrıntılarına değinilerek aktarılır. Sınıflandırma aşamasında veriler kodlanarak, sınıflandırılır. Sınıflandırılan verilerin incelenerek belli temalara ulaşılır. Son aşamada ise belli temalarla sınıflandırılan veriler ilişkilendirilerek yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 255).

Nitel veri analizinde yukarıda açıklanan gibi farklı kavramlar ve yorumlar görülmektedir. Fakat görüldüğü üzere yapılan sınıflandırmalarda verilerin betimlenmesi ve temaların ortaya çıkarılması önemli olmaktadır. Aynı zamanda elde edilen verilerin ele alınışı ve yorumlanması farklı ilişkilendirme biçimlerini ortaya çıkarmaktadır. Her farklı veri analizi incelenirken Strauss ve Cobin’in (1990) yararlandığı betimsel ve içerik analizden yararlanmak gerekmektedir. Betimsel analiz, içerik analizine kıyaslandığında daha genel hatları belirlemektedir. İçerik analizi, toplanan verilerin ayrıntılı olarak incelenmesini ve belli temalar arasında inceleme yapılmasını sağlamaktadır (Straus ve Cobin, 1990, Akt: Yıldırım ve Şimşek; 2013: 256).

İçerik analizi, betimsel analizle genel olarak açıklanan kavramların aksine derinlemesine veriler ve fark edilmeyen kavramların ortaya çıkarılması üzerine kuruludur. Strauss ve Corbin’in (1990) belirttiği gibi “Bilim kavramlar olamadan varolamaz; kavramlar bizim olguları algılamızı ve bu olgular üzerine düşünmemize yardımcı olur” (Yıldırım ve Şimşek 2013: 259). Bir kavram isimlendirildiği zaman

açıklanabilir ve diğer kavramlarla ilişkilendirilebilir. Kavramlar, temalar aracılığıyla kavranabilir ve anlaşılabilir.

Bu çerçevede içerik analizi, verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri açıklamaya yardımcı olur. İçerik analizinde ilk başta birbirine benzeyen verileri belli kavramlar ve temalar aracılığıyla bir araya getirerek, okuyucunun anlayabileceği şekilde düzene sokmaktır. Bu sayede yorumlamanın bir amacı vardır; her bir aşamanın ayrı olarak incelenmesi ve kavramlarının tanımlanmasını açıklamak önemli olacaktır.

Tümevarımcı analiz: Kodlama ile verilerin altında yatan kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkiler açıklanmaya çalışılır. Strauss ve Corbin (1990) bu süreci “kuram oluşturma” olarak adlandırmaktadır. Kodlamayla açıklamaya çalışmaktır. Ortaya çıkan kodlar (kavramlar) ve bu kodların birbiriyle ilişkileri verilerin incelenmesinde altta yatan ilişkileri açıklamasında önemli olmaktadır.

Kodlama: Verilerin içerik analiziyle incelenmesi, bir sözcük, cümle ve paragraf gibi sınırlandırılarak incelenmesidir. Elde edilen verilerin bölümlere ayırarak incelemeyi, karşılaştırmayı, kavramlaştırmayı ve ilişkilendirilmesini sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259).

Kavram: Verilerin arasında yer alan anlamlı bölümlere ve olaylara verilen anlamdır. Kavramlar, içerik analiziyle anlaşılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259).

Kategori(tema): İçerik analiziyle elde edilen kodların birbiriyle ilişkileri farklı temalar altında oluşturulur. Bu kodların incelenmesiyle, belirli ilişkiler ağı çıkartılır. Bu ilişkiler kategorik temalar içinde anlamlı olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 260).

İçerik analizinde yararlanılan kavramlar yukarıda belirtildiği gibi, içerik analizindeki verilerin işlenmesine bakılacak olursa; nitel araştırma verileri dört aşamada gerçekleşmektedir. Verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanarak yorumlanmasını içermektedir.

Strauss ve Corbin (1990) üç tür kodlama tanımlaması yapmaktadır. Daha önceden belirlenmiş kavramlara göre yapılan kodlama, verilerden çıkarılan kavramlara göre

yapılan kodlama ve genel bir çerçeve dahilinde kodlamadan bahsetmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 261).

- 1- Daha önceden belirlenen kavramlar göre kodlama: Veriler toplanmadan önce bir kod listesi çıkarmak mümkündür. Bu kod listesi hem temalar, hem de temalar altında yer alabilecek kavramlarla birlikte olabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 262).
- 2- Verilerden çıkarılan kavramlarla oluşturulan kodlama: Kuramsal temeli olmayan kodlamadır. Toplanan verilerin kavramsal bir alt yapıda toplanma durumu olmadığı için tümevarımcı bir analiz ile araştıran kişi tarafından ortaya çıkarılır. Ortaya çıkan anlama göre belli kodlar üretilir Bu kod listesi ile tümevarımcı bir analizle kodlar doğrudan verilerden üretilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 264).
- 3- Genel bir çerçeve içinde yapılan kodlama: Birinci ve ikinci kodlamanın birleşiminden oluşmaktadır. Verilerin analizinden önce genel bir kavramsal yapı oluşturmanın yanısıra veri analiziyle birlikte de kod oluşturulabilmekte ve eklenebilmektedir. Bu tür kodlama sürecinde kodlar önceden de belirlenebilir ya da daha sonradan da eklenebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 264).

Nitel araştırmada yararlanılan diğer yaklaşımlara bakıldığında etnometodoloji/konuşma çözümlemesine bakmak önemli olmaktadır. Sosyolojide dilin araştırma konusu olması, Garfinkel ile (1967) etnometodoloji kavramıyla başlamıştır. Etnometodoloji, dünyayı anlamak için halkın (etno) kullandığı yöntemleri (metodoloji) anlamaya çalışır (Punch, 2014: 213).

Etnometodolojinin temel varsayımı, bir kültür içindeki insanların, gündelik yaşamlarını anlamlandırmak için bir takım varsayımları sahip olduklarıdır. Dolayısıyla etnometodolojist için, üyelerin bildiği sandığı şeylerin sabit bir bütünden değil, üyelerin eylemlerini anlama biçimlerine göre değiştiğini göstermektir (Punch, 2014: 213). Ortaklaşa paylaşılan dünyanın, nasıl yaratıldığı üzerine düşünmek, etnometodolojistinyanısıra, sıradan insanların, genellikle düşünmeden yerine getirdikleri faaliyetleri araştırmasına yol açmaktadır (Punch, 2014: 213). Sosyal yaşamın önemli bir kısmı yazılı ve özellikle sözlü iletişim aracılığıyla devam ettirildiği için, dilin araştırılması, etnometodolojinin merkezinde yer almaktadır. Bu

nedenle entometodolojistler, insanların düzenli bir biçimde sosyal etkileşimlerini incelemek için, konuşma çözümlemesi gibi temel ilgi odakları olmaktadır.

Bireylerin sosyal medya yorumlarını anlamak için konuşma çözümlemesinden ve etnometodolojiden yararlanılmaktadır. Sosyal medyayı ortaklaşa anlama ve yorumlama süreci Garfinkel'in bağlam yetisi kavramlaştırmasına dayanmaktadır. Bu kavram yetisi ve davranışın tanımını yaparak düzen kurmakta ve yaşam evrenini oluşturmaktadır.

Garfinkel, bağlam yetisi kavramı ile aktörlerin bilgiyi nasıl anlamlandırdıklarını, kültürel normları keşfettiklerini, yarattıklarını ve devamlılığını nasıl sağladığı açıklayamamasından bahseder. Aktörler, norm ve eylemler karşısında, hedeflerin seçilmesinde muhtemel eylemlerinin sonuçlarını değerlendirerek hareket eder. Burada önemli olan Garfinkel'in terimi ile üyelerin ampirik bilgisidir. Sosyolojik bir eylem teorisinde, aktörün eylemine ilişkin, kendini açıklamasına zaman ayırması gereklidir.

3.3. Araştırmanın Sorunsalı

Toplumsal ilişkilerde tepki verme şekillerindeki değişimin gözlemlendiği yer olarak sosyal medyanın, toplumsal değişimin sonuçlarının hızla görüleceği ve sosyolojik araştırmalarda daha sık karşılaşılan bir alan olarak konumlanacağı varsayılmaktadır. Yaş, cinsiyet, medeni durumu gibi araştırma kriterlerinin yanına, sosyal paylaşım ağındaki kişi sayısı ve yapmış olduğu paylaşımlardaki toplumsal gerçekliklerdeki yorumlara göre toplumsal hayattaki rolüne ve performansına uygun paylaşımlarda gerektiği düşünülmektedir. Buna göre aşağıdaki sorulara araştırmada cevaplar aranmıştır:

- Bireylerin, toplumsal gerçekliklere, toplumsal rol ve performanslarıyla uyumlu bir şekilde twitterdaki capsler aracılığıyla tepki vermiş olması toplumsal değişimin bir sonucu olarak değerlendirilebilir mi?
- Capsler, toplumsal değişimde toplumsal gerçekliklere verilen tepkilerin bir sonucu olarak kabul edilirse, capslerdeki toplumsal gerçeklik, resmi haber sitelerindeki orijinal metin ve görsellerden oluşturulmaktadır. Resmi haber sitelerindeki orijinal metin ve görsellerden üretilen bilgi, sosyal medya

kullanıcılarının bu bilgiye erişerek yeni bir bilgi üretirken hangi toplumsal gerçekliklerden yararlanılmaktadır?

- Bireyler, bugünün toplum'unda günlük hayattaki toplumsal gerçeklikler hakkındaki düşüncelerini, niçin Twitter Zaytung haber twitter hesabında, capsler aracılığı ile ifade etmektedir?
- Bireylerin, teknoloji ile bilgiye erişimi ve bu bilgiden yeni bir bilgi üretmesi resmi haber sitelerindeki orijinal metin ve görseller; kelimeler ve fotoğraflardan oluşmaktadır. Bu açıdan bakıldığında toplumsal gerçekliklerin yeniden üretilmesinde kullanılan fotoğraflar, gönderge olarak anlamlandırılarak, toplumsal değişme olarak tepkilerin capsin altında verilmesinde resmi haber sitelerindeki haberin fotoğrafının etkisi var mıdır?
- Sosyal medya, toplumsal değişimin bir boyutunu başlatan ve hızlandıran bir özelliği olması dolayısıyla; araştırmanın hem aracı hem de değişen toplumsal gerçekliklere karşı verilen tepkilerinin sonuçlarının görüleceği yer olarak varsayılmaktadır. Toplumsal ilişkilerin değişerek, toplumsal gerçekliklere caps altındaki yorumlarla tepki vermesi sosyal medyanın, sanal dünya olmaktan çıkarak; toplumsal gerçeklerinin resmi haber sitesindeki orijinal ve metinlerin etkisinin gösterilmesinde nasıl değerlendirilmelidir?

Bu araştırmanın sorunsallarına cevap aranmaktadır.

4. BÖLÜM

DEĞERLENDİRME

4.1. Değerlendirme

Sosyal paylaşım ağındaki toplumsal gerçekliklere nasıl yorum yaptıklarını açıklayabilmek için, sosyal paylaşım ağı olan Twitter Zaytung Haber hesabı incelenmektedir. Bu kapsamda Twitter Zaytung Haber hesabının mizahi bir dil ile toplumsal gerçeklikleri, ulusal haber sitesinin orijinal metni ve görseli ile vermesi, kullanıcıların bu konu hakkında yorum yapabilmesini sağladığı varsayılmaktadır. Bu sosyal paylaşım ağının haberlerine yapılan yorumların seçilmesinde; Türkiye’de yaşayanlar ve aynı dili kullananlar arasında anlamlı bir ilişki kurulabilmektedir.

Araştırmada ele alınan caps paylaşımları, Türkiye’de varolan toplumsal gerçeklikler; enflasyon, yoksulluk, işsizlik, Suriyeliler, ulaşım, ekonomi, siyaset, bilim, teknoloji, haberleri olmaktadır. Bu toplumsal gerçekliklerin nasıl algılanarak yorum yapıldığı incelemeye tabi tutulmaktadır. Bireylerin, toplumsal gerçeklikle bağlantılı olan bu Zaytung parodi haberlerine yorumları iki kategoriye ayrılarak incelenmektedir. Caps’in, toplumsal gerçekliği temsil etmesi iki kategoride sınıflandırılmaktadır. Birincisi, Ulusal haber sitelerindeki orijinal metni ve görseli kullanarak temsil etmesidir. İkincisi, Türkiye’deki toplumsal gerçekliklerden yola çıkarak tamamen Zaytung’un parodi haber üretmesidir.

Sosyal paylaşım ağındaki toplumsal gerçeklikler iki kategoride sınıflandırılabilir.

Ulusal haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki gerçekliği

Zaytung’un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi

Sosyal paylaşım ağındaki toplumsal gerçekliklere yapılan yorumlar iki kategoride incelenmektedir.

Ulusal haber sitesinin orijinal metni ve görseline yapılan yorumlar

Zaytung’un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğe yapılan yorumlar

Bu araştırmada bireylerin, toplumsal gerçeklik haberlerine sosyal medyada Zaytung Caps’i altında yorumda bulunması, değişen tepki verme şekilinin bir sonucu olduğu varsayılmaktadır. Toplumsal gerçeklik haberlerine, caps altında yorum yapılması; bireylerin, yeni bir bilgi üretmesini sağladığı varsayılmaktadır. Twitter zaytung haber hesabının seçilme nedeni ise, Türkçe içerisine yerleşmiş olan Zaytung haber kullanımından kaynaklı olmaktadır. Bilgi üretilirken yararlanılan “Zaytung haber” söylemi, parodi haberlerin toplumsal gerçeklikle bağlantılı olduğunu göstermek amaçlı kullanıldığı varsayılmaktadır. Zaytung haber; Ulusal haber sitesilerinin; Habertürk, Sputnik vb. orijinal haber metnin ve görselinin izlerini taşıyan fakat sosyal paylaşım ağının bu mizahi haberlere yorum yapmasına fırsat verdiği haberler olmaktadır. Bu haberler, Baudrillard’ın Hiper-gerçeklik Kuramını açıklarken bahsettiği dört durumla ilişkilendirilerek kategorik sınıflandırmadan yararlanılmaktadır. Tezin 23. Sayfasında bahsedilen Baudrillard’ın dört durum tanımlamasından yola çıkılarak aşağıdaki kategoriler oluşturmaktadır.

Resmi haber sitesinin orijinal metnin ve görsellerinin sosyal paylaşım ağındaki gerçekliğini gösteren, 500.000 ve üzerinde kişinin paylaşım yaptığı; eğitim, ekonomi, siyaset, işsizlik, ulaşım, enflasyon, yoksulluk, Suriyeli haberi ele alınmaktadır. Bu kategori içerisinde Zaytung’un mizahi dille ele aldığı toplumsal gerçekliğe yapılan yorumlar seçilmektedir.

4.2. Toplumsal Gerçekliklerin Temsillerinin Sınıflandırılması

4.2.1. Ulusal Haber Sitesinin Orijinal Metnin ve Görselinin Sosyal Paylaşım Ağındaki Temsili

4.2.1.1. Enflasyon Haberi

Ekran Görüntüsü 1: Enflasyon Haberi

zaytung @zaytung · 23 Şub
FotoHaber - Enflasyonla mücadelede yeni dönem: Devletin ardından özel sektör de Tanzim işine girdi... zaytung.com/fotohaberdetay...

Sputnik Türkiye @sputniktr
Bahçelerden çaldıkları meyve ve sebzeleri pazarda düşük fiyata satan 3 şüpheli suçüstü yakalandı sptnkne.ws/kM6X

11 251 1655

Emre Dagli @dgli_emre · 23 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Bu zaytung değil ama 😊

hakan aydin @husnuyusuf1 · 26 Şub
@zaytung @SemaKay91708010 adlı kullanıcılara yanıt olarak
Robin Food 🍌🍌🍌🍌
Tweeti Cevir

sesame @xylham · 26 Şub
Robbing Food

Gergin AdAm @kafalog · 23 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Bunlar yokluk hırsızlığı değil varlık hırsızlığı varlık (!)

NeO @erkanpesmen · 23 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Kafaya takmışlar zaytung'u bitirecekler 😊

1655 beğeni alan bu paylaşıma 11 kişi yorum bırakmıştır. İncelemeye tabi tutulan beş paylaşım ulusal haber sitesinin orijinal metin ve görseli üzerine olduğundan değerlendirmeye alınmaktadır. Haberin metni ve görseli; ulusal haber sitelerinden kontrol edilerek araştırmaya dahil edilmektedir. İncelemeye tabi tutulan bu paylaşımda, Zaytung'un mizahi bir dille ele aldığı toplumsal gerçeklik haberine yorumlar incelemeye tabi tutulmaktadır. İnceleme çerçevesinde sadece emoji veya fotoğraf yorumu atanlar, inceleme dışı bırakılmaktadır. Bunun sebebi ise; sosyal medyanın gerçeklik anlayışının değiştiğini gösterecek anlama sahip olmamasıdır. Emoji paylaşımları da toplumsal gerçekliğe, değişen tepki şekilleri olarak gösterilebilir.

Orijinal metinli haberin resmi üzerinden şekillendirilen bu haber, sosyal medyanın kendi gerçekliğini oluşturmaktadır. Gerçekliğin arttırılması için orijinal metinli haberde kullanılan görselin kullanılması tam anlamıyla değişen toplumsal ilişkileri açıklar niteliktedir. Zaytung'un mizahi bir dille toplumsal gerçeklik üzerine yorum yapılmayarak, resmi haber sitesinin orijinal metin ve görselli haberine yorum yapılmaktadır. Burada dikkat çekici unsur olarak Zaytung haber kullanılmakta; orijinal metin ve görselli habere yorum yapılması sağlamaktadır.

Türkiye'de meyve sebze fiyatlarının artması sebebiyle alışveriş yapılamaması bağlantısı kurularak oluşturulan bu sosyal medya haberi, meyve sebze fiyatlarına karşı yorum yapılabilmesini sağlamak amaçlı caps yaratılmaktadır. Resmi haber sitesinin orijinal metin ve görselli haberinden tamamen bağımsız olmayan bu caps, Baudrillard'ın bahsettiği 2. durumdur; derin bir gerçekliği değiştirerek, gizleyen yansımadır. Yansımayı açıklamak için yararlanılan Garfinkel'in bağlam yetisinden yararlanılarak bu yansıma yorum yapılabilmiştir. Meyve sebze fiyatlarının artışından kaynaklı alışveriş yapılamaması gibi toplumsal gerçeklik ile birleşerek, Zaytung caps'i altında değişen toplumsal ilişkiler bağlamında ele alınarak yorum ile birlikte tepki verdiği varsayılmaktadır.

Ulusal haber sitesindeki orijinal haber ve görselden bağımsız olmayan bu bilgi, Baudrillard'ın bahsettiği 2. durumdur; derin bir gerçekliği değiştirerek, gizleyen yansımadır. Yansımayı açıklamak için yararlanılan Garfinkel'in bağlam yetisi ile kullanıcıların yorum yapabilmesi sağladığı varsayılmaktadır. Meyve sebze fiyatlarının

artışından kaynaklı alışveriş yapılamaması Zaytung capsteki haberle birleşerek yeni bir bilginin paylaşımına sokulmasını sağlamaktadır. Meyve sebze alamayanların düşük fiyata bu çuvallardaki meyve ve sebzeleri satmak için çaldıkları haberin oluşturulmasını sağlamaktadır. Bu durum da Robin Hood ekolü ile özdeşleştirilmektedir. Robin Hood'un anlamı zenginden alıp fakire veren anlayıştır. Bunların hepsi bağlam yetisi ile anlamlı bir bütün haline gelmektedir. Robin Food diye türetilen anlam ancak bağlam yetisi kavramı ile olmaktadır.

Zaytung haber sitesinde kullanılan resmi haber sitesindeki orijinal metin ve görselin kullanılması nedeniyle orijinal metin olarak algılanmasına neden olarak yorum yapılmasına sebep olduğu varsayılmaktadır. Tam olarak resmi haber sitesindeki orijinal metin ve görselden bağının kopmamasıyla heber dilinin taklit edilmesi resmi haber sitesiyle arasındaki izlerin bulanıklaşması araştırmanın odağında bulunan, toplumsal ilişkilerden tepkilerin yorumlar aracılığıyla yapıldığını göstermektedir.

Tanzim satışlarıyla bahsedilmek istenen, Türk halkının, İkinci Dünya Savaşı dönemi ve sonrasında un, şeker, çay kuyruğuna girmiştir ve burada tanzim satışları derken 1950'li yıllara gönderme yapılmaktadır. Bu durum ancak bağlam yetisi ile bu kültür içerisinde anlam kazanmaktadır.

Toplumsal gerçekliğe verilen tepkilerin caps altındaki yorumlarla gerçekleşmesi, değişen toplumsal ilişkiler bağlamında yoğunlaşmaktadır. Toplumsal olarak değişimin bir yönünü ile açıklanabilmektedir. Bu durum tek başına internetin gelişimi ile ilgili olmayarak; yeni enformasyon teknolojilerinin gelişimi toplumun yapısı değişimi, toplumsal olarak sadece sermaye odaklı üretimden çıkarak bilgi odaklı üretime geçildiğinin bir sonucu olabilmektedir. Bilginin her anlamda önem kazandığı bu dönemde internet ile birlikte bilgiye erişimin ve bilginin yayılmasının toplumsal değişimde bir yönünü göstermektedir. Bilgiyle şekillenen bir toplumdan bahsedebilmek mümkün olmaktadır. Toplum da dönüşürecek ve daha iyi bir topluma ulaştıracak şeyin bilgi olduğu düşünülmektedir. Burada bilgi olarak ele alınan; resmi haber sitesindeki orijinal metin ve görselli bir haber olmaktadır.

Anket, röportaj vb. yöntemlerle yapılan araştırmaların aksine yaş, cinsiyet, yer, meslek gibi niteliklerin önemsizleştiği sosyal medya paylaşımlarının önemli olduğu

araştırmaların artacağı varsayılmaktadır. Bu araştırmalar içerisinde değişen toplumsal ilişkilerin inceleneceği bir mecraya olarak sosyal medyada, hem tepki verme Şekilleri değiştirirken hem de bilgi üretilmesini sağladığı düşünülmektedir. Toplumsal ilişkilerde değişmenin bir boyutu olarak, ulusal haber sitesindeki orijinal metin ve görsele yorum yapılabilmesi, sosyal medyanın kendi gerçekliği üzerine araştırmaların artacağı öngörülmektedir. Araştırmaların önemli bir kriteri olan cinsiyet, yaş, yer, meslek grupları araştırmada yararlanılan kriterlerin yanısıra günlük hayattaki rol ve performansına yansıtılmak istenen performansına dayalı yorumlar olmaktadır.

Goffmann'ın kuramına göre günlük hayatta kendisini, rol ve performansı ile gerçekleştiren bireyler, sosyal medyada yorumlarıyla kendilerini yeniden Şekillendirmektedir. Sosyal medya bireylere, değişme imkanı tanıdığı gibi bunun sonucunda da kendisini dönüştürmeye başlamaktadır. Bireyleri bilgiyle dönüştüren sosyal medya, bireylerin toplumsal gerçekliğe tepkisini yorumlar aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Bu durum, bilginin hakimiyetidir. İnternet sayesinde istediği bilgiye erişebilen birey, bilginin doğruluğunu da kendisinin araştırması zorunluluğuyla karşı karşıya olmaktadır. Bu ekstra zaman ve çabayı gerektirmektedir. Fakat araştırmada, odaklanılan konu değişen tepki Şekilleri olmaktadır.

4.2.1.2. Ekonomi Haberi

Ekran Görüntüsü 2: Ekonomi Haberi

zaytung @zaytung · 16 Şub

2 kilo soğanı 2 TL daha ucuza almak için kışın ortasında 2 saat beklediği kuyruğun "Varlık Kuyruğu" olduğunu öğrenen Lokman Yüce(58) endişeli: "İnşallah bu para beni bozamaz..." zaytung.com/fotohaberdetay

<http://zaytung.com/fotohaberdetay.asp?newsid=354725>

Erdoğan'dan 'tanzim satış' yorumu: İki tür kuyruk vardır, bir yokluk kuyruğu, iki varlık kuyruğu; bizimki varlık kuyruğu

"Belediye başkanları teröre bulaşmışlarsa kayyım atarız"

68 1271 4873

Jiddu Fante @jiddufante · 17 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Tanzim satış fiyatı + satış noktasına gidiş geliş yol ücreti + kuyrukta beklerken alınan poğaçaya simit çay = Pazar fiyatı

M. Y. Yörükoğlu @MYusufYorukoglu · 16 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Varlık kuyruğu iPhone kuyruğudur...

benkendimce @benkendimce · 17 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Aslında kısmen dediği doğru , ama hadi o zaman yoktu da kuyruk vardı , şimdi varlık içinde yokluk daha kötü değil mi !!!! Var ama vatandaşın parası yok

yumurta hesap @yumurdahesab · 16 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
70'lerde mal yoktu, para vardı. İnsanlar bol paralarıyla az olan malı almak için kuyruğa giriyordu. Bugün ise mal var para yok. İnsanlar paraları olmadığından, ihtiyaçları olan malı ucuza almak için kuyruğa giriyor. Varlıkta var yoklukta, kafam karıştı 😊

Latif Uğurluçimen @latif526907 · 17 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Yokluk kuyruğunda ürün yoktu cebimizde para vardı, varlık kuyruğunda ürün var ama cebimizde para yok.

Kayahan Nacar @Knacar · 17 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Bence bu siyaset sizi (zaytungu) işsiz bırakır

Tantuni adam @gavurundolu · 16 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Adam haklı. Bizde domates biber patlıcan hepsi var ama pahalı. Bizde olmayan tek şey para. Ha neden pahalı dersiniz: mazot pahalı, gübre pahalı , ilaçlar pahalı, köprüler pahalı. Bunlar içinde tanzim olur mu dersiniz?

64

4873 Beğeni, 1271 yeniden paylaşılan bu paylaşıma 68 kişi yorum yapmıştır. İncelemeye tabi tutulan yedi yorum ulusal haber sitesindeki orijinal metin ve görsel üzerine yapılan yorumlardan oluşmaktadır.

Türkiye’de artan meyve sebze satış fiyatlarının artmasından kaynaklı tanzim satışlarının başlaması üzerine tanzim satışlarına başlanmıştır. Bunun sonucunda pazarlarda kuyruklar oluşmaya başlamıştır. Garfinkelin bağlam yetisiyle anlamlandırılabilir olan bu kuyruklar varlık kuyruğu olarak nitelendirilmektedir. 1950’li yıllardaki karne ile alınan meyve sebze, un-şeker-tuz satışlarından bahsedilmektedir. Bu durum da yokluk kuyruğu olarak tanımlanmaktadır.

Zaytung’un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil ettiği duruma yorum yapılmamaktadır. Bağlam yetisiyle anlam kazanan 1950’lilerdeki karne ile satış yapılan döneme gidilerek yokluk kuyruğunun sebebinin yokluk olduğu üzerine yorum yapılmaktadır. Şuanki durumun tam tersi olduğu görüşünde olan sosyal medya kullanıcısı; şuan ürünün olduğu ama vatandaşın bütçesinin olmadığından bahsetmektedir. Bu Zaytung’un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğe yorum yapılabilmesini sağlamaktadır. Bu toplumsal gerçeklik üzerinden farklı bir kuyruk tanımlaması da yalancılık kuyruğu üzerinden olmaktadır. Bir diğer yorum ise Zaytung’un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğe yapılan yorumlar üzerinden yeni bir bilgi daha eklenerek daha Iphone kuyruğu üzerinden olmaktadır.

4.2.1.3. İşsizlik Haberi

Ekran Görüntüsü 3: İşsizlik Haberi

zaytung @zaytung · 18 Şub
FotoHaber - Anadolu turnesi kapsamında bugün de Rize'de sahne alan Varlık Kuyruğu'na vatandaşlardan yoğun ilgi... zaytung.com/fotohaberdetay...

10 kişilik işe 12 bin 571 kişi başvurdu <http://zaytung.com/fotohaberdetay.asp?newsid=354778>

Rize'de Gençlik ve Spor Bakanlığı için açılan 10 kişilik temizlik işçi kadrosuna 12 bin 571 kişi başvurdu.

16 232 1173

Zafer ÇOLAKOĞLU @colakogluzafer · 18 Şub
@zaytung @DenizBzky adlı kullanıcılara yanıt olarak
Önceki seçimde ne kadar oy vermişsiniz?? Rize.
1 9

Mustafa Atalay @atalay53mustafa · 20 Şub
Yaklaşık yüzde 70 oy verildi.
1 2

Zafer ÇOLAKOĞLU @colakogluzafer · 20 Şub
%70 üzerinde oy çıkar 31 martta 😂😂
2

BAB @_B_A_B_ · 18 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Alacakları isimler çoktan bellidir, onun yeğeni bunun oğlu, onlarda bu kuyrukta değildir...
2

Mr.Owl @MarcusGlaber · 18 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Oo sadece soğan değil, işçide ucuz ve bol. Bolluk içinde yaşıyoruz, oy vermeye devam edin rize :)

@vebenbirzg · 18 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Varlık ve bolluk kuyruğu bu lütfen alay etmeyin !!!
1

1173 kişinin beğendiği 232 kişinin yeniden paylaşım yaptığı bu paylaşıma 16 kişi yorum bırakmıştır. Bu yorumlar içerisinden küfür, emoji içeren tweetler seçilmeyerek altı yorum incelemeye tabi tutulmaktadır. İnceleme çerçevesinde 10 yorum olan emoji veya fotoğraf yorumu atanlar, inceleme dışı bırakılmaktadır. Bunun sebebi ise; değişen toplumsal ilişkilerdeki, tepki verme biçimi olarak sosyal medya yorumu dahilinde incelemeye alınamamasıdır. Orijinal metnin gerçekliği ise; resmi haber sitelerinden kontrol edilerek araştırmaya dahil edilmektedir. İncelemeye tabi tutulan bu paylaşımda, Resmi haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki gerçekliği incelemeye tabi tutulmaktadır.

Türkiye’de artan işsizlikle ilgili haberler oldukça fazladır. Artan işsizlikle, artan meyve sebze fiyatları birleştirilerek, varlık kuyruğuna atıfta bulunmaktadır. Yokluk kuyruğu olarak adlandırılan kuyruk, Türkiye’nin zamanında karne ile un, şeker, tuz aldığı zamana göndermede bulunmaktadır. Türkiye’nin şuan içerisinde bulunduğu durum ise varlık kuyruğu olarak nitelendirilmektedir.

Bu iletinin anlamlı bir bütün oluşturması ise Garfinkelin refleksivite kavramı ile açıklanabilmektedir. Bu bağlamda refleksivite, sosyal bir gerçekliğin inşa edilmesi, gerçek bir olaya dayandırılmaktadır. Varlık kuyruğundan yokluk kuyruğuna doğru anlamların inşası ise Garfinkel’in kuramına göre, bağlam yetisi ile mümkün olmaktadır. Yorumlara bakıldığında tüm bu çıkarımların bağlam yetisiyle birlikte yorum yapanların da aynı şekilde yorumladığı görülmektedir. Baudrillard’ın bahsettiği 1. durum; derin bir gerçeklik temsilidir.

Resmi haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki gerçeklikler, birbiriyle bağlantılı olarak ilerlemektedir. Bağlam yetisinin önemi; enflasyon ve ekonomi haberleriyle bağlantılı olarak oluşturulan bu işsizlik haberiyle, günlük hayattaki toplumsal gerçeklikler ile Zaytung’un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesinin aynı doğrultuda gittiği göstermektedir. Olaylar ve haberler arasındaki bağlantılar, sosyal medya bir aracı olurken; bilgidan bilgi üretilmesi konusunda amaç olmaktadır.

Günlük hayatta, pazardaki patates-soğanın fiyatının artması, ekonomik sıkıntılara rağmen, Türkiye’nin 2019 yerel seçimlerinde bu durumun, seçim sonuçlarına

yansımayacağı görüşünde uzlaşmaktadır. Sosyal paylaşım ağındaki varlık kuyruğu gerçekliğiyle bağlantılı olarak oluşturulan iş kuyruğu arasındaki bağlantı, Garfinkel'in kuramına göre üye kavramı ile açıklama getirilebilmektedir. Türkiye vatandaşları arasında anlamlı bir haber olan işsizlik kuyruğu, ekonomi ve enflasyonla bağlantılı olmaktadır.

4.2.1.4. Ulaşım Haberi

Ekran Görüntüsü 4: Ulaşım Haberi

zaytung @zaytung Takip ediliyor

Bugün Açılacak Olan Halkalı-Gebze Banliyö Hattı İçin Oranlar Açıklandı. İlk hafta kaza olur: 2.65, İlk ay kaza olur: 2.05...
[zaytung.com/haberdetay.asp ...](http://zaytung.com/haberdetay.asp...)

04:38 - 12 Mar 2019

355 Retweet 2.238 Beğeni

Mustafa Akşit Akgök @m_aksit_akgok · 12 Mar
@zaytung @ozvois adlı kullanıcılara yanıt olarak
İnsan hayati uzzerinden espri üretmesiniz.

Vakt-i Veda @VedaVakt · 12 Mar
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Yazık,iyi bir temennide bulunmaktan dahi acizsiniz.!milli bir kayıp olsun, can kaybı olsunda seyre bakalım, hizmeti yapana çamur atalım diye beklenti içinde olmaktan utanmaktan yoksunuz.her zerrenizle ihanettesiniz!!!

Mustafa Kartal Yücel @MustafaKartalY1 · 12 Mar
Burada maksat can kaybı olsun yahut milli değerler gibi kistaslar değil.Önümüzde ki yaşanmış acı tecrübelerin dile getirilmiş olması.Her yaktı ihanete bağlamınız yok mu tutturmuşsunuz bir argüman ihanet ihanet

Vakt-i Veda @VedaVakt · 12 Mar
Bunun yerine kazasız belasız kullanmak nasip olsun,vatandaşa hayırlı olsun diyemezmiydi?

2238 kişinin beğendiği 353 kişinin yeniden paylaşım yaptığı bu paylaşıma 88 kişi yorum bırakmıştır. Bu yorumlardan dört yorum incelemeye tabi tutulmuştur. Türkiye'nin kış aylarında yoğun kar yağışı alan doğu illerinde yolların kapanması ve haber alınamadığı ile ilgili haberler oldukça fazladır. Bu haberin anlamlı bir nitelik kazanması ise Garfinkel'in kuramına göre, Refleksivite kavramı ile açıklanabilmektedir.

Halkalı- Gebze Banliyö hattının açılışı, Çorlu tren faciası hatırlatılarak bu haber yapılmaktadır. Çorlu tren kazasında birçok kişinin vefat etmesi önemli bir toplumsal gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Mizahi bir dille buna vurgu yapılmaktadır. Bazı kullanıcılar tarafından bu durum hoş karşılanmazken, birçok kişinin vefat ettiği tren kazasının bu şekilde ele alınması eleştirilmektedir.

Diğer kullanıcı yorumlarında bağlam yetisi ile birlikte birçok tren kazasına gönderme yapılırken dikkat çekilen bir diğer nokta olan; o kazadan sorumluların araştırılmamasına dikkat çekilmektedir. Bu konunun araştırılması meclis gündemine getirilerek, araştırılmamasına karar verilirken kullanıcı yorumlarında bu durumdan bahsedilmektedir.

Bu tür kazaların olmaması yönünde ironi yapılarak bu paylaşım yapılmaktadır. Ancak bazı sosyal medya kullanıcıları tarafından bu durum gerçek zannedilmektedir. Burada Baudrillard'ın hipergerçeklik olarak bahsettiği gerçek ile gerçek olmayan arasındaki bağ oldukça silikleştiğini göstermektedir.

4.2.1.5. Suriyeli Haberi

Ekran Görüntüsü 5: Suriyeli Haberi

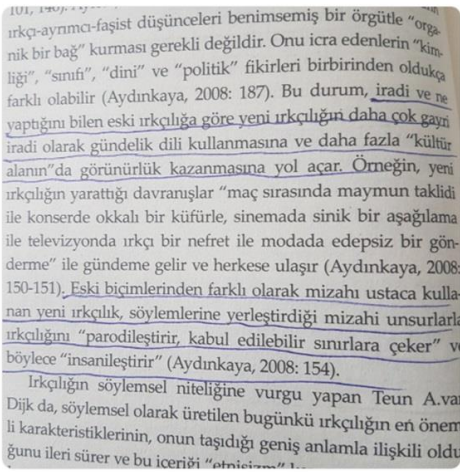
zaytung @zaytung · 23 Mar
Fatih'teki Türk Azınlığın Kendilerine Belediye Başkanı Seçmeye Çalıştığını Yeni Fark Eden Suriyeliler Tepkili: "Siz hayırdır ya?" zaytung.com/haberdetay.asp...

<http://zaytung.com/haberdetay.asp?newsid=356144>

63 1203 5507

anarko sufist @anarkosufist · 24 Mar
Mizah yeni ırkçılıkta meşrulaştırma aracıdır aynı zamanda

1 4

Kunter @FeritKunter · 24 Mar
İngilizce tabeladan: Cafe'den, Restaurant'tan, Center'den, Mall'dan, Steak House'den, Burger'den, Express'ten vesair mekandan mustaribiz, öyle de bu işleri İngiliz yürütmüyor ki, tabelayı iştah ve gururla dükkanının tepesine asan kişi sen ben kadar Türk'tür. Kimi bayrak da asar.

Boşış A.Ş. @BakBunuDinle · 24 Mar
Aynı şeyi söylüyoruz, algıda seçicilik yapıyoruz, on yıllardır İngilizce tabelalarda, kendi ürettiğimiz markalarda bu kelimelerin yabancı olması hiç bize dokunmadı. Bu ülkede @womantvcomtr adında kadın televizyonu var. @stargazete var ya. Hiç rahatsız etmedi bizi ama.

1 2 1

aydogan @ardaaydogan · 23 Mar
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Fatih'te sık bulunmayanlar veya orada yaşamayanlar yazmasın lütfen. Bir Arap ilçesinden başka bir şey değil. Yine fotoğrafta dükkanlarda Türkçe tercüme de var birçoğunda o da yok, sadece Arapça. Zaytung'un tek yanlışı çoğunluk Suriyeliler yüzünden değil, Arap turistler yüzünden.

8

Beh'zat ZeyTin @GuzuBurhan · 23 Mar
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Sürkiye mi burası, biliyorum bir ara gitmişim, hatırlıyorum. 😊

4

5507 kişinin beğendiği 12033 kişinin yeniden paylaşım yaptığı bu paylaşıma 63 kişi yorum bırakmıştır. Bu yorumlardan 4 yorum incelemeye tabi tutulmuştur.

Suriye devlet başkanı Beşar Esad'a karşı 2012 yılında başlayan barışçıl protestolar, iç savaşa dönüşmüştür. Türkiye gündemini oldukça etkileyen bu süreç, iç savaştan kaçanların Türkiye'ye göç etmesine sebep olmuştur. Bu sürecin Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü tarafından yürütülmesi ve Türkiye'nin de bu sığınabileceği ülkeler listesinde yer almasıyla; Türkiye'deki Suriyeli nüfusundan artış yaşanmaktadır. Özellikle oldukça fazla sayıdaki Suriyeli göçmen İstanbul'un Fatih semtinde yaşamakta ve çalışmaktadır.

Suriyeli göçmenlerin bazılarının Türkiye'ye göç etmesi ve mülteci haklarından yararlanmaya başlamasıyla birlikte; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları arasında bu durum tepkiyle karşılanmaya başlamıştır. Korunma, barınma, çalışma konusunda yapılan yardımları kendi vatandaşına yapmazken; Suriyelilere yapılması tartışma konusu olmaktadır. Türkiye gündeminde oldukça öneme sahip olurken; Türkiye'nin belediye başkanı seçim dönemine girmesiyle birlikte Fatih'te yaşayan Suriyeliler, sosyal paylaşım ağında bu haberle yer almaktadır. Suriyeli göçmenlerin Fatih'teki varlığı, Resmi haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki temsili bu haberle olmaktadır.

Hem bilgiye erişim hem de bilginin üretilip dağıtılmasında önem olmaktadır. Suriyelilerin İstanbul'un Fatih semtindeki fazlalığı sosyal medyadan öğrenilirken; bu bilginin sosyal medyada yayılması ise Resmi haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki temsili bu haberle ile olmaktadır. Bu temsil, Türkiye'nin belediye başkanı seçim döneminde olmasıyla bağdaştırılarak aktarılmaktadır. Baudrillard'ın bahsettiği 1. durumla; derin bir gerçekliğe sahip bir yansıma olarak incelenebilmektedir.

Bauman'ın bağımsız İnsan kavramıyla bahsettiği birey, sosyal medyadaki bilgiye hemen erişim sağlayarak Fatih'te yaşayan Suriyelilerden haberdar olmaktadır. Suriyeli göçmenlerle ilgili düşüncelerini, Ulusal haber sitesinin orijinal metni ve görseline yapılan yorumlar altında ifade etmektedir. Bilginin erişildiği ve yayıldığı bir mecra olarak sosyal medyada bireyler, bağlarından kurtulmaktadır. Günlük hayatta önemli olan yaş, cinsiyeti, boyu, kilosu sosyal medyada onu tek bir cinsiyette görülmesini sağlamaktadır. Bu durumun kadın veya erkek olarak ayırım yapılmadan sadece

bilginin anlamlandırılarak dağıtılmasında yaş, cinsiyet, medeni durumun yanısıra sosyal medya yorumlarının incelenmesi kapsamında günlük hayattaki performanslarına uygun olarak yorumda bulunmaktadır.

Resmi haber sitesinin orijinal metni ve görseline yapılan yorumlarda bağısız birey, cinsiyetinden yaşından bağımsız olsa da toplumsal rollerine uygun davranışlar sergilemesi gerekmektedir. Tam tersi olması durumunda birey, saygınlığını kaybedecektir. Sosyal paylaşım ağındaki kullanıcılar bir takım üyesi olarak kabul edilmektedir. Kategorilendirme, kişilerin Zaytung'un toplumsal gerçeklikleri temsilini nasıl anladıkları üzerine kurulu olmaktadır.

İncelenen yorumlar; Hem resmi haber sitesinin orijinal metin ve görseli olan Suriyelilerin Fatih semtindeki çokluğuna ve Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesine dairdir. Her iki kategoride değerlendirdiğimiz bu yorumlar, bilgiden bilgi üretilmesini göstermemize kolaylık sağlamaktadır. Bu paylaşımların nasıl algılandığı ve nasıl yorumlar yapıldığı üzerine açıklamalar dijital sosyolojinin inceleme alanına girmektedir. Bilgisayar ve telefon ekranında sürekli olarak akıp giden bilgiler artık sadece okuyucusu olunan bilgiler olmaktan çıkmaktadır. Bu bilgilere karşı yorumların ve yeni bir bilgi akışı oluşturmanın Garfinkel'in bağlam yetisi kavramıyla şekillenmektedir.

Bireylerin paylaşımları o kültür içerisinde anlamlı olmaktadır. Aynı dili kullananlar arasında bir etkileşim yaratmaktadır. Etkileşim çerçevesinde bakıldığında bireylerin günlük hayattaki yüzyüze etkileşimleri, yorum yapmak, beğeni bırakmak veya retweetlemek üzerinden yürütülmektedir. Tamamen etkileşimin sosyal medyada gerçekleştiğini savunulmamaktadır. Fakat günlük etkileşimlerinden farklı olmayarak ulusal haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki temsilinde toplumsal gerçekliklerin bilgisi önemli olmaktadır.

Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin sayısının artması, Resmi haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki temsili, Baudrillard'ın bahsettiği hiper gerçekliktir. Yani gerçekliğin kendisidir. Gerçekliğinde ötesindedir. Resmi haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki temsili, kullanıcılar tarafından mizah ile eleştirilebilir duruma gelmektedir. Sosyal paylaşım ağındaki toplumsal gerçeklik temsilinden, bilgi üretilmesini göstermektedir.

Resmi haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki temsili bir diğer yorum ise, zaytung'un ürettiği bilgiye karşı bir antitez olarak incelenmektedir. Fatih'te yaşayan birçok Suriyeliden ziyade arapların bu semtte çokluğundan kaynaklı olarak dükkan isimlerindeki Arapçadan bahsedilmektedir. Fakat bu durumun Suriyelilerin nüfus olarak yoğunlukta olmasından kaynaklı olmadığı, Arap turistlerin ihtiyaçlarını karşılarken kolaylık sağlamak amaçlı olduğu savunulmaktadır. Resmi haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki temsili sayesinde, Fatih'e birçok Arap turistlerin çok sık ziyaret ettiği bilgisine ulaşılmaktadır. Ağ toplumu'nda bireylerin bilgiye oturdukları yerden erişebilmeleri, yaşamadıkları bir yer hakkında bilgiye sahip olmalarını sağlamaktadır.

Ulusal haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki temsili, tamamen sadece o olay üzerinden yorum yapılmayarak, benzer olaylarla kıyaslanarak günlük hayattaki toplumsal gerçekliklerle anlatılmaktadır. Türkiye'de birçok dükkan isimlerinin İngilizce vb. isimlere sahip olmasına karşı tepkili olan kullanıcıların Garfinkel'in bağlam yetisi çerçevesinde bu konuyu anlamlandırmasına ve bağdaştırmasına sebep olmaktadır.

4.2.1.6. Siyaset Haberi

Ekran Görüntüsü 6: Siyaset Haberi

FotoHaber - Ali İhsan Yavuz'la "Varoluşçu Felsefede Yeni Ufuklar" yakında a haber'de... zaytung.com/fotohaberdetay...

<http://zaytung.com/fotohaberdetay.asp?newsid=358094>

102 1045 7179

Mehmet nokay @Mehmetnoqay · 18 Nis
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Einstein'a bir fizik profesörü soruyor. Şu formülünüzü anlayacağımız şekilde basit bir dille izah edebilir misiniz.
Einstein diyor ki. Bir şey vardı ve o şey kırırdıyordu.
İşte o şey bu şey:))

Şamil ÇALDAK @samil233423 · 19 Nis
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Varoluşçuluk. Weil'e göre bir bunalım, Mounier'ye göre umutsuzluk, Hamelin'e göre bunalım, Banfi'ye göre kötümserlik. Yavuz'a göre birşey 😊

Ayşegül @AysegulOztrk_34 · 18 Nis
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
J.P. Sartre mezarında ters döndü 🤔🤔🤔

Çay dökem mi abey @SeferiYakup · 18 Nis
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Subatomik parçacıkların belirli bir düzen içerisinde gibi görünse de aslında düzensiz hareket ettiğine vurgu yapıyor.

yzgkh @yzgkh · 18 Nis
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Daha çok Sezgiçilik bu. Yani diyor ki Ali İhsan Yavuz : "akla dayanan bilgi asla tam ve kesin olamaz". Delilim yok ama Sezgilerim bana burada bir şeyler olduğunu söylüyor)) #ekreмбаşkan

7179 kişinin beğendiği 1045 kişinin yeniden paylaşım yaptığı bu paylaşıma 102 kişi yorum bırakmıştır. Bu yorumlar içerisinde beş yorum incelemeye tabi tutulmuştur Türkiye, 2019 belediye başkanı seçim sonuçları döneminde Akp grup başkan vekili Ali İhsan Yavuz'un bu sözleri, siyasi rolü ile bağlantılı olmaktadır. Türkiye 2019 belediye seçim sonuçlarıyla ilgili yapmış olduğu bu yorum tek başına incelendiğinde anlamsız olarak görünmektedir. Garfinkel'in bağlam yetisi ile ancak anlamlandırılabilir. 2018 yılında Türkiye Cumhurbaşkanlığı seçimi yapılmıştır. Seçim sonuçları değerlendirilirken yayın akışının durdurulması, elektriklerin kesilmesi birçok haberi akıllara getirmişti. 2019 belediye seçimleri için de AK PARTİ grup başkan vekili, 2018 Türkiye Cumhurbaşkanlığı seçimindeki haberlere göndermede bulunarak bu yorumu yapmaktadır.

Ulusal haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki temsili, bu bilgiden bilgi üretmek üzerine olmaktadır. Fizik Profesörü Einstein'a atıfta bulunarak görecelik kuramını hatırlatmaktadır. Başka bir kullanıcı yorumuna göre ise bu paylaşım Paul Sartre'nin varoluşçuluğuna atıfta bulunmaktadır. Tüm bunların sosyal medya paylaşımlarında anlamlı bir bütün haline gelmesi Garfinkel'in takım üyesi kavramıyla açıklanabilmektedir. Türkiye'deki bireyler içerisinde şey kavramı hakkındaki açıklamalar belli bir takımın üyeleri arasında anlamlı olmaktadır. Buradaki takım üyeleri, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olmaktadır. Bir önceki seçimlerin sonuçlarıyla bağlantı kurularak sosyal medya paylaşımı anlamlandırılabilir.

Ulusal haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki temsili incelerken yararlanılan dijital sosyoloji, toplumun ortak hafızasıyla mümkün olmaktadır. Bu ortak hafıza toplumun geçmişte yaşadıklarıyla bağlantı kurmasıyla ilgili olmaktadır. Goffman'ın kuramına göre; toplumsal roller ve performanslar uyum içerisinde olması gerektiğini, grup başkan vekilinin de söylediği sözlerle siyasi bir partinin sözcülüğünü üstlendiği için tutarlı ve mantıklı açıklamalar yapması gerektirmektedir. Yorum incelemesinde, anlam karmaşası görülmektedir.

Anlam karmaşasının sebeplerinden biri de Baudrillard'ın kuramına göre, hiper gerçeklik ile bahsettiği 2.durum: Derin bir gerçekliği değiştirerek, gizleyen

yansımadır. Bireylerin paylaşımı anlamlandırarak kodlaması, bir önceki seçimle düşünüldüğü zaman anlamlı bir bütün haline gelmektedir.

4.2.1.7. Teknoloji Haberi

Ekran Görüntüsü 7: Teknoloji Haberi

zaytung @zaytung Takip ediyor

Akdeniz Bilişim Zirvesi'nde Bayılıp Sahneden Düşen "Mini Ada" İsimli Robotun 3 Aylık Hamile Olduğu Ortaya Çıktı...
[zaytung.com/haberdetay.asp ...](http://zaytung.com/haberdetay.asp...)

<http://zaytung.com/haberdetay.asp?newsid=351264>

12:42 - 9 Ara 2018

1.121 Retweet 6.284 Beğeni

melih @saifodias · 9 Ara 2018
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Yalan haber yapıyorsunuz... böyle bir şey yok. Robot oruçlu olduğu için başı dönmüş. Herkesin başına gelebilir.

Okan Yılmaz @OkanYlm63782226 · 9 Ara 2018
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Yarın ATV de Müge Anlı bebegin babası bulur

Haceievvel @Haceievvel · 10 Ara 2018
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Burdan da bu hamile esprisi (!) Çıkarırsınız artık 😊

aykırı gödelek @hepmuhaliF · 10 Ara 2018
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
aslında düşünsenize bu robotlardan harika imamlar olur yaw! Bir kere hata yapmazlar, bütün Kur'anı ezbere bilir. Harika vaazlar verir. Üstelik zırt pırt para toplamasına da gerek kalmaz. Tak fişi şarj olsun! Hah bir de çoluk çocuğa tecavüz etmez. Süper imam olur bu robottan!

Fatih P @FatihP17 · 10 Ara 2018
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Robota tecavüz edildiği anlaşıldıktan sonra hemen yayın yasası geldi. Yine AKP ye yakın birileri yürümüş Ada'ya anlaşılan...

Malatyalı bilim insanı Liseli genç evdeki fırında biyoplastik üretti
Konya'nın ürettiği robotla dalgıç geceler siz bunu da beğenmezsiniz

6284 kişinin beğendiği 1121 kişinin yeniden paylaşım yaptığı bu paylaşıma 110 kişi yorum bırakmıştır. Bu beş yorum incelemeye tabi tutulmuştur.

Türkiye gündeminde tecavüz, istismar, oruç, Müge Anlı'nın tatlı sert programı ile kayıp kişilerin ve suçluların bulunması 2019 yılının gündemden düşmeyen toplumsal gerçeklikler olmaktadır. Resmi haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki temsili Türkiye gündemindeki haberlerden oluşmaktadır. Türkiye gündeminden düşmeyen çocukların evlendirilmesi, kedi veya köpeğe vb. hayvanlara tecavüz edilmesi, çocukların hamile bırakılması sosyal medyada da tartışılmaktadır. Bu durumun teknolojik bir cihaz olan robot üzerinden anlam kodlaması yapılarak oluşturulmaktadır.

Ulusal haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki temsili, Baudrillard'ın 1. durumu olan: Derin bir gerçekliğin sahip yansımasıdır. Türkiye gündemiyle bağlantılı olarak yapılan yorumlar Goffman'ın kuramına göre, takım arkadaşları olarak nitelendirdiği, Türkiye'de yaşayan vatandaşların aynı anlam kodlarına sahip olarak çıkarımda bulunmaktadır.

Robotların, günlük hayatta birçok görevi kusursuz yapacakları üzerine varsayımlar bulunmaktadır. Bu sebeple robotlardan nitelikli bir imam yaratılacağı düşünülmektedir. Sosyal medya kullanıcıları Garfinkel'in bağlam yetisi kavramı kapsamında Türkiye gündemiyle bağlantılı olarak tecavüz etmeyen, namaz saatlerini planlayan, vaaz saatlerini düzenli olarak yapabilecek mekanizmalar olabileceğine dair yorumda bulunabilmektedir.

Ulusal haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki temsili bilgiden, yeni bir bilgi daha üretilerek başka bir resmi haber sitesinin orijinal metni ve görseline atıfta bulunmaktadır. Buradaki önemli olan durum resmi haber sitesinin orijinal metni ve görselinin sosyal paylaşım ağındaki temsilindeki bilgi olmaktadır. Bilgi, artık sadece internetten erişilen bir bilgi olmayarak; bilgiden yeni bir bilgi üretilmektedir. Bu bilgi, haberdur. Robotun düşmesiyle başlayan bu bilgi süreci, bir gencin evde neoplastik üretmesiyle ilgili haberin yayılmasını sağlamıştır.

Dijital teknoloji ve araçların bilginin önünü açması, yayılması konusunda da hız kazanmasını sağlamaktadır. Her türlü bilgiye kolaylıkla erişebilen Bauman'ın

tabiriyle Bağısız bireyler, Van Djik'in tanımlasına göre ağ toplumunda yaşamaktadır. Tek bir tık ile tüm bilgiye, eriştiği bilgidenden de yeni bilgiyi belli bir ağ içerisinde üreten bireylere dönüşmektedir.

4.2.2. Zaytung Haberinin Mizahi Olarak Toplumsal Gerçekliği Temsil Etmesi

4.2.2.1. Bilim Haberi

Ekran Görüntüsü 8: Bilim Haberi

The image shows a screenshot of a Twitter post. The main content is the cover of the magazine 'Zaytung SCIENCE', which is described as 'AYLIK POPÜLER BİLİM DERGİSİ'. The cover features several headlines and author names:

- KARA DELİK**: fotoğrafını çekenlerle konuştuk: "Telefonla Ay'ı çekince de bulanık çıkıyor. Niye öyle?"
- MİLLİ GURUR:** Story çizgisini nanometre boyutuna indirmeyi başaran **MERVE ÖGÜN**
- 2 kelimeyle geri zekalı olduğunuzu ispatlayın: AŞI KARŞITLIĞI**
- 'Dilbilim'in sınırlarına yolculuk:** **BERAT ALBAYRAK** bize ne anlatıyor?
- 3 kelimeyle geri zekalı olduğunuzu ispatlayın: Kuantum Düşünce Tekniği**
- Derginizle birlikte bedava: FARE (Deney filan yaparsınız)**

The Twitter interface shows 72 replies, 1757 retweets, and 9032 likes. A reply from user @oruckaradas is visible, dated 20 Nis, mentioning a response to a user @zaytung and referencing 'Çay Simit Hesabıyla Ekonomiye Giriş' and 'Bir Şeyin Fark Edilebilemezliği - Felsefeye Giriş Dersleri'.

9032 kişinin beğendiği 175721 kişinin yeniden paylaşım yaptığı bu paylaşıma 72 kişi yorum bırakmıştır. Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğe yapılan bir yorumdan yararlanılarak açıklama yapılmaya çalışılacaktır. Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi, zaytung dergi kapsamında oluşturulmaktadır. Tamamiyle toplumsal gerçeklikten koptuğunu söylemek mümkün olmamaktadır. Derginin kapağındaki konu başlıkları Türkiye gündemini yansıtmaktadır. Sağlık, bilim ve teknoloji, siyaset konularındaki haberler konu başlığı olarak verilmektedir.

Nasa'nın ilk defa karadeliğin fotoğrafını çekmesi Türkiye'nin bu konu ile ilgili olması Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesine olanak vermektedir. Bilimsel konulara Türkiye'nin dikkatinin çekilmesi amacıyla oluşturulan telefon kamerasıyla çekilen kara delik fotoğrafı başlığı atılmaktadır. Baudrillard'ın bahsettiği 2. durum: Derin bir gerçekliği değiştirerek, gizleyen yansımadır.

Sağlık üzerine dikkat çekmek amaçlı oluşturulan haber, Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi, aşı karşıtlığıdır. Ailelerin bebeklerini aşı yaptırmamasıyla ilgili olarak oluşturulan bu haber Baudrillard'ın bahsettiği 1. durum: Derin bir gerçekliğin sahip yansımasıdır. Pek çok hastalığın; suçiçeği, kabakulak, kızamık gibi hastalıkların kökünü yıllar önce kazınmış olmasına rağmen, tekrardan bu rahatsızlıklarla karşılaşılması aşı karşıtlığı olarak nitelendirilmektedir.

Sosyal paylaşım ağlarındaki gerçekliklerin gösterildiği mecra olarak Instagram oldukça popüler olmaktadır. Sosyal medya kullanıcılarının sürekli olarak izleme ve izlenme durumu; Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesinde önemli bir konu olarak araştırmada ele alınması gereken bir konu olmaktadır. Sürekli olarak instagramda paylaşım yapan bireylere dikkat çekmek amaçlı oluşturulan instagram haber başlığı, Goffman'ın bahsettiği takım arkadaşları içerisinde anlamlı olmaktadır. Bu takım arkadaşları instagram kullanıcılarıdır. Story çizgisini nanometre boyutuna indirgemekle ilgili olan haber başlığı Baudrillard'ın 1. Durum: Derin bir gerçekliğin sahip yansımasıdır.

4.2.2.2. Sosyal Medya Kullanım Haberi

Ekran Görüntüsü 9: Sosyal Medya Kullanım Haberi

Özlem Uçay(24), Instagram Kesintisi Boyunca Ne Yiyip İçtiğini, Hangi Diziyi İzlediğini ve Spotify'de Ne Dinlediğini Bu Sabah Düzenlediği Bir Basın Toplantısıyla Kamuoyuna Açıkladı...
[zaytung.com/haberdetay.asp ...](http://zaytung.com/haberdetay.asp...)

07:48 - 14 Mar 2019

246 Retweet 2.141 Beğeni

Asli @acelebi · 15 Mar

@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak

Oyy yorumlara baktımda Zaytungu bilmeyen bazı arkadaşlar sanırım. Dağılın len gidin burdan 😂😂

Ayşe @layseyim · 14 Mar

@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak

Haberin ironi olduğunu anlamayıp yorum yapanlar var. Yoksa onlar da ironi yapıyor da ben mi anlamadım?

1

5

2141 kişinin beğendiği 246 kişinin yeniden paylaşım yaptığı bu paylaşıma 100 kişi yorum bırakmıştır. Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğe yapılan yorum olmasında bu iki yorumdan yararlanılarak açıklama yapılmaya çalışılacaktır.

Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi, günlük hayatta karşılaşılan sosyal medya kullanım alışkanlıklarını eleştirmek üzerine oluşturduğu gözlemlenmektedir. Bu durum tam olarak günlük hayat gerçeklikten bağımsız bir gerçeklik olmadığını göstermektedir. Sosyal medya kullanımının, hayatın her anına yayılmış olması; Ağ toplumu'ndaki bireylerin dünyanın bir ucundaki habere anında yetişmesini sağlarken toplumsal olarak da tepkisini de sosyal medyada yorum yapark vermektedir. Toplumsal değişimde tepki vermenin yorum yapılarak verilmesi bilginin ön plana alınması olması gerekirken belli bir kesim tarafından da bilginin değil, görüntünün önem kazanmasına neden olmaktadır. Görüntülerin önem kazandığı yeniçağda, gösterilenin önem kazandığı temsiller ile karşılaşılmaktadır.

Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi, günlük hayattan farklı olmayarak belli bir kesimin sosyal medya kullanım alışkanlığını göstermek amaçlı oluşturulmaktadır. Tüm günlük yaşamını sosyal medyada paylaşarak göstermek amaçlı yaşanan sosyal medya kullanılmaktadır (Yurdigül, Y. Elitaş, T. (2017), voyörizm ve teşhircilik bağlamında sosyal medya'nın mahremiyet sorunu: Instagram ve periscope örneği, sosyoloji divanı, 5 (9): 129-145).Bu haber, Baudrillard'ın 1. durum: Derin bir gerçekliğin sahip yansımasıdır. Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi, günlük hayattan bağımsız olmadığını göstermektedir.

Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi araştırmada, internetin ortaya çıkması ve yaygınlaşmasıyla başlayan bir süreç olarak karşılaşılmaktadır. Sermaye odaklı günlük ve çalışma hayatının değişimi tam olarak bilginin çalışma ve günlük hayata yansımasıyla gerçekleşmektedir. İnternetin sağladığı kolaylık ile bilgiye erişim kolaylaşarak toplumu, bilgi dönüştürmektedir. İçerisinde bulunan bu toplum tipi, geçmişte tüm toplum tiplerini kapsayarak gelişmekte ve gelişme devam etmektedir.

4.2.2.3. Ekonomi Haberi

Ekran Görüntüsü 10: Ekonomi Haberi

Zaytung Dergi - Pazar (Şubat 2019)
zaytung.com/dergi.asp?drji...

<http://zaytung.com/dergi.asp?drjid=408>

Aylık pazar yeni ve alışveriş dergisi

İnceleme
**Hangi Sebze,
Kaç TL'den Sonra
Terör Kapsamına Girer?**

**Pazarlıkta
Yeni Dönem**
"İnmiyo musun?
Peki...
Arıyorum 155'li..."

Kavga Sebebi
"Seçmece değil abla,
ben veriyorum..."

0 Ses Türkiye
"100 liralık ne
aldım ben ya?"

**Derginizle
birlikte bedava
Bir dal
mavdanoz!**

 Selinella @Selinella3 · 10 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Hangi senze kaç tlden sonra terör kapsamına girer kısmına yarıldım zaytung
aşığım sana yaaa ❤️❤️❤️

🗨️ ↻️ ❤️ 4 📧

 Ahmet kılıç @Ahmetk156330798 · 10 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Hal mafyası diye bir şey var

🗨️ ↻️ ❤️ 2 📧

 Tuşbeyinli @bahar_cumhur · 11 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Bir dal maydanoz nedir ya,upon biriktirsek..

🗨️ ↻️ ❤️ 📧

1239 kişinin beğendiği 206 kişinin yeniden paylaşım yaptığı bu paylaşıma yedi kişi yorum bırakmıştır. Bu yorumlar içerisinden küfür, emoji içeren tweetler seçilmeyerek üç yorum incelemeye tabi tutulmuştur. Ulusal haber sitesinin orijinal metni ve görseline yapılan yorumlar

bu üç yorumdan yararlanılarak açıklama yapılmaya çalışılacaktır. Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi, zaytung dergi kapsamında oluşturulmaktadır. Tamamen toplumsal gerçeklikten koptuğunu söylemek mümkün olmamaktadır. Derginin kapağındaki konu başlıkları Türkiye'nin ekonomi gündemini yansıtmaktadır.

Türkiye'de meyve sebze fiyatları iki üç liradan 2019 yılında dokuz-on liraya yükselmiş olması, bireyler tarafından tepkiyle karşılanmaktadır. Fakat bu durum meyve ve sebze halleri tarafından fırsata çevrilmeye çalışılarak depolarda saklanıldığı varsayımına dayanmaktadır. Bu bağlamda saklanan meyve ve sebzelerin, hükümet tarafından bulunması ve fiyatların aşağıya çekilme çabası, terörizm kapsamında değerlendirilmektedir.

Artan meyve sebze fiyatlarıyla, bireylerin alım gücünün düşmesi birleşerek dergi hediye olarak bir dal maydonoz hediyesi sunulmaktadır. Bu durum tam olarak alım gücü düşen insanların ekonomik sıkıntıya düşmesine dikkat çekilmeye çalışılmaktadır. İncelenen kullanıcı yorumuyla birlikte, ile Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğe yapılan yorumlar dan yeni bir bilgi üretilmektedir. Kupon biriktirme fikri ortaya atılmaktadır. Bu kupon biriktirme durumu Goffman'ın Takım arkadaşları çerçevesinde değerlendirildiğinde anlamlı olmaktadır. Takım arkadaşları olarak nitelendirilen Türkiye'de yaşayan ve bu gönderiyi anlamlandırabilen kullanıcılar olmaktadır.

Türkiye gündeminde önemli bir yere sahip olan o ses türkiye yarışma programı, ekonominin kötüye gitmesi ve işsizlik problemlerinin çok olmasından kaynaklı olarak sanatçılar kendi reklamlarını rahatça yapabildikleri bir konuma sahip olmaktadır. Ekonominin de aynı şekilde kötü duruma gitmesi dergi kapağında, 100 liraya ne alayım ben başlığı ile ele alınmaktadır.

Derginin başlıklarında, Türkiye'nin ekonomik gündemiyle yakından ilişkili olmasıyla kaynaklı olarak Baudrillard'ın bahsettiği 1. durum: Derin bir gerçekliğin

sahip yansımasıdır. Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğin temsiline yapılan yorumlar aslında Türkiye gündemindeki gerçekliklerden farklı olmamaktadır. Tam anlamıyla alaycı bir dille Türkiye gündemini yansıtmaktadır. Toplumsal gerçekliğin kendisiyle bağlantılı oluşu, Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçeklik temsiliyle silikleştirmektedir. Yaratılan bu toplumsal gerçeklik yeni bir bilginin üretilmesine sebep olabilmektedir. Konulara arasında bağlantı kurularak yorumlar yapılmaktadır. Bu durum Garfinkel'in kuramında bahsettiği bağlam yetisi ile mümkün olmaktadır.

4.2.2.4. İşsizlik Haberi

Ekran Görüntüsü 11: İşsizlik Haberi

Çift Anadal Yapan Son Sınıf Öğrencisi, Hangi Diplomasıyla İşsiz Kalmak İstedğine Henüz Karar Verebilmiş Değil...
[zaytung.com/haberdetay.asp ...](http://zaytung.com/haberdetay.asp...)

11:44 - 20 Nis 2019

589 Retweet 5.405 Beğeni

35 589 5405

Fulya -Turkey @fulyauludag · 20 Nis
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Universitenin adı Beybihan olunca bütün bölümlerden işsiz kalacağı kesinleşen Gözde Acay, annesi ile dikiş nakış kurslarına giderek, çeyizci açmayı planladığını söyledi. Kurs arayışları devam ediyor :)

YaLçın Kaya @MrSnowizma · 20 Nis
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Ailesi gururlu
Kızlarının mezun olmasına artık çok az bir vakit kala Acay ailesinin evinde de tatlı bir telaş hakim. Baba İsmail Acay, "Ben liseden sonra okuyamadığım için kızımın yüksek öğrenim görerek işsiz kalmasını çok istiyordum. Çok şükür emeklerimizin karşılığını fazlasıyla aldık. Kendisiyle büyük gurur duyuyorum" diyerek, Gözde'nin ailedeki ilk çift diplomalı işsiz olacağını ifade etti.

KADRI Tunç @TuncKadri21 · 21 Nis
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Hacer Mantar
23 yaşında.
Bursa Karacabeyli.
EN AZ İKİ YIL DENEYİM
Kariyer sitelerine girmekten yorulduğum Nüfuzlu akrabalarımı arar oldum Plaza kapılarında sabahladım durdum Bu yeni mezunlar size ne etti İngilizce, Almanca, Fransızca dediniz Yetmedi Sırça bile istediniz Cv'mi ekte görebilirsiniz Bu yeni mezunlar size ne etti Kimse işe almazsa nasıl kazanılır deneyim Yıkıldı tüm kariyer hayallerim

5405 kişinin beğendiği 589 kişinin yeniden paylaşım yaptığı bu paylaşıma 35 kişi yorum bırakmıştır. Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğin temsiline yapılan yorumlar bu üç yorumdan yararlanılarak açıklama yapılmaya çalışılacaktır. Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğin temsiline yapılan yorumlar haberi, Türkiye'nin işsizlik problemi üzerine kurgulanmaktadır.

Türkiye gündeminde önemli bir yere sahip olan işsizlik haberleri, sosyal paylaşım ağında da yerini bulmaktadır. Türkiye'de her yıl artan üniversite mezunu işsiz sayısı ile birlikte iş bulamayan gençlerin çoğunlukla üniversite mezunu ve çiftanadal mezunlarından oluşmaktadır. Türkiye gündemindeki üniversite mezunu nitelikli gençlere dikkat çekilmeye çalışılmaktadır.

Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğin temsili, Türkiye gündemindeki farklı haberlere atıfta bulunarak bilgi üretmektedir. Bu bilgi Türkiye'de gittikçe sayısı artan meslek edindirme kurslarıdır. Meslek edindirme kursları, Türkiye'deki işsizliğin sebebinin nitelikli eleman bulunmaması olarak görülmektedir. Nitelikli eleman için bu meslek edinme kursları açılmaktadır. Fakat durum tam olarak da böyle olmamaktadır. Yeni açılan üniversitelerle birlikte, birçok genç üniversite mezunu olmaktadır.

Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğinin temsili ile birlikte Baudrillard'ın bahsettiği 1. durum: Derin bir gerçekliğin sahip yansımasıdır. Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğin temsiline yapılan yorumlar incelendiğinde, üniversite mezunu bir gencin yorumu, Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğin temsiline yapılan yorum kapsamında, yeni bir bilgi üretmektedir. Çiftanadal mezunu bireyin iş arayışları devam etmekte olduğunu vurgulayan Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğin temsiline yapılan yorum, Türkiye gündemiyle alakalı olarak kurs arayışları ile ilişkilendirilmektedir. Bu durum Garfinkel'in bağlam yetisi kavramı ile anlamlı olmaktadır.

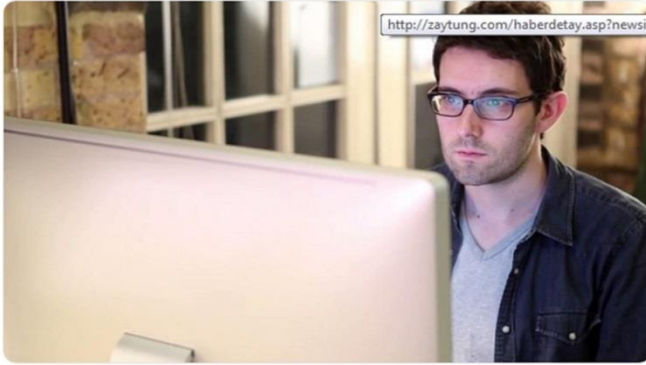
Türkiye gündeminden uzakta olmayan Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğin temsiline yapılan yorumlar, sosyal paylaşım ağındaki kullanıcıları tarafından şiir oluşturulmasına olanak vermektedir. Bilgiden bilgi üretilmesi, enformasyon çağımızda olduğumuzu kanıtlar niteliktedir. Yaratılan bu şiirde Türkiye

gündemindeki işsizlikle bağlantılı olarak iş ilanlarındaki detaylar verilmektedir. Tam anlamıyla iş ilanlarındaki bu detaylar, şiirde yazıldığı gibi olmaktadır.

4.2.2.5. Enflasyon Haberi

Ekran Görüntüsü 12: Enflasyon Haberi

Mert Tanay(27), Maaşın Yatması ile Kira, Faturalar, Kredi Kartı Minimumu Ödemesi Arasında Geçen 16 Dakikalık Refah Döneminin Tadını Çıkıyor...
zaytung.com/haberdetay.asp...

06:23 - 1 Şub 2019

596 Retweet 3.373 Beğeni

1 yanıt daha

@Mehmet87123928 · 1 Şub
Güzel ironi 😊 şimdi birileri anlamayıp tövbe tövbe diye söylenmiştir 😊😊😊

1 yanıt daha

İSMAİL KESEN @KESENISMAIL · 1 Şub
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Mert Tanay sana sahip sesleniyorum,
Paraya sahip çıkalım.
Sen 2 milyar 20 milyon söyle sen bu parayı ne yaptın?

3373 kişinin beğendiği 596 kişinin yeniden paylaşım yaptığı bu paylaşıma 39 kişi yorum bırakmıştır. Bu yorumlar içerisinde küfür, emoji içeren tweetler seçilmeyerek iki yorum incelemeye tabi tutulmuştur. Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğin temsiline yapılan yorumlar olmasında bu iki yorumdan yararlanılarak açıklama yapılmaya çalışılacaktır.

2018 yılında Türkiye'de işsizlik 32 milyon 95 kişi olarak önceki yıla göre %33 artmıştır (Türkiye'de işsizlik rakamları açıklandı (www.egehaber.com, 2018). İşsizliğin oldukça hızlı bir şekilde artışı 2019 yılındaki öngörüler için %50 düzeyinde olacağına uzlaşmaktadır. Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi Türkiye gündeminden bağımsız olmamaktadır. Bu Baudrillard'ın 1. Durum: Derin bir gerçekliğin sahip yansımasıdır. Paylaşımın yorumlanması ise Garfinkel'in bağlam yetisi ile Türkiye'de yaşayanlar için gönderinin anlamlı hale gelmesini sağlamaktadır.

Kullanıcı yorumlarının kendi içerisinde anlamı bir bütünlük oluşturması ise Goffman'ın takım arkadaşları olarak tanımladığı, Türkiye'de yaşayanları oluşturmaktadır. Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil ettiği bilgidir, yeni bir bilgiye atıfta bulunulması ikinci gönderide görülmektedir. İkinci gönderi Türkiye'de yaşayanların Müge ANLI'nın tatlı sert programına konuk olan bir kadının kocası hakkında bir söyleminden alıntı olmaktadır. Bunun algılanması sadece o programı izlemiş veya herhangi bir yerden bu konuyla ilgili yorumlara internetten kişiler içerisinde belli bir enformasyonu içermektedir.

Bugünün toplumunda bilgi edinme şeklinin değişmesi, bilgidir yararlanırken yararlanılan yöntemlerin değişmesi ağ toplumunu yaratırken; toplumsal değişim ile birlikte bireyleri tepki vermesinin de caps altında şekillenmesi, günlük hayattan etkilendiği ve şekillendiği üzerine odaklanılmaktadır. Sosyal paylaşım ağındaki gerçeklik olarak Mert Tanay (27), tüm işsiz kişilerin yaşadığı problemi yansıtmaktadır. Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi, günlük hayattaki toplumsal gerçekliktir. Araştırmada incelenen işsizlik toplumsal gerçekliğinden başlayarak toplumsal ilişkilerin değişerek, yorum olarak tepki gösterilmesi toplumsal değişimin bir boyutu olarak incelenmektedir.

Türkiye'deki ekonomik durumun ithalata dayalı devam etmesi durumunda, günlük hayatın toplumsal gerçekleri olarak devam etmesine neden olacağı düşünülmektedir.

Enflasyonun önlenmesi için, gerekli önlemlerin alınarak; Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğin temsiline yapılan yorumlar incelemelerinde; bilginin üretilerek, yeni bilgilerle toplumsal değişimin farklı boyutlarının incelendiği araştırmaların yaygınlaşacağı varsayılmaktadır.

4.2.2.6. Tüketim Haberi

Ekran Görüntüsü 13: Tüketim Haberi

Ekonomide Tehlike Sinyali: Pazar Günü Instagram'da Serpme Kahvaltı Fotoğrafları Paylaşanların Sayısı Geçen Yılın Aynı Dönemine Göre %42 Azaldı...
[zaytung.com/haberdetay.asp ...](http://zaytung.com/haberdetay.asp...)

09:33 - 23 Ara 2018

1.146 Retweet 5.957 Beğeni

42 1146 5957

feroAnitsayac.com @sadecefero · 23 Ara 2018
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Şimdi onlar, serpme kahvaltılarını millet bahçelerinde yapıyorlar!
Daha ucuza geliyormuş! 😊

kasap @kasap_00 · 23 Ara 2018
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Görgüsüzler oranı azalmış

muhammed gökçe @mmuhammedgokce · 23 Ara 2018
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak

Kimse hafta sonu kahvaltısı, gezisi, ziyaretler vs... fotoğrafları atmadı

15:27 · 25 Kas 18 saatinde · [Twitter for Android](#)

1 Tweet etkinliğini görüntüle

1 Retweet 5 Beğeni

5957 kişinin beğendiği 1146 kişinin yeniden paylaşım yaptığı bu paylaşıma 42 kişi yorum bırakmıştır. Bu yorumlardan üç yorum incelemeye tabi tutulmuştur. Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğin temsiline yapılan yorumlar olmasında bu üç yorumdan yararlanılarak açıklama yapılmaya çalışılacaktır. Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi Türkiye'nin enflasyon problemi üzerine kurgulanmaktadır.

Günlük hayattaki gerçekliklerin, sosyal medyada temsil edilmesi, Türkiye'nin ekonomik durumunu yansıtan paylaşımların da artmasına sebep olduğu varsayılmaktadır. Bu paylaşımındaki yoruma göre ekonomik durumun kötüye gitmesine paralel olarak bireylerin bu tip paylaşımları artık yapmadığından bahsedilmektedir. Bu durum Garfinkel'in bağlam yetisi kavramından yola çıkılarak toplumsal gerçeğin bir bütün olarak incelenmesini sağlamaktadır. Haberler arasında hızla geçiş yapan sosyal medya kullanıcıları kendileri bağlantı kurarak yeni bir bilginin üretilmesine ve anlamlandırılmasına olanak sağlamaktadır.

Yeni bir bilginin üretilmesini sağlayan Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi paylaşımı ile birlikte 2018 Cumhurbaşkanlığı seçim vaadleri arasında yer alan millet bahçelerine atıfta bulunmaktadır.

Türkiye'de enflasyonun giderek artması, Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi de değişime uğratarak bu soruna dikkat çekmeye çalışmaktadır. Bir önceki paylaşımında bahsettiğimiz göstermeye dayalı yaşam da artık değişime uğrayarak gösterilmek istenen şeyler de farklılaşmaktadır. Toplumsal değişimin bir boyutu olarak toplumsal gerçekliklere verilen tepkilerin caps altındaki yorumlarla olması araştırmada bugünün toplumu incelerken, değişime ve gelişme devam etmektedir. İncelenen paylaşımların, değişimin bir boyutunu göstermek amaçlı yararlanılması bundan belki de birkaç ay sonrasında başka bir değişimin başlangıcı veya sonucu olacağı varsayılmaktadır.

Sosyal medya kullanıcıların, toplumsal değişimin bir boyutu olarak toplumsal gerçeklik temsillerine caps altında yorum bırakarak tepki göstermesi, sosyal paylaşım ağlarının kullanım amacının değişmesine sebep olurken; Araştırmanın

bilgiden bilgi üretilmesine doğru gerçekleşen sürecinin gösterilmesine kolaylık sağlamaktadır.

Bilgi, her zaman ve her toplum tipinde önemli olmuştur. Bilgi kendisini değiştirip dönüştürürken bazı kavramları da dönüştürmüştür. Bugünün toplumundada internetin, sosyal medyanın birbirlerinin yerine kullanılması da toplumsal değişimin hızının farkedilmeden, toplumsal ilişkileri değiştirerek tepkilerini caps altındaki yorumlarla vermesi tepki verme şeklinin değiştiğini göstermektedir.

4.2.2.7. Yoksulluk Haberi

Ekran Görüntüsü 14: Yoksulluk Haberi

zaytung @zaytung · 6 Nis
Çoluk Çocuğun Rizkını Sigaraya Vermemek İçin 6 Yıl Önce Sigarayı Bırakan Murat Eyrik(37), Hala Fakir... Çocuğu da Fakir... zaytung.com/haberdetay.asp...

<http://zaytung.com/haberdetay.asp?newsid=357198>

34 400 3228

Birde böyle bak @Piyasakotu · 6 Nis
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Arkadaş yaptı sigara parasıyla eşine bes yaptırdı 10 sene oldu iyide para birikti. Zengin değil ama çocuğunun 2 yıllık özel üni parası yaptı

3

DollarKaçOldu.com @DollarKac · 6 Nis
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
sigara parası kimseyi zengin etmez, fakir de etmez.

DOLLAR KAÇ OLDU? Dolar Kaç Oldu | DOLLAR KAÇ OLDU?
döviz kuru, dolar kaç oldu, dolar kuru, dolar ne kadar, dolar kaç oldu, usd to try, dolar to türkisch lira, dolar kuru çevirici, döviz çevirici, avro kaç tl, avro ne kadar, euro t...
dollarkacoldu.com

1

!! @AlparslanHasmet · 6 Nis
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Sigara içmesek.emekliler maaş alamaz. 😞

7

Esmâ Deliktaş @heyvbanu_ · 6 Nis
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Bizde bu yüzden bırakmıyorduk zaten. Teselli olur he arada açık okuruz
[@hasibe_polat](https://www.instagram.com/hasibe_polat)

1

Halil @twit_man_ · 6 Nis
@zaytung adlı kullanıcıya yanıt olarak
Para yönetimini bilmek ve yapılan planlara uymak fakirlikten kurtarır, sigarayı bırakmak değil

1

Esmâ Deliktaş @heyvbanu_ · 6 Nis
Zam gelmiş bu arada artık A101 den alınız ajahah

3228 kişinin beğendiği 400 kişinin yeniden paylaşım yaptığı bu paylaşıma 34 kişi yorum bırakmıştır. Bu yorumlardan altı yorum incelemeye tabi tutulmuştur. Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi yapılan yorumlar olmasında bu altı yorumdan yararlanılarak açıklama yapılmaya çalışılmıştır. Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi haberinde, Türkiye'nin yoksulluk problemi üzerine kurgulanmaktadır.

Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi haberi, Türkiye'de sigara fiyatlarının artmasının bir sonucu olarak oluşturulmaktadır. Sigara fiyatlarının artışı ise ÖTV'nin artışının bir sonucudur. Türkiye'deki ekonomik durumun kısa özeti olarak, alınan bu vergiler sayesinde emekli maaşları vs. ödenmektedir. Kullanıcı yorumlarına bakıldığında Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğin temsiline yapılan yorumlar, yeni bir bilgi üreterek bu sonuca ulaşmaktadır. Baudrillard'ın 1. Durum; derin bir gerçekliğin sahip yansımasıdır.

Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğin temsiline yapılan yorumlar tarafından, Türkiye gündeminde önemli bir yere sahip olan doların yükselmesi konusuna dikkat çekilmesi sağlamaktadır. Gündemden uzakta olmayan Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçekliği temsil etmesi haberi, gündemdeki başka bir konuya bağlantı sağlaması konusunda bilginin önemini vurgularken, bilginin yeni bir bilgi üretmesi üzerine odaklanılmaktadır.

SONUÇ

Toplumun oluşmaya başladığı dönemden itibaren, toplumu açıklamak için birçok toplum tanımlaması yapılmıştır. 20. yüzyılda, toplumu açıklamak için girişilen araştırmalar, çoğunlukla üretim kaynaklı açıklamalardır. 21. yüzyılda bugünün toplumunu tanımlayabilmek için; enformasyon toplumu tartışmalarına odaklanmayı gerektirmektedir.

Enformasyon toplumu tartışmalarının, toplumsal değişme kavramı çerçevesinde birleşmekte olduğu görülmektedir. Değişme, insanların varolduğu andan itibaren içinde oldukları bir süreci tanımlamaktadır. Toplumsal değişme ise, teknolojinin gelişmesi ve toplumun gelişmesi ile birlikte hız kazanan bir değişimi ifade etmektedir.

Teknolojinin gelişimi, bilginin teyit edilmesi konusunda değişim olduğu gibi, toplumsal ilişkileri de değişime uğratmaktadır. Üretim odaklı yaşamdan, tüketim odaklı yaşamlara geçiş yaşanmaktadır. Burada bahsedilen tüketim, tüketim toplumunda bahsedilen nesnelere anlamlar yüklenerek tüketilmesi olmamaktadır. Bilginin tüketilmesidir. Tüketilen nesne üzerinden anlamlandırmanın yerini, tüketilen bilgi ve bu bilgiden üretilen bilgi üzerine odaklanmayı gerektirdiği varsayılmaktadır.

Gerçekleşen toplumsal değişmelerin sonuçlarından bir tanesi olan, toplumsal ilişkilerden toplumsal gerçekliklere verilen tepkilerin Zaytung caps'inin altındaki yorumlarla, bilginin tekellikten çıkarak, bilginin dolaşıma sokulduğu varsayılmaktadır. Bilgiye her zaman erişiliyor oluşu, toplumsal sınırları ortadan kaldırarak ağ toplumunu oluşturduğu düşünülmektedir. Bilginin önemli olduğu bir toplumu oluşturmakta olduğu varsayılmaktadır.

Sosyal paylaşım ağlarının ortaya çıkarak, bilginin paylaşım alanının artarak bilginin dolaşımını başlatması ve hızlandırması hakkındaki görüşler, bilgiye ulaşarak; bilgiden yeni bir bilgi üretilerek devam eden bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır. Bilgiye anında ve hızla erişim, dünya hakkındaki haberlere kolaylıkla ulaşımı sağlamaktadır. Bu kolaylık, iyi veya kötü bir süreç olarak değerlendirilmeyerek, toplumsal ilişkilerdeki değişmeyi göstermek amaçlı yararlanılmaktadır. Zaytung caps'i altındaki yorumlar, bireylerin toplumsal gerçekliği nasıl algıladığını açıklamak için yararlanılmaktadır.

Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçeklik haberi, günlük hayattaki toplumsal gerçeklikten farklı olmayarak, günlük hayatın yansıması olarak görülmektedir. Bilgiye erişimin bir sonucu olarak, toplumsal ilişkilerdeki değişme, bilgi üzerinden olduğu varsayılmaktadır. Günlük hayatta kullanıcılarının sahip olduğu bilgiler ile sosyal medyadaki bilgilerinin örtüşmesi beklenerek toplumsal ilişkiler kurulmaktadır. Günlük hayatta sahip olduğu performanslarının, takım arkadaşlarının sosyal medyadaki performanslarıyla örtüşmesi beklenmektedir. Yaşın, cinsiyetin, toplumsal sınırların önemsizleştiği yer olarak sosyal medya, uluslararası bir kimlikle, ilişkileri şekillendirmektedir. Sosyal medya kimliği bir performans göstergesi olduğu varsayılmaktadır. Toplumsal gerçekliklere karşı verilen tepkiler, sosyal paylaşım ağındaki takım arkadaşlarının denetimine tabi olduğu için, günlük hayattaki performanslarından farklı paylaşımlarda bulunmadığı varsayılmaktadır. Sosyal medyada takım arkadaşları, günlük hayatta olan veya hayatında olmasını istediği arkadaş listesinden oluştuğu varsayılarak bu açıklama yapılmaktadır. Araştırma kapsamında kullanıcı yorumlarındaki kişilerin rollerin ne olduğu konusuna değinilmeyerek, toplumsal gerçekliğin temsilini nasıl algıladıkları ve yorum yaptıkları üzerine odaklanılmaktadır.

Bilginin, her an ulaşılabilir oluşu, sosyal medya kimliğini şekillendirirken, yeni bir bilginin oluşmasının sağlanması, uluslararası kimliğe sahip olan bireylerin, sosyal medyadaki arkadaşları tarafından denetlenmesini kolaylaştırdığı varsayılmaktadır. Toplumsal değişimin bir boyutu olan toplumsal ilişkilerin değişerek, toplumsal gerçekliklere verilen tepkilerin yorumlar aracılığıyla gerçekleşmesi, sosyal medyayı toplumsal ilişkileri de denetleyen bir mekanizmaya dönüştürmektedir. Denetlendiğini bilen sosyal medya kullanıcısı, kendisini de denetleyen konuma oturtmaktadır. Burada denetlenme, sosyal medya yorumlarının izleniyor olduğunu bilme ve diğer kullanıcıların sosyal medya yorumlarını takip ediyor olmayı kapsadığı varsayılmaktadır.

Bugünün toplumu, toplumsal değişme tartışmalarıyla ile açıklanmaya çalışılması, burjuva sonrası toplum, ekonomi sonrası toplum, uygarlık sonrası toplum, kıtlık sonrası toplum, postmodern toplum, enformasyon toplumu gibi kavramlaştırmalardan yararlanmayı zorunlu kılmaktadır. Tarım toplumundan başlayarak sanayi toplumuna kadar olan süreç, toplumsal değişimin sonucu

olmaktadır. Toplumsal değişme her zaman vardır. Fakat içinde bulunulan bugünün toplumu açıklayabilmek için tüm bu kavramsallaştırmalardan yararlanmayı gerektirmektedir.

Toplumsal değişme tartışmalarından başlayarak, içinde bulunan durumu açıklamaya çalışan toplum kavramlaştırmalarıyla anlamlı hale gelen bugünün toplumu, bilgi toplumu olarak adlandırılması gerektiği savunulmaktadır.

Toplumsal değişme, bilginin öneminin artması olarak ele alınmasını gerektirmekte ve bilgiye erişimle, üretim kaynaklı sermayenin önemli olduğu bir yaşamdan; bilgi üretiminin önemli olduğu bir yaşama doğru toplumsal ilişkilerde değişme yaşanmaktadır. Bu toplumsal ilişkilerdeki değişme, bugünün toplumu hakkında yapılan tüm kavramsallaştırmalar ile anlamlı hale gelmektedir. Bugünün toplumuna dair genel bir toplumsal değişmeden bahsedilemeyeceği gibi, ekonomi, tarım, siyaset, teknoloji, eğitim, yoksulluk, işsizlik, enflasyon, ulaşım gibi konularına Zaytung capsli altında yorum yapılması, toplumsal ilişkilerdeki tepki verme biçiminin değişerek yorum aracılığıyla gerçekleşmesi bilginden yararlanılırken ne şekilde yararlanıldığını göstermektedir.

Zaytung'un mizahi bir dille toplumsal gerçekliği temsil etme süreci, Baudrillard'ın Hiper-Gerçeklik Kuramı'yla tanımlanacak olursa simülakr, olarak sosyal paylaşım ağındaki toplumsal gerçekliklerin temsili olarak ele alınmaktadır. Simüle etmek, Baudrillard'a göre gerçek olmayan bir şeyi gerçekmiş gibi göstermek anlamına gelirken; araştırmada simüle etmek, Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçeklik temsili olarak kategorilendirme anlamına gelmektedir.

Günlük hayattaki pratikleri inceleyen Garfinkel, araştırmaya öncülük ederek; bireylerin sosyal paylaşım ağındaki gerçeklik yorumlarının, günlük hayattaki gerçekliklerle örtüşerek savunulmasını sağladığını varsayılmaktadır.

Zaytung capsleri mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliğin temsili, günlük hayattaki eğitim, ekonomi, ulaşım, enflasyon, yoksulluk, teknoloji, işsizlik gibi konulardan etkilenecek; Garfinkel'in bağlam yetisi kavramı ile, günlük hayattaki toplumsal gerçekliklerin, dil ile anlamlı hale getirildiği savunulmaktadır. Toplumsal gerçekliğin, refleksivite kavramı ile oluşturulması, bu durumun farkında olunmadan yaratılan bir gerçek olduğu düşünölmektedir.

Farkında olunmadan yaratılan toplumsal gerçeklik olduğu kadar, Baudrillard'ın hiper gerçeklik kuramında bahsettiği gibi, dijital teknoloji ve internetin gelişimi diyemese bile, televizyonun ve sinemanın gelişimiyle ilgili söylediği, gönderenden yoksun imgeler (capsler), yorum yapılabilir duruma gelmektedir. Günlük hayattaki toplumsal gerçeklik olan problemleri yansıtmaktadır. Günlük hayattaki işsizlik, enflasyon, yoksulluk ile ilgili toplumsal gerçekliklerdir. Bu toplumsal gerçekliklerden yola çıkılarak capsler oluşturulmaktadır. Anlam üretilmesi; ya günlük hayattaki toplumsal gerçekliklerden ya da günlük hayattaki sorunlardan oluşmaktadır.

Günlük hayattaki gerçeklikler, gibi içinde bulunulan bugünün toplumunda, günlük hayatta kendi kimliklerini oluşturmaları da tüketim nesnelere ile olmaktadır. Bu durum gösterişli tüketim teorisi ile açıklanmaktadır. Fakat bu araştırmada odaklanılan tüketim toplumu, internet sayesinde bilgiye hızlı bir şekilde erişen ve eriştiği bilgiden yeni bir bilgi üreten bireylerden oluşmaktadır. Tükettiği nesnelere, capsler olmaktadır. Bugünün toplumunu tanımlamak için yararlanılan ağ toplumunda tüketilen nesne olarak capsler, bilgi akışının hızlandığı, günlük hayattaki toplumsal gerçeklik ile Zaytung'un mizahi olarak toplumsal gerçeklik temsili olan capsler arasındaki farkın ortadan kalkarak; gösterilmek istenenin gönderenin aynı olmasıdır.

Ağ toplum'undaki bireyler, metafor olarak bir ağ ile birbirine bağlanmaktadır. Bu ağ, ilk ortaya çıktığı dönemde sanal dünya olarak ifade edilirken; bugünün toplumunda değişme ile birlikte toplumsal gerçekliklerin temsiline tepki verebildikleri konuma sahip olmaktadır. Kimliklerin inşa edilmesinde, günlük hayattaki rol ve performanslarıyla uyumlu olarak sosyal medyada yorum bırakmaktadır. Coğrafi sınırlılıklarından kurtulan sosyal medya kullanıcıları yerellikten sıyrılarak, küresel bir kimliğe sahip olmaktadır.

Küresel bir kimliğe sahip olan bireyler, tek bir sosyolojik kuramla açıklanamayacak bireylere dönüştürmektedir. Araştırmadaki kuramlardan yararlanılarak yapılacak çözümler, bugünün toplumunun toplumsal gerçekliklerin temsiline sosyal medyada yorum yaparak tepki vermesi toplumsal değişimin bir boyutu olarak açıklanmasını sağlamaktadır. İlerleyen yıllarda sosyal medya yorumlarında farklı konuların inceleniyor olacağı düşünülmektedir.

Günlük hayattaki toplumsal gerçekliklerin; ekonomi, siyaset, enflasyon, ulaşım, eğitim gibi konuların öneminin değişmeyeceği konusundaki varsayım, sosyal paylaşım ağındaki toplumsal gerçekliğin temsillerinin incelenirken, farklı kavramsallaştırmalardan da yararlanılarak açıklanabileceği savını taşımaktadır. Dijital teknolojilerin ve internetin gelişimiyle başlayan sosyal medya incelemeleri, dijital sosyoloji çerçevesinde olacağı düşünülmektedir. Dijital sosyoloji ile incelenen sosyal paylaşım ağlarındaki yorumlar, Bauman'ın bağımsız insan kavramı ile yersiz yurtsuzlaşarak dünya hakkında bilgi sahibi olurken, sosyal medyada bilgi üreterek yayımlanmaktadır. Ulusal sınırların dışına çıkılmaktadır. Tek bir ulusa, tek bir kültüre ait olmayan birey, sosyal medyada günlük hayatta karşılaştığı ekonomi, yoksulluk, enflasyon, ulaşım, siyaset gibi toplumsal gerçeklikler hakkındaki tepkilerini paylaşmaktadır. Bireylerin, tüm bu paylaşımlarını kendi sözleriyle tepki göstermek yerine, caps ile ifade ettiği varsayılmaktadır. Bu sosyal paylaşım ağındaki toplumsal gerçekliklerin temsili ulusal haber sitelerinin, fotoğraflarıdır. Fotoğraftaki haberler, toplumsal gerçekliğin temsilidir.

Zaytung'un mizahi olarak ele aldığı toplumsal gerçekliklerin temsili, fotoğraflara yapılan yorumlar, Goffman'ın kuramına göre roller ve performanslar çerçevesinde yapılmaktadır. Günlük hayattaki rolüne ve performansına uygun olarak paylaşımlarda bulunan sosyal medya kullanıcısı olmaktadır. Sahte hesapların yorumları incelemeye tabi tutulmamaktadır. Goffman'ın kuramında bahsettiği bir diğer şey ise, takım arkadaşları olmaktadır. Takım arkadaşları, araştırmada sosyal medyadaki arkadaşları kapsamaktadır. Bu takım arkadaşlarının onayına tabi olan sosyal medya paylaşımları, Goffman'ın kuramında bahsettiği toplumsal bir etkileşim olarak tiyatroya benzemektedir. Tiyatroda, gözlemci ve katılımcı vardır. Aktörler, rollerini izleyiciye sunarken; Günlük hayatta bireyler, rollerini sosyal medyadaki paylaşımlarıyla, Sosyal medyadaki arkadaşlarına sunmakta olduğu savunulmaktadır. Bu yüzden bireyler, kendi gerçekliklerini yaratmak yerine, caps paylaşımına girmektedir. Takım arkadaşları tarafından dışlanmamak adına, caps paylaşımıyla toplumsal gerçekliğin temsiline verildiği tepki ile ifade etmektedir.

Bireylerin toplumsal gerçekliklerin temsiline caps yoluyla ifade etmesi ise, capslerin metinlerarası anlama sahip olduğu düşünülmektedir. Capsler, sosyal paylaşım ağındaki fotoğraflar ile toplumsal gerçeklikleri temsil edilmektedir. Bireylerin, ağ

toplumunda tek tıkla tüm dünyanın bilgisine ulaşması, caps fotoğraflarıyla bilgi üretmesi, bilginin sınır tanımadan yayılmasını sağlamaktadır. O kültür içerisinde anlamlı olan capsler, Türkiye'deki gündem haberlerine atıfta bulunmaktadır. Sosyal paylaşım ağının toplumsal gerçekliği temsilini zaytung capsleri ile inceleniyor olması, fotoğraflar aracılığıyla oluşturulan bilginin yayılımı konusunda Twitter Zaytung hesabının incelenmesini gerektirmektedir. Sayı olarak daha fazla sosyal medya kullanıcı yorumuna erişilebilmek için seçilen twitter, toplumsal ilişkilerin değişerek sosyal medyada tepkilerin verildiği bir konuma ve bilgiden bilgi üretilmesi konusunda önemli bir yere sahip olmaktadır.

Bilgiden, bilgi üretilmesi; üretilen bilginin twitter aracılığı ile sınır tanımadan yayılması, Twitter'ın anlık bilgi ve duyuru paylaşımı sitesi olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bu özelliği ile zaman ve mekan sınırlamalarının ötesinde bilginin üretilmesi ve yayılması anlamına gelmektedir.

İçinde bulunulan bugünün toplumu, tüm kuramlardan yararlanarak açıklamak, günlük hayattaki toplumsal gerçekliklerin, sosyal paylaşım ağında temsil edilmesi de incelenmesi açısından bilginin önemine vurgu yapmaktadır. Bu bilgiden, yeni bir bilgi üretmek için yararlanılması incelenen toplumun, değişen toplumsal ilişkileri bağlamında tepki verdiği yer olarak twitterın incelenmesi, dijital teknoloji ve internetin gelişimiyle toplumsal gerçeklik temsili olan capslerin yerinin başka bir şeyin alınabileceği fakat günlük hayattaki toplumsal gerçekliklerinin temsillerinin incelenmeye devam edeceği varsayılmaktadır.

KAYNAKÇA

Aktan, C., Vural, İ (2016), Bilgi Toplumu, Yeni Temel Teknolojiler ve Yeni Ekonomi, 1. Cilt, 1:37

Alatlı, A. (1992), Viva La Muerte (Yaşasın Ölüm), 3. Baskı, İstanbul: Boyut Yayınevi

Altunay, Cemiloğlu M. “Gündelik Yaşam ve Sosyal Paylaşım Ağları: Twitter ya da Pıt Pıt Net”, Anadolu üniversitesi, iletişim bilimleri fakültesi: 82724 <http://iletisimdergisi.gsu.edu.tr/download/article-file/82724> Erişim Tarihi(03.04.2019)

Armağan, M. (2018), Küresel Kuşatma Karşısında İnsan, 1. Baskı, İstanbul: Ketebe Yayınları

Atalay Güneş, Z. N. (2017), “Dijital Sosyoloji ve Metodoloji: Ne Kadar Yeni, Ne kadar Tanıdık?” Sosyoloji Divanı: Dijital Sosyoloji, 5 (9), 87-101

Bahar, H. İ. (2008), Sosyoloji, Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayınları.

Bayhan, V. (2017), “İnternet, Sosyal Medya ve Narsizm”, Sosyoloji Divanı: Dijital Sosyoloji, 5 (9), 87-99

Bauman, Z. (2018), Akışkan Modernite, 3. Baskı, İstanbul

Baudrillard, J. (2016), Simülakrlar ve Simülasyon, Çev. Oğuz Adanır, Ankara: Doğu Batı Yayınları

Baudrillard, J.(2015), Tüketim Toplumu, Çev. Alaeddin Şenel, İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Binark, M. (2014), Yeni Medya Çalışmalarında Yöntem ve Teknikleri, 2. Baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Binark, M. (der.) (2007), Yeni Medya Çalışmaları, Ankara: Dipnot Yayınları

Bell, D. (1992), The Coming of Post-Industrial Society Newyork: Basic Books, (Sanayi Sonrası Enformasyon Toplumu Üzerine Tartışmalar, Akt. Aylin Görgün Baran), Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 9 (1-2), 53: 69

Bozkurt, V. (1997), Enformasyon Toplumu, 2. Basım, İstanbul: Sentez Yayıncılık

- Coulon, A. (2010), Etnometodoloji, Çev. Ü. Tatlıcan,, İstanbul: Küre.
- Calhoun, C. (2018), “Küreselleşmeye direnmek mi yoksa ona şekil vermek mi?”. (Küresel Kuşatma Karşısında İnsan Der. Mustafa Armağan),1. Baskı, İstanbul: Ketebe Yayınları
- Castells, M. (2013), Ağ Toplumunun Yükselişi/ Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, 1. Cilt
- Castells, M, (2018), “Enformasyon Teknolojisi ve Küresel Kapitalizm”. (Küresel Kuşatma Karşısında İnsan Der. Mustafa Armağan),1. Baskı, İstanbul: Ketebe Yayınları
- Creswell, J. W. , Clark, V. L.P. (2014), Karma Yöntem Tartışmaları Tasarımı ve Yürütülmesi”, Çev. Emin Aydın, Esra Bukova Güzel, Murat Bursal, Sencer Çorlu, Yüksel Dede, Ali Delice, Selçuk Beşir Demir, Fatih Güngör, Mustafa Serdar Köksal, Semiha Kula, Murat Peker, Süleyman Yaman, Anı Yayınları, İstanbul, 1. Baskı
- Dijk, J. V. (2016), Ağ Toplumu, Çev. Özlem Sakin, İstanbul: Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. Ve San. Ltd. Şti. Kafka
- Doğan, İ, (2007), Sosyoloji, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Drucker, P. F. (1994), Kapitalist Ötesi Toplum, Çev. B. Çorakçı, İstanbul: İnkılap kitabevi.
- Dura, C. (1990), Bilgi Toplumu, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı, 1990. EKİN (1976) Nusret Ekin
- Eco, U. (2013), “Modernlik ve Post- Modernlik (II): Post-Modernlik Fikri” ,(Sanayi Sonrası Toplumdan Post-modern Topluma Çağdaş Dünyanın Yeni Kuramları, Akt. Krishan Kumar), Sanayi Sonrası Toplumdan Post-modern Topluma Çağdaş Dünyanın Yeni Kuramları, Ankara: Dost Kitapevi, 126: 164
- Fiske, J. (1996), İletişim Çalışmalarına Giriş, Çev. Süleyman İrvan, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları
- Fichter, J. (2006), Sosyoloji nedir? 8. Baskı. (N. Çelebi, Çev.), Ankara: Anı Yayıncılık. (Orijinal çalışma basım tarihi 1997)

- Gardner, D. (2018), “Dijital Dünyaya Teori Biçmek: Rizomatik Bağlantılar”, App Kuşağı: Dijital Dünyada Kimlik, Mahremiyet ve Hayal Gücü, (Çev. Ümit Şensoy), Akt. Yücedağ, Sosyoloji Divanı: Dijital Sosyoloji, 5 (9), 45- 59
- Geray, H. (2003), İletişim ve Teknoloji: Ulusal Medya Düzeninde Yeni Medya Politikaları, İstanbul: Ütopya Yayınları
- Giddens, A.(2013), Sanayi Sonrası Toplumdan Post-modern Topluma Çağdaş Dünyanın Yeni Kuramları, Akt. Krishan Kumar), Sanayi Sonrası Toplumdan Post-modern Topluma Çağdaş Dünyanın Yeni Kuramları, Ankara: Dost Kitapevi,180: 127
- Güneş, Z. N. A. (2017), Dijital Sosyoloji ve Metodoloji: Ne kadar Yeni, Ne kadar Tanıdık?, Sosyoloji Divanı: Dijital Sosyoloji, 5 (9), 87-99
- Hine, L. (2018), “Dijital Sosyoloji ve Metodoloji: Ne Kadar Yeni, Ne Kadar Tanıdık?”, Akt. Z. Nurdan Atalay Güneş, Sosyoloji Divanı: Dijital Sosyoloji, 5 (9), 94-95
- Kara, Z. (2017), “Dijital Sosyoloji”, Sosyoloji Divanı: Dijital Sosyoloji, 5 (9), 9-20
- Karataş, Ş. , Binark, M. ,(2016), Trt Akademi, 1(2), 428: 448
- Kongar, E. (1992), Toplumsal Değişme ve Türkiye Gerçeği, İstanbul: Remzi Kitabevi
- Kongar, E. (1992), 21. Yüzyılda dünya, Türkiye, Kamuoyu, İstanbulSimavi Yayıncılık
- Kumar, K. (2013), Sanayi Sonrası Toplumdan Post-modern Topluma Çağdaş Dünyanın Yeni Kuramları, Ankara: Dost Kitapevi
- Lyon, D. (2018), “Ağ, Benlik ve Gelecek”. (Küresel Kuşatma Karşısında İnsan Der. Mustafa Armağan),1. Baskı, İstanbul: Ketebe Yayınları
- Masuda, Y. (1981), Theinformatinsociety as post industrialsociety. Bethesda, MD: World Futuressociety
- Meikle, G. (2016), Social Media: Communication, Sharing and Visibility. Akt. Aktaş, Ş., Binark, M. “Yeni Medyada Yaratıcı Kültür: Troller ve Ürünleri Capsler “ (2016),1 (2), 428: 448
- Nair, G. (2001), “Bilginin Değişen Anlamı ve Kavram Tartışmaları”, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, İİBF Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1,

- Nair, G. (2008), Bilgi Toplumu ve Türkiye, İstanbul: Gündoğan Yayıncılık
- O'Reilly, Tim (2005), "What Is Web 2.0" <http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html> (06.04.2019), Akt. Meltem, Cemiloğlu Altınay, Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, 2010(12), 32-55
- Özer, İ. (2003), Sosyolojiye Giriş. 2. baskı Ankara: Martı Kitap ve Yayınevi.
- Özkalp, E. (2008), Sosyolojiye Giriş, Bursa: Etkin Basın Yayın Dağıtım.
- Papacharissi, Z. (2015), "Web İçeriklerinin Metin Temelli Çözümlemesi", (Yeni Medya Çalışmalarında Yöntem ve Teknikleri Der. Mutlu Binark), 2. Basım, İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Punch, K. (2014), Sosyal Araştırmalara Giriş, Çev. Zeynep Akyüz, Dursun Bayrak, H. Bader Arslan, 3. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi
- Sagolla, Dom (2009), How Twitter Was Born 140 Characters, <http://www.140characters.com/2009/01/30/how-twitter-was-born/> (19.03.2019)
- Shifman, L. (2014). Memes in Digital Culture, Akt. Karataş, Ş., Binark, M., "Yeni Medyada Yaratıcı Kültür: Troller ve Ürünleri Capsler" (2016),1 (2), 428: 448
- Slattery, M. (2011). Sosyolojide Temel Fikirler, Çev. Ü. Tatlıcan, G. Demiriz, İstanbul: Sentez.
- Stirling, Eve (2016), "Her Zaman Facebookdayım!: Ana Akım Araştırma Aracı ve Etnografya Alanı olarak Facebooku Araştırmak" Sosyal Bilimler için Dijital Yöntemler: Yöntemsel Yenilikler için Disiplinerarası Bir Klavuz (Ed. HeleneSnee, Christine Hine vd.), Ankara: Nobel Yayınları, 51-70
- Yücedağ, İ. (2017), İnternet, Sosyal Medya ve Narsizm, Sosyoloji Divanı: Dijital Sosyoloji, 5 (9), 45-59
- Swingewood, A. (1998) "Sosyolojik Düşünmenin Kısa Tarihi", Çev. Osman Akınhay, 1. Baskı, İstanbul: Agora Kitaplığı
- Şentürk, Ü. (2017), "Yeni Toplumsal Bir Metin Olarak İnternet", Sosyoloji Divanı: Dijital Sosyoloji, 5 (9), 21-44
- Şimşek, H. Yıldırım, A. (2013), "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri", 9. Baskı, İstanbul: Seçkin Yayıncılık

Tarcan, A. (2005), İnternet ve Toplum, Ankara: Anı Yayıncılık

Tatlıcan, Ü. (2011), Sosyoloji ve Sosyal Teori Yazıları, İstanbul: Sentez.

Toffler, A. (1992), Yeni Güçler Yeni Sokaklar, Çev. B. Çorapçı, İstanbul: Altın Kitaplar

Toffler, A. (1981), Üçüncü Dalga, Çev. Ali Saban İstanbul: Altın Kitaplar

Touraine, A. (2018), “Enformasyon Çağında Küresel Düşünmek, Manuel Castells’in Enformasyon Çağı Üzerine”. (Küresel Kuşatma Karşısında İnsan Der. Mustafa Armağan),1. Baskı, İstanbul: Ketebe Yayınları

Törenli, N. (2005), Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı, Ankara: Bilim ve Sanat

Yücedağ, İ., (2017) “Dijital Dünyaya Teori Biçmek: Rizomatik Bağlantılar I”, Sosyoloji Divanı: Dijital Sosyoloji, 5 (9), 45-59

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: GÜLBEN TOKER

Doğum Yeri: MUĞLA

Doğum Yılı: 1990

EĞİTİM VE AKADEMİK BİLGİLER

Lise 2004-2008: MUĞLA TURGUT REİS LİSESİ/SÜPER LİSE

Lisans 2009-2014: ANKARA ÜNİVERSİTESİ- İLETİŞİM FAKÜLTESİ-
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM BÖLÜMÜ

AKADEMİK ÇALIŞMALAR

Ekran Çağı İnsanı ve Dijital Toplum, 2016, 21. Türkiye'de İnternet Konferansı,
Ankara: TED Üniversitesi, Deniz Çalık ile birlikte

Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Kimliğin Dönüşümü: Sosyal Medya Kimliği, 2017,
22. Türkiye'de İnternet Konferansı, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, Deniz Çalık
ile birlikte